

แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของนักท่องเที่ยวชาวไทย
และชาวต่างชาติ กรณีศึกษา อุทยานประวัติศาสตร์พระนครคีรีอยุธยา

ญาณาร ธีรถาวร

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

พ.ศ.2559

ชื่อรายงานวิจัย : แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ กรณีศึกษา อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา

ผู้วิจัย : ญาณธร เขียรถาวร

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ กรณีศึกษา อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ นักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติที่เดินทางมาท่องเที่ยวที่อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ 31 – 40 ปี การศึกษาระดับปริญญาตรี มีอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน เป็นชาวไทย และชาวต่างชาติ

แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติพบว่า โดยภาพรวมอันดับแรก คือ ด้านสิ่งดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว รองลงมาคือ ด้านศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว และ ด้านการบริหารจัดการ และเป็นรายชื่อใน 5 อันดับแรก ได้แก่ ความโดดเด่นและมีความมีเอกลักษณ์ทางประวัติศาสตร์ ความงดงามทางสถาปัตยกรรมและศิลปกรรม ความมีชื่อเสียง ภาพลักษณ์ที่ดี และเป็นที่ยอมรับ พื้นที่ในการรองรับนักท่องเที่ยวเพียงพอ สะดวกสบายในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

Research Title : Guidelines for the development of historical site of Thai and foreign tourists by using Ayutthaya Historical Park, Ayutthaya Province as a case study

Advisor : Mr. Yanatorn Teanthaworn

Abstract

This research aimed to study Thai and foreign tourists about development guidelines of historical tourist attraction. 400 Thai and foreign tourists who came to travel at Ayutthaya Historical Park, Ayutthaya province. A questionnaire was used as a research instrument. The statistics used for analyzing data were percentage, mean and standard deviation.

The results revealed that most the tourists were female, ages 31 – 40 years old. Their education backgrounds were Bachelor's degree. Their occupations were private companies. Their were Thai and Foreign.

In general, The Development Guidelines of Historical Tourist Attractions. The first of development guidelines were Attractive Factors (To what extent does each of the followings attract tourist?) and next were The capabilities to support tourism (To what extent does each of the followings support tourism?) and Management and Administration (To what extent does each of the followings affect tourism?). The top 5 of development guidelines were The remarkable and unique history, Architectural and artistic beauty, Greatness, a good image and recognition, Enough accommodations and Convenient access to tourist destinations

กิตติกรรมประกาศ

รายงานวิจัยฉบับนี้ สำเร็จได้จากความกรุณาจากบุคคล และหน่วยงานต่างๆ ที่ได้ให้ความร่วมมือในการอนุเคราะห์และการจัดเก็บข้อมูล เพื่อใช้ประกอบการศึกษาค้นคว้าวิจัย จนทำให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

ผู้วิจัยขอระลึกถึงพระคุณของอาจารย์ทุกท่านที่ได้ให้ความรู้ในหลายๆ สาขาวิชา ให้แนวคิด และแนวทางต่างๆ ในการทำวิจัย รวมถึงผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่ได้ให้ความกรุณาเสียสละเวลาให้คำปรึกษา แนะนำ ในการวิจัยครั้งนี้

ผู้วิจัยขอแสดงความขอบคุณอย่างสูงอีกครั้ง สำหรับทุกท่านที่มีส่วนช่วยให้งานวิจัยเรื่องนี้ สำเร็จลุล่วงด้วยดี และขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ ที่ให้คำชี้แนะและเป็นกำลังใจสำคัญให้กับผู้วิจัยตลอดมา และท้ายที่สุดขอขอบคุณคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร ที่ให้ความสนับสนุนงบประมาณสำหรับการจัดทำงานวิจัยเล่มนี้

ญาณธร เขียรถาวร

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญภาพ	ช
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาทางวิจัย	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
1.3 ขอบเขตของงานวิจัย	2
1.4 กรอบแนวความคิดการวิจัย	3
1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ	4
1.6 ประโยชน์ของผลวิจัย	4
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	5
2.1 แนวคิดและทฤษฎีจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง	5
2.1.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนา	5
2.1.2 แนวคิดและความหมายเกี่ยวกับการท่องเที่ยว	13
2.1.3 แนวคิดและความหมายเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์	18
2.1.4 ข้อมูลทั่วไปนครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา	20
2.2 เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	23
2.3 สรุปเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเข้าสู่ประเด็นปัญหาการวิจัย	26
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย	27
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	27
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	27
3.3 การรวบรวมข้อมูล	29
3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล	29

สารบัญ(ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลของการวิจัย	30
4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	30
4.2 ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ของนักท่องเที่ยวไทย และชาวต่างชาติ จำแนกตามสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบ แบบสอบถาม	35
4.3 ผลการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) สำหรับข้อความที่เป็นปลายเปิด ข้อมูลเกี่ยวกับข้อเสนอแนะอื่นๆ เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เชิงประวัติศาสตร์ กรณีศึกษา อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา จังหวัด พระนครศรีอยุธยา	39
บทที่ 5 สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ	40
5.1 สรุปผลการวิจัย	41
5.2 อภิปรายผลการวิจัย	42
5.3 ข้อเสนอแนะ	43
บรรณานุกรม	47
ภาคผนวก ก	48
แบบสอบถามภาษาไทย	49
แบบสอบถามภาษาอังกฤษ	52
ภาคผนวก ข	55
แผนที่อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา	49
ประวัติผู้วิจัย	66

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1-1	แสดงจำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวใน จังหวัดพระนครศรีอยุธยาระหว่างปี พ.ศ. 2549 – 2553	2
4-1	แสดงจำนวนและค่าร้อยละของสถานภาพด้านเพศ	30
4-2	แสดงจำนวนและค่าร้อยละหาสถานภาพด้านอายุ	31
4-3	แสดงจำนวนและค่าร้อยละของสถานภาพด้านระดับการศึกษา	32
4-4	แสดงจำนวนและค่าร้อยละของสถานภาพด้านระดับรายได้ต่อเดือน	33
4-5	แสดงจำนวนและค่าร้อยละของสถานภาพด้านเชื้อชาติ	34
4-6	แสดงค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของแนวทางการพัฒนา แหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของนักท่องเที่ยวชาวไทย และชาวต่างชาติโดย ภาพรวม	36

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1-1	กรอบแนวคิดการทำวิจัย	3
2-2	แผนที่แสดงพื้นที่ของนครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา	21
4-1	แสดงค่าร้อยละของสถานภาพด้านเพศ	31
4-2	แสดงค่าร้อยละของสถานภาพด้านอายุ	31
4-3	แสดงค่าร้อยละของสถานภาพด้านระดับการศึกษา	32
4-4	แสดงค่าร้อยละของสถานภาพด้านอาชีพ	33
4-5	แสดงค่าร้อยละของสถานภาพด้านเชื้อชาติ	34

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์เป็นการท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และสังคม รวมถึงสถานที่ที่มีความผูกพันทางจิตใจของชนรุ่นหลัง เพื่อชื่นชมและเรียนรู้ต่อประวัติศาสตร์และโบราณสถานในแหล่งท่องเที่ยวนั้น บนพื้นฐานของความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่าของสภาพแวดล้อม โดยที่ชุมชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว เช่น การจัดรายการเส้นทางท่องเที่ยวตามรอยประวัติศาสตร์ อุทยานประวัติศาสตร์ ชมซากอารยธรรมโบราณสถานต่างๆ อนุสาวรีย์/อนุสรณ์สถาน สิ่งปลูกสร้างที่มีคุณค่าและความสำคัญทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม แหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ที่สำคัญของประเทศไทย ได้แก่ แหล่งโบราณคดีบ้านเชียง เมืองประวัติศาสตร์สุโขทัย และเมืองบริวาร และอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญที่ได้รับการยกย่องให้เป็นมรดกโลกขององค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (ยูเนสโก) อีกทั้งการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่น่าสนใจ ทั้งจากกระแสความต้องการของนักท่องเที่ยว หรือการถูกจัดให้เป็นกลุ่มสินค้าการท่องเที่ยวที่สำคัญของประเทศ รวมทั้งนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวของภาครัฐที่มุ่งรักษาและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ โดยมีการสนับสนุนการกำหนดจุดขายที่ชัดเจนและเชื่อมโยงให้เกิดการเกื้อหนุนกันภายใต้แนวทางการพัฒนาอย่างยั่งยืนเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีมากขึ้น (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2558)

แหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยานั้นมีจำนวนมาก ได้แก่ วัดและพระราชวังต่างๆ ด้วยภูมิประเทศของจังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นที่ราบลุ่ม มีแม่น้ำสายใหญ่ไหลผ่าน 3 สาย คือ แม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำป่าสัก และแม่น้ำลพบุรี (ปัจจุบันเป็นคลองเมือง) แม่น้ำสามสายนี้ไหลมาบรรจบกันโอบล้อมรอบพื้นที่ของตัวเมืองพระนครศรีอยุธยา ตัวเมืองจึงมีลักษณะเป็นเกาะ สามารถเห็นบ้านเรือนปลูกเรียงรายหนาแน่นตามสองข้างฝั่งแม่น้ำที่แสดงถึงวิถีชีวิตของผู้คนที่ผูกพันอยู่กับสายน้ำมายาวนานและปัจจุบันการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของจังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติเนื่องจากองค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (ยูเนสโก) ขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกทางวัฒนธรรม ซึ่งนครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาสามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพเพิ่มขึ้นโดยการบริหารจัดการ ด้านการอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยว เช่น การให้ความรู้เบื้องต้น การเดินทาง ที่พักความปลอดภัย ความสะดวกสบายต่างๆ และการประชาสัมพันธ์ ในทางเดียวกันการพัฒนาานครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา ภาครัฐควรจะได้กำหนดรูปแบบในการบริการนักท่องเที่ยว เช่น ควรมีจุดรวมสำหรับผู้ที่มีความประสงค์จะท่องเที่ยวอยุธยาให้อยู่ในอาคารเดียว มีการนำเสนอการท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวเลือก มียานพาหนะที่เหมาะสม และมีมัคคุเทศก์นำพาไปเยี่ยมชม หรือหากบริษัททัวร์ใดมีความประสงค์จะนำพานักท่องเที่ยวชมเองก็ย่อมกระทำได้ แต่มัคคุเทศก์ทั้งของ

เอกชนและของรัฐจะต้องให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวในทิศทางเดียวกันและมีความถูกต้อง (อังกูร อาทรรุโธ, 2554)

ตารางที่ 1-1 แสดงจำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาระหว่างปี พ.ศ. 2549 – 2553

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	ปี 2549	ปี 2550	ปี 2551	ปี 2552	ปี 2553
นักท่องเที่ยวชาวไทย(คน)	2,234,113	2,593,106	2,873,217	2,703,316	5,151,247
นักท่องเที่ยวต่างชาติ(คน)	1,139,816	1,191,511	786,185	879,915	1,383,391
รวม(คน)	3,373,929	3,784,617	3,659,402	3,583,231	6,534,638

ที่มา : กรมการท่องเที่ยว, 2554

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ กรณีศึกษา อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา เพื่อนำผลการวิจัยของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา นำไปเป็นแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ให้ตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยว ให้เหมาะสมกับการดำเนินชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่ในบริเวณอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา และสามารถนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์แหล่งอื่นๆ ในด้านการดึงดูดนักท่องเที่ยว ด้านขีดความสามารถการรองรับนักท่องเที่ยว และด้านศักยภาพการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว เพื่อเป็นรากฐานในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ให้มีความยั่งยืนต่อไปในอนาคต

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติกรณีศึกษาอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

1.2.2 เพื่อศึกษาแนวทางแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์กรณีศึกษาอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติกรณีศึกษา อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีขอบเขตของการวิจัยเป็น 4ด้าน ดังนี้

1.3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษาแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ กรณีศึกษา อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

1.3.2 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในบริเวณอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

1.3.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ทำการสำรวจและแจกแบบสอบถามให้กับนักท่องเที่ยว คือ บริเวณพระราชวังโบราณ วัดพระศรีสรรเพชญ์ วิหารพระมงคลบพิตร วัดมหาธาตุ วัดราชบูรณะวัดพนัญเชิง วัดใหญ่ชัยมงคล วัดพุทไธสวรรย์ วัดชุมพลนิกายาราม พระราชวังจันทร์เกษม วัดไชยวัฒนาราม วัดกุฎีดาว และวัดหน้าพระเมรุ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

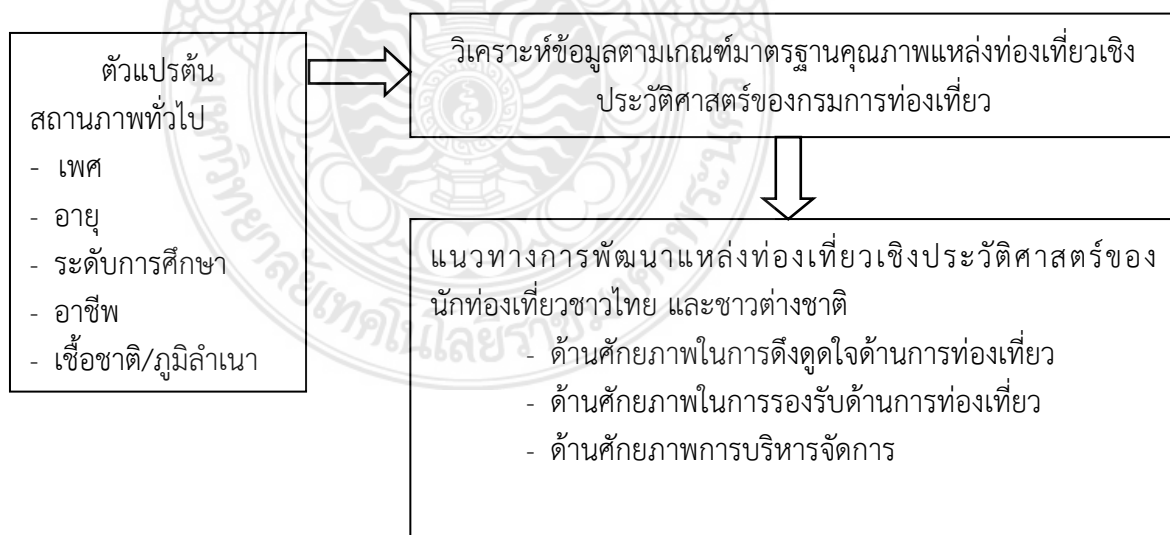
1.3.4 ขอบเขตด้านตัวแปร

1.3.4.1 ตัวแปรต้น คือ สถานภาพทั่วไปของประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

- ก) เพศ
- ข) อายุ
- ค) การศึกษา
- ง) อาชีพ
- จ) เชื้อชาติ (นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ)/ภูมิลำเนา (นักท่องเที่ยวชาวไทย)

1.3.4.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ ทัศนศึกษา อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

1.4 กรอบแนวคิดการทำวิจัย

ภาพที่ 1-1 กรอบแนวคิดการทำวิจัย

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

การศึกษาวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ กรณีศึกษา นครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีศัพท์ที่สำคัญเพื่อให้เข้าใจตรงกัน ดังนี้

1.5.2 แนวทางการพัฒนา หมายถึง การเปลี่ยนแปลงโดยการวางแผนเพื่อนำไปใช้ในการดำเนินงาน ตามความเห็นเน้นว่าการพัฒนาอยู่ที่การมีแผน และการนำแผนไปดำเนินการเพื่อกำหนดหรือก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตามความมุ่งหมายหรือจุดประสงค์นั้น ๆ

1.5.3 นักท่องเที่ยว หมายถึง ชาวไทยและชาวต่างชาติที่เดินทางมาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว นครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา โดยจะเน้นในการตอบแบบสอบถาม

1.5.5 การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (Historical tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดี และประวัติศาสตร์ เพื่อชื่นชมและเพลิดเพลินในสถานที่ท่องเที่ยวได้ความรู้มีความเข้าใจต่อประวัติศาสตร์และโบราณคดี ในท้องถิ่นพื้นฐานของความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่า ของสภาพแวดล้อม โดยที่ประชาชนในท้องถิ่น มีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยว

1.5.6 นครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา หมายถึง สถานที่ท่องเที่ยวที่ขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกเชิงวัฒนธรรมของประเทศไทย สามารถแบ่งได้ 7 กลุ่ม ดังนี้คือ โบราณสถานพื้นที่นอกเกาะเมืองด้านเหนือ โบราณสถานพื้นที่นอกเกาะเมืองด้านตะวันตก โบราณสถานพื้นที่นอกเกาะเมืองด้านตะวันออก โบราณสถานพื้นที่นอกเกาะเมืองด้านใต้ โบราณสถานพื้นที่นอกเหนือจากที่ระบุไว้ในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โบราณสถานพื้นที่ในเกาะเมืองนอกเขตอุทยานประวัติศาสตร์ และโบราณสถานพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์

1.5.7 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา หมายถึง จังหวัดที่ตั้งอยู่ทางตอนเหนือของกรุงเทพมหานคร เป็นอดีตราชธานีเก่าของประเทศไทย ที่มีแม่น้ำสามสายไหลผ่านมีการตั้งถิ่นฐานบ้านเรือน และยังมีแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติเป็นจำนวนมากที่ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก

1.6 ประโยชน์ของผลการวิจัย

1.6.1 ทราบถึงแนวทางในการพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ กรณีศึกษา อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

1.6.2 สาขาการท่องเที่ยว คณะศิลปศาสตร์ สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการเรียนการสอนในรายวิชาที่เกี่ยวข้องได้ รวมทั้งองค์กรต่างๆ ด้านการท่องเที่ยว และแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวได้

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาความต้องการและแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ โดยใช้กรณีศึกษา นครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจรวมทั้งมีความสมบูรณ์และบรรลุวัตถุประสงค์ตามจุดมุ่งหมายของการวิจัย ผู้วิจัยจึงได้รวบรวมสาระสำคัญต่างๆ จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาเสนอเป็นลำดับ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 แนวคิดและทฤษฎีจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง

2.1.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนา

2.1.2 แนวคิดและความหมายเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

2.1.3 แนวคิดและความหมายเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์

2.1.4 ข้อมูลทั่วไปอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา

2.2 เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.3 สรุปเอกสารและงานวิจัยเข้าสู่ประเด็นปัญหาการวิจัย

2.1.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนา

2.1.1.1 แนวคิดในการพัฒนา

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (2552) แนวคิดในการพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ด้านกายภาพ เกิดจากความคิดที่เห็นว่าทรัพยากรดังกล่าว ซึ่งแต่เดิมถือว่าเป็นหลักฐานทางวิชาการเพียงอย่างเดียว นั้น น่าจะนำมาใช้ประโยชน์ในด้านอื่นด้วย เช่น เป็นแหล่งเรียนรู้นอกสถานศึกษาให้กับประชาชนตามที่ทรัพยากรนั้นอำนวย เช่น ประวัติศาสตร์ สถาปัตยกรรม ศิลปกรรม เป็นแหล่งพักผ่อน รวมทั้งเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ที่จะก่อให้เกิดรายได้แก่ท้องถิ่น เป็นต้น การพัฒนาดังกล่าวจำเป็นต้องมีการศึกษาอย่างรอบคอบ และมีแนวทางพัฒนาที่สาธารณชนสามารถยอมรับได้ เป็นไปตามหลักการสากล คำนึงถึงศักยภาพในการรองรับการใช้งานที่เพิ่มมากขึ้น ขณะเดียวกันก็ยังคงลักษณะของความสำเร็จทางประวัติศาสตร์ การเป็นแหล่งเรียนรู้นอกสถานศึกษาด้วย

นอกจากนั้นแล้ว การพัฒนายังเกิดขึ้นจากการที่ประชาชนมีความสนใจเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมรอบตัวของตนมากขึ้น ความใคร่รู้ในสิ่งดังกล่าวเป็นเหตุให้เกิดความต้องการที่จะเยี่ยมชมสถานที่นั้น ความต้องการดังกล่าวมีการขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องตามลักษณะของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งแม้จะมีผลทางด้านบวก แต่ในขณะเดียวกันผลทางด้านลบก็จะเกิดขึ้นเช่นกัน ผลประการหลังสร้างความหวังใฝ่ในอันตราายที่จะเกิดขึ้นกับทรัพยากรที่สำคัญเหล่านั้น

แนวทางในการพัฒนาให้เป็นรูปแบบเดียวกัน เพื่อให้ทรัพยากรนั้นๆ ยังคงอยู่ยั่งยืนและตอบสนองความต้องการด้านต่างๆ ได้ตามศักยภาพ แบ่งการพัฒนาออกได้ดังต่อไปนี้

1. การพัฒนาให้เป็นแหล่งเรียนรู้ วัฒนธรรมซึ่งออกมาในรูปของสิ่งประดิษฐ์ ที่สามารถจับต้องได้โดยลักษณะทางพื้นฐานแล้ว เป็นสิ่งที่สร้างขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการทางร่างกายมนุษย์ เช่น เครื่องมือ เครื่องใช้ เครื่องอำนวยความสะดวกต่างๆ ในการดำเนินชีวิตประจำวัน เป็นต้น นอกเหนือไปจากนั้นแล้ว ยังมีสิ่งที่สร้างขึ้นเพื่อเป็นการตอบสนองทางจิตใจ ในรูปแบบของวัตถุด้วย เช่น ศาสนสถาน งานศิลปะประเภทต่างๆ งานต่างๆ เหล่านี้มีการพัฒนา ทั้งรูปแบบ และวิธีการในกลุ่มชนของตน มีการผสมผสานกับงานของกลุ่มชนที่ตนติดต่อกับด้วย รวมทั้งอิทธิพลจากแนวความคิดของกลุ่มชนอื่นๆ สิ่งก่อสร้างและสิ่งประดิษฐ์ต่างๆ เหล่านี้ เป็นหลักฐานที่สำคัญทางด้านประวัติศาสตร์ไม่ว่าจะเป็นด้านสังคม สถาปัตยกรรม ศิลปกรรม หรือเทคโนโลยีในรูปแบบของโบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ ที่รวมอยู่ในชุมชนเมืองหรือย่านประวัติศาสตร์ การพัฒนาพื้นที่ดังกล่าวให้เป็นแหล่งศึกษาทางวิชาการ และเป็นแหล่งเรียนรู้ทั่วไป จึงเป็นเนื้อหาหลักที่จะต้องจัดทำเพื่อให้เป็นสถานที่เรียนรู้ในเนื้อหาที่ทรัพยากรนั้นมีศักยภาพ ทั้งนี้เพื่อให้มีความรู้สึกภูมิใจในชาติและบรรพชน ซึ่งมีองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่

ก) การขุดค้นทางโบราณคดี เพื่อศึกษาพัฒนาการของชุมชนทางด้านสังคม และวัฒนธรรม ว่ามีพัฒนาการต่อเนื่องมาอย่างไร มียาวนานทางระยะเวลาอย่างไร ผลการขุดค้นและการวิเคราะห์จะแสดงในรูปของรายงานการศึกษา ผลพลอยได้จากการศึกษาโดยการขุดค้นทางโบราณคดี อาจจัดทำเป็นพิพิธภัณฑ์กลางแจ้ง เพื่อให้ผู้ศึกษาหรือนักท่องเที่ยวได้เห็นข้อมูลในสภาพความเป็นจริง และได้สาระความรู้ตามที่ต้องการของแต่ละคน ตัวอย่างของแหล่งที่ดำเนินการแล้วได้แก่ พิพิธภัณฑ์กลางแจ้งที่บ้านธารประสาธ จัหวัดนครราชสีมา พิพิธภัณฑ์กลางแจ้งที่บ้านเชียง จัหวัดอุดรธานี แหล่งขุดค้นเตาเผาเครื่องถ้วยชามบ้านเกาะน้อย จัหวัดสุโขทัย เป็นต้น

ข) การบูรณะโบราณสถาน เพื่อเปิดให้เป็นแหล่งศึกษา และท่องเที่ยว โดยการกำจัดสิ่งปกคลุมออกไป รวมทั้งศึกษารูปแบบ ทดสอบความแข็งแรงของโครงสร้างเชิงวิศวกรรมแล้ว ดำเนินการบูรณะเสริมความมั่นคง ตามวิธีการอันเป็นที่ยอมรับ เสริมความมั่นคงขององค์ประกอบที่เป็นเครื่องประดับตกแต่ง เช่น ภาพจิตรกรรม งานประติมากรรมติดที่ เป็นต้น รวมทั้งศึกษาศักยภาพ การรองรับการใช้งานของทรัพยากรนั้น งานบูรณะตั้งแต่การศึกษาจนกระทั่งจบขั้นตอนการบูรณะ จะต้องจัดทำเป็นรายงานอย่างละเอียด ทั้งวิธีการและการศึกษา ตัวอย่างได้แก่ โบราณสถานที่อยู่ในอุทยานประวัติศาสตร์ เมือง และแหล่งทางประวัติศาสตร์ที่กรมศิลปากรได้ดำเนินการเสร็จสิ้นแล้ว เช่น วัดมหาธาตุ เมืองสุโขทัยเก่า วัดราชบูรณะ ในเกาะเมืองอยุธยา เป็นต้น

ค) การปฏิสังขรณ์ เพื่อเปิดให้เป็นแหล่งศึกษา และท่องเที่ยวโดยกำจัดสิ่งปกคลุมออกไป รื้อสิ่งที่หักพังทับถมอยู่ มาประกอบขึ้นใหม่ เสริมความแข็งแรงของสิ่งก่อสร้าง ขจัดสิ่งที่เป็นตัวการที่ทำให้เสื่อมสภาพ ขุดดินเพื่อศึกษาทางเทคนิควิธี และขึ้นส่วนของโบราณสถานที่หลุดจากตัวอาคาร นำเอาวัสดุเดิมกลับมาประกอบเป็นรูปขึ้นใหม่ พร้อมทั้งเสริมความมั่นคง และขึ้นส่วนที่ขาดหาย ตามวิธีการอันเป็นที่ยอมรับ การกระทำตามขั้นตอนทั้งหมด ตั้งแต่การศึกษา จนเสร็จงาน ต้องจัดทำเป็นรายงาน แสดงวิธีการทางเทคนิค การวิเคราะห์ผลการศึกษา เพื่อเป็นหลักฐานต่อไป ตัวอย่างการปฏิสังขรณ์ที่กรมศิลปากรได้ดำเนินการเสร็จสิ้นแล้ว ได้แก่ ปราสาทเขาพนมรุ้ง จัหวัดบุรีรัมย์ ปราสาทหินพิมาย จัหวัดนครราชสีมา ปราสาทเมืองสิงห์ จัหวัดกาญจนบุรี เป็นต้น

ง) การอนุรักษ์เมือง และย่านประวัติศาสตร์ เพื่อให้ธำรงเนื้อหาหลักของเมืองและ กิจกรรมหลักของย่านประวัติศาสตร์ในเมือง สำหรับการศึกษาและการท่องเที่ยว สามารถสืบค้นและ ความต่อเนื่องของกิจกรรมในสถานที่ดังกล่าวได้ การดำเนินการอนุรักษ์ทุกขั้นตอน ต้องจัดทำเป็น รายงาน แสดงวิธีการที่ใช้ในการอนุรักษ์ ผลการศึกษา แนวความคิด และอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

2. การพัฒนาให้เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจ แนวความคิดในเรื่องของการใช้ทรัพยากร ดังกล่าวให้เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจด้วยนั้น ไม่ให้ความหมายว่า ต้องมีการปรับปรุงให้มีสภาพแวดล้อม ตามรูปแบบของสวนสาธารณะ ที่มีโบราณสถานเป็นองค์ประกอบ โดยเน้นความรื่นรมย์เป็นหลัก ในทางตรงกันข้าม การพัฒนาให้เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจเป็นการสร้างแหล่งพักผ่อนหรือแหล่งท่องเที่ยว ที่มีตัวโบราณสถานเป็นศูนย์กลาง มีความโดดเด่นทรงคุณค่า โดยมีสภาพแวดล้อมรอบข้างที่ก่อให้เกิด ความสบายใจ ความอิสระและอารมณ์ร่วมกับอดีต เป็นองค์ประกอบโดยทั่วไป ได้แก่

ก) การปรับปรุงพื้นที่ ด้วยการกำจัดวัชพืชต่างๆ ที่ปกคลุมดินออก ปลูกหญ้า ทั้งพื้นที่ ตัดแต่งไม้ยืนต้นที่ขึ้นอยู่ในพื้นที่ รวมทั้งไม้ยืนต้นที่มีแนวโน้มว่าจะอันตรายต่อโบราณสถาน เพื่อให้โบราณสถานเป็นที่โดดเด่น บริเวณพื้นที่ที่มีความสะอาด เป็นไปตามธรรมชาติ มีบรรยากาศของ ความเงียบสงบ และเป็นอิสระ การปลูกต้นไม้เพิ่มเติมเพื่อให้เกิดความสมดุล และงดงาม ต้องเป็น ต้นไม้ชนิดที่ขึ้นอยู่ในพื้นที่ตามธรรมชาติเท่านั้น ไม่ควรปลูกไม้ประดับหรือไม้ดอกเพื่อตกแต่งสถานที่ เพราะก่อให้เกิดความรู้สึกถึงความแปลกปลอม และสถานที่ดังกล่าวไม่มีวัตถุประสงค์ให้เป็น สวนสาธารณะ

ข) การปรับปรุงองค์ประกอบในพื้นที่ คูเมือง สระน้ำ หรือบ่อน้ำ ที่เป็นองค์ประกอบ ของเมืองที่พื้นดินไม่อาจใช้งานได้ อาจปรับปรุงให้เป็นที่กักเก็บน้ำตามหน้าที่เดิม โดยให้มีน้ำเก็บกัก ตลอดเวลา ทั้งนี้ต้องมีการศึกษาอย่างถ่องแท้ ถึงขอบเขตคูเมือง สระน้ำ หรือบ่อน้ำอย่างรอบอบก่อน การปรับปรุง เพื่อให้มีความรู้สึกที่ชุมชน หรือเมือง หรือย่านประวัติศาสตร์นั้นคึกคักมีชีวิต

ค) การจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานได้แก่ ทางเดิน ที่นั่งพัก ห้องสุขา ทั้งหมดต้องสร้างแบบเรียบง่าย กลมกลืนไปกับสภาพแวดล้อมของพื้นที่ ไม่ มีสีและความสูง ชมบรรยากาศโดยรอบ เป็นต้น

โดยสรุปแล้ว การพัฒนาทรัพยากรให้เป็นแหล่งเรียนรู้และพักผ่อนหย่อนใจ ต้องมีการศึกษาอย่าง รอบคอบก่อนดำเนินการ เพื่อรักษาเอกลักษณ์ เนื้อหาและความสำคัญของแหล่งทรัพยากรไว้ การ ปรับปรุงให้เกิดบรรยากาศที่เรียบง่าย เงียบสงบ มีความกลมกลืน จะก่อให้เกิดความรู้สึกที่เป็นอิสระ เคารพในสถานที่ เกิดความหวงแหนหากนำเอาพื้นที่ไปใช้โดยไม่สมควร ซึ่งตรงกับเป้าหมายที่ต้องการ ให้เป็นแหล่งเรียนรู้และพักผ่อน ท่องเที่ยวที่มีโบราณสถานเป็นจุดเด่นอย่างแท้จริง

2.1.1.2 การให้ความรู้แก่ผู้เข้าชม

เนื่องจากทรัพยากรที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมด้านประวัติศาสตร์ถือเป็น แหล่งเรียนรู้ของประชาชนที่สำคัญแหล่งหนึ่ง นอกไปจากนั้นยังถือได้ว่าเป็นผลงานทางประวัติศาสตร์ ของมนุษยชาติด้วย การให้ความรู้พื้นฐานแก่ผู้สนใจหรือผู้เข้าชมจึงเป็นเรื่องที่ควรจัดให้มีขึ้น

การให้ความรู้แก่ผู้เข้าชมในรูปแบบต่างๆ โดยทั่วไปแล้วการให้ความรู้แก่ผู้เข้าชมเป็นลักษณะ ความรู้พื้นฐานแสดงภาพรวมและประวัติความเป็นมาโดยสังเขป ทั้งนี้เนื่องมาจากการใช้เวลาในแหล่ง

ท่องเที่ยวของแต่ละคนมีไม่มากนัก รวมทั้งความสนใจที่เกิดจากประสบการณ์ของแต่ละคนหรือแต่ละกลุ่มแตกต่างกัน การให้ความรู้จึงต้องให้มีความสัมพันธ์กับผู้เข้าชมด้วย วิธีการให้ความรู้แบ่งได้ ดังนี้

1. ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว เป็นแหล่งที่สามารถจัดแสดงแผนผัง รูปจำลองภาพ และประวัติ รวมทั้งวิธีการบูรณะปรับปรุงพื้นที่สภาพแวดล้อม รายละเอียดทางภูมิศาสตร์ การทำมาหากินของประชากรในพื้นที่ได้อย่างดียิ่ง ทั้งเป็นสถานที่ให้คำแนะนำแก่นักท่องเที่ยวเพิ่มเติมในเรื่องการเข้าชม การปฏิบัติตนและกฎเกณฑ์ต่างๆ ของแหล่งทรัพยากร มีสิ่งอำนวยความสะดวก พื้นฐานรองรับ เช่น หนังสือ ภาพ ของที่ระลึก สินค้าพื้นถิ่น อุปกรณ์ที่จำเป็นที่อาจขาดมือ เช่น फिल्मถ่ายภาพ แบตเตอรี่ เป็นต้น บางครั้งเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์บริการนักท่องเที่ยวจะทำหน้าที่บรรยายภาพรวมของสถานที่โดยมีแผนผังรูปจำลอง และภาพ ซึ่งจัดแสดงอยู่แล้ว เป็นองค์ประกอบให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น

2. แผ่นป้ายอธิบายความรู้โดยสังเขป เป็นแผ่นถาวร โดยทั่วไปจะจัดทำให้มีความกลมกลืนกับสิ่งแวดล้อมโดยรอบ ทั้งสีและวัสดุที่ใช้ติดตามสถานที่แต่ละแห่ง เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับสถานที่นั้น ซึ่งควรจะมีข้อความที่สั้น ได้ใจความ และเรียบง่าย ให้ผู้เข้าชมได้รับทราบก่อนที่จะเข้าสู่ตัวโบราณสถาน

3. แผ่นป้ายแสดงแผนผังรวมของกลุ่มอาคาร เป็นแผ่นถาวร โดยทั่วไปทำเช่นเดียวกับแผ่นอธิบายความรู้สังเขป ต้องแผนผังที่ดูง่ายหันไปตามทิศทางเดียวกันกับผู้เข้าชมยืนอยู่ ทั้งนี้เพื่อให้เข้าใจง่าย และผู้เข้าชมเกิดจินตนาการของสถานที่นั้น

4. แผ่นพับ วิทยุทัศน์ ซีดีรอม และหนังสือ เป็นการให้ความรู้จากพื้นฐานไปสู่ระดับความรู้เฉพาะด้าน

2.1.1.3 การปรับปรุงสภาพแวดล้อม

สภาพแวดล้อมของทรัพยากรการท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ มีความสำคัญในฐานะที่เป็นองค์ประกอบรวมของแหล่งทรัพยากร ที่จะทำให้แหล่งนั้นมีความน่าสนใจที่จะเข้าไปท่องเที่ยวในฐานะเป็นแหล่งเรียนรู้ แหล่งพักผ่อนหรือศึกษาหาความรู้เฉพาะเรื่อง การปรับปรุงสภาพแวดล้อมจึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ทรัพยากรด้วย ดังนั้น แนวทางในการปรับปรุงจึงต้องสอดคล้องกับเนื้อหา สภาพภูมิประเทศ และลักษณะทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ทั้งต้องไม่ทำให้เกิดลักษณะเด่นจนไปลดความสำคัญของตัวทรัพยากรแห่งนั้น

หลักการในการปรับปรุงภูมิทัศน์ของแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ โดยทั่วไปแล้วแหล่งทางประวัติศาสตร์ มีหลายประเภท ซึ่งอาจแยกออกได้ ดังนี้

1. เมืองโบราณที่ถูกทิ้งร้าง เป็นเมืองที่ไม่มีการอยู่อาศัยต่อเนื่อง สภาพสภาพความเป็นเมืองมาเป็นเวลานาน เช่น เมืองศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์ เมืองสุโขทัย เมืองศรีสัชชนาลัย จังหวัดสุโขทัย เป็นต้น

2. เมืองโบราณที่มีการอยู่อาศัยต่อเนื่อง เมืองประเภทนี้ยังคงมีกิจกรรมในฐานะที่เป็นเมืองสืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน เช่น เมืองเชียงใหม่ เมืองลพบุรี เมืองพิษณุโลก เมืองนครศรีธรรมราช เป็นต้น

3. ย่านประวัติศาสตร์ เป็นย่านที่เคยมีกิจกรรมด้านใดด้านหนึ่ง ที่เป็นเอกลักษณ์ของเมือง

4. พื้นที่ประวัติศาสตร์ เป็นพื้นที่ซึ่งเคยเกิดเหตุการณ์สำคัญในประวัติศาสตร์ของประเทศ เช่น พื้นที่บ้านลาดหญ้า และบริเวณใกล้เคียงซึ่งเคยเป็นยุทธภูมিরะหว่างไทยกับพม่า เมื่อ พ.ศ. 2328 เป็นต้น พื้นที่ประเภทนี้มักไม่มีสิ่งก่อสร้างดั้งเดิม และเนื่องจากเป็นพื้นที่ที่กว้างขวางจึงอาจมีชุมชนหรือบ้านเรือนตั้งอยู่ในพื้นที่นั้น จนไม่อาจปรับปรุงได้จึงไม่กล่าวถึงในที่นี้

การปรับปรุงสภาพแวดล้อมของทรัพยากรการท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ สามารถทำได้ดังนี้

1. การปรับปรุงภูมิทัศน์เมืองโบราณที่ถูกทิ้งร้าง การปรับปรุงควรมีแผนดำเนินงานไปพร้อมกับการอนุรักษ์โบราณสถาน ตัวอย่างของการดำเนินงานอาจศึกษาได้จาก เมืองศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์ เมืองศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับการปรับปรุงพื้นที่

การปรับปรุงพื้นที่ ทำโดยการกำจัดวัชพืชที่รกรุงรังเพื่อเปิดให้พื้นที่โล่งเตียน ตัดแต่งให้คลุมดินในลักษณะที่สามารถเดินทางได้สะดวก ในส่วนที่เป็นต้นไม้ใหญ่ ควรคงไว้ตามเดิม เพื่อให้เกิดร่มเงา และต้องคอยตัดแต่งในกรณีที่อยู่ประชิดโบราณสถานเกินไปจนอาจก่อให้เกิดอันตรายต่อโบราณสถานได้ หากจำเป็นต้องปลูกต้นไม้ใหญ่เพิ่มเติม เพื่อให้เกิดร่มเงาหรือเกิดมุมมองที่งดงาม ต้องเป็นพันธุ์ไม้ในพื้นที่นั้น และต้องพิจารณาให้เหมาะสมที่จะไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อโบราณสถานได้ การปลูกไม้ประดับซึ่งเป็นดอกไม้ในแหล่งเมืองโบราณที่ไม่ควรกระทำ ไม่ว่าจะเป็นการปลูกในพื้นที่ว่าง หรือประชิดกับโบราณสถาน การปลูกและตกแต่งไม้ประดับเป็นการลดระดับความสำคัญของแหล่งประวัติศาสตร์ลงเป็นสวนสาธารณะ มากกว่าที่จะส่งเสริมความสำคัญ อย่างไรก็ตาม การปลูกไม้ประดับอาจทำได้ด้วยการพิจารณาอย่างรอบคอบ และไม่เบียดเบียนจุดสนใจของผู้เข้ามาท่องเที่ยว เช่น การปลูกเพื่อบังสิ่งก่อสร้างที่อำนวยความสะดวกชนิดต่างๆ เป็นต้น ไม้ดังกล่าวควรเป็นไม้พื้นถิ่นหรือไม้เลื้อยพื้นดิน ที่ไม่มีดอก และพบเห็นได้ทั่วไป

2. การปรับปรุงภูมิทัศน์ของเมืองโบราณที่มีการอยู่อาศัยอย่างต่อเนื่องและย่านประวัติศาสตร์ แหล่งทรัพยากรประเภทนี้ได้กล่าวไว้แล้วในเรื่องของการอนุรักษ์ องค์ประกอบของแหล่งมรดกที่ทรัพย์สินที่เป็นของรัฐ เช่น อาคารรัฐบาล โบราณสถาน ทรัพย์สินของนิติบุคคล เช่น วัดและอาคาร และทรัพย์สินของเอกชน เช่น บ้าน อาคารพาณิชย์ เป็นต้น การปรับปรุงภูมิทัศน์จึงเป็นเรื่องที่ต้องมีความรอบคอบ คำนึงถึงชุมชนปัจจุบัน องค์ประกอบรวม และประโยชน์ที่ชุมชนและประเทศที่จะได้รับพร้อมกันไปด้วย ขณะเดียวกันก็ต้องรักษาเอกลักษณ์ของพื้นที่ให้คงอยู่ด้วย โดยทั่วไปการปรับปรุงภูมิทัศน์นี้ทำในพื้นที่ซึ่งเป็นเนื้อหาของเมือง ซึ่งเป็นพื้นที่หลัก พื้นที่ที่ซึ่งเป็นเนื้อหาของเมือง แบ่งออกได้หลายประการสำหรับในส่วนที่เป็นทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่ควรกล่าวถึงได้แก่

ก) สิ่งก่อสร้างขึ้นสำหรับเมือง เป็นสิ่งที่สร้างขึ้นเพื่อยืนยันสถานภาพของชุมชน เช่น คูเมือง กำแพงเมือง เป็นต้น ในกรณีที่กล่าวถึงนอกจากการบูรณะให้คงความแข็งแรงแล้ว การปรับปรุงภูมิทัศน์สามารถทำได้โดยกันบริเวณให้มีพื้นที่พอควร อาจมีการปลูกพืชยืนต้นที่เป็นไม้ท้องถิ่น เพื่อก่อให้เกิดความร่มรื่นในบางจุด ที่ไม่เป็นอันตรายต่อคูเมืองและกำแพงเมือง และมองดูงดงามเมื่อมองในภาพรวม ขณะเดียวกันควรสร้างแนวป้องกัน โดยการกำหนดความสูงของอาคาร ที่สร้างใกล้เคียง ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความโดดเด่น มีบรรยากาศของความร่มรื่นและเป็นอิสระเหมาะแก่กับการศึกษาหาความรู้ การพักผ่อน ของผู้ที่เข้ามาท่องเที่ยว ขณะเดียวกันก็ควรมีสิ่งอำนวยความสะดวก เช่นทางเดิน

ไฟส่องสว่าง ที่นั่งพักผ่อน ป้ายอธิบายความรู้ ซึ่งจะต้องออกแบบให้เหมาะสม ไม่ให้เกิดลักษณะเด่น และทำลายบรรยากาศเนื้อหาของเมืองลดลงได้

ข) อาคารหลักของเมือง สิ่งก่อสร้างประเภทนี้ได้แก่ วัง หรือหอคำหรือจวน ซึ่งเป็นศูนย์กลางของการปกครอง เป็นอาคารหลักของเมือง โดยทั่วไปอาคารประเภทนี้ไม่ได้เป็นทรัพย์สินของรัฐบาล เนื่องจากไม่ใช่เป็นสิ่งก่อสร้างที่ทางรัฐสร้างขึ้นเพื่อให้เป็นสถานที่ทำการเฉพาะ ผู้ดำรงตำแหน่งจึงใช้บ้านของตนเป็นที่ทำการไปด้วย จนถึงรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงสร้างที่ทำการของรัฐบาล ประจำเมืองต่าง ๆ ขึ้น

ค) ลักษณะของอาคารที่กล่าวถึงบางครั้งเป็นสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นขนาดใหญ่ หรือไม่เช่นนั้นก็เป็นอาคารตามลักษณะสถาปัตยกรรมที่นิยมกันในขณะนั้น มีความเกี่ยวเนื่องกับประวัติของเมือง พัฒนาการทางสังคมและลักษณะทางประเพณี ที่มีคุณค่าในการหาความรู้ และเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ไปพร้อมกัน นอกจากการบูรณะให้มั่นคงแข็งแรงในรูปแบบเดิมแล้ว การปรับปรุงภูมิทัศน์ ควรให้มีการกลมกลืนกับสภาพของท้องถิ่นให้มากที่สุด เช่น อาคารให้สีตัวอาคาร การปลูกไม้ท้องถิ่นเพื่อให้เกิดความร่มรื่น ใช้ไม้ประดับท้องถิ่นในจุดที่จำเป็นสร้างองค์ประกอบในเรื่องของที่นั่งพัก ทางเดินไฟส่องสว่าง ป้ายอธิบายความรู้ ที่ออกแบบเหมาะสมตามสภาพแวดล้อม และไม่เกิดเป็นลักษณะเด่นจนลดความสำคัญของอาคาร ภายในอาคารอาจปรับให้กลับคืนเป็นลักษณะเดิม เพื่อให้เกิดบรรยากาศและจินตภาพแก่ผู้เข้าชม หรืออาจปรับเป็นพิพิธภัณฑ์ขนาดเล็กแสดงเฉพาะเรื่องก็ได้ ในกรณีที่มีความจำเป็นต้องสร้างแนวป้องกันด้วยการกำหนดความสูงของตัวอาคารที่อยู่แวดล้อม การสร้างแนวต้นไม้ใหญ่ตามสมควรเพื่อให้ตัวอาคารมีลักษณะเด่น

ง) กลุ่มโบราณสถาน โบราณสถานภายในเมืองที่อยู่รวมกลุ่มกัน แสดงให้เห็นถึงเนื้อหา ตามต่อเนื่องตามกาลเวลาของเมือง ร่องรอยของงานสถาปัตยกรรม และองค์ประกอบอื่น ๆ ของโบราณสถานนั้น พื้นที่รวมของกลุ่มโบราณสถานจึงมีขนาดใหญ่ นอกจากการบูรณะให้มีความแข็งแรงตามหลักวิชาการแล้ว การปรับปรุงภูมิทัศน์ที่สำคัญ ได้แก่ พื้นที่รองรับควรเป็นสีเขียว เพื่อให้เกิดความร่มรื่น และสะอาด ปลูกพันธุ์ไม้ท้องถิ่น ในตำแหน่งที่ไม่บดบังหรือทำลายโบราณสถาน โดยคำนึงถึงความกลมกลืน น้ำหนักจากมุมมองที่มีความพอดี องค์ประกอบในการเป็นแหล่งท่องเที่ยว เช่น ทางเดิน ที่นั่งพัก ไฟส่องสว่าง ป้ายอธิบายความรู้ เป็นต้น

2.1.1.4 การจัดสิ่งอำนวยความสะดวก

สิ่งอำนวยความสะดวกในที่นี้หมายถึงขั้นพื้นฐานที่ควรมีในแหล่งท่องเที่ยว โดยทั่วไป เพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถใช้ประโยชน์ได้ และทำให้เกิดความเป็นระเบียบ ดูแลรักษาง่าย ส่วนใหญ่เป็นสิ่งอำนวยความสะดวกนอกอาคาร ได้แก่

1. ทางเดิน ไม่ควรสร้างถาวร มีสีที่ชัดกับภูมิประเทศที่แวดล้อม มีความกว้างพอสมควร เพื่อให้ล้อเลื่อนใช้ได้ง่าย เส้นทางไม่ควรเจาะมุ่งไปที่ใดที่หนึ่งโดยเฉพาะ จนเห็นได้ชัดเจนว่าต้องการนำเข้าสู่จุดนั้น เนื่องจากจะทำให้เกิดความรู้สึกว่า มีสถานที่สำคัญเพียงจุดดังกล่าวเพียงแห่งเดียว

2. ม้านั่ง จัดให้ม้านั่งพักตามริมทางเดินในจุดที่เหมาะสม โดยใช้วัสดุท้องถิ่นออกแบบให้กลมกลืนกับบรรยากาศโดยรวม และต้องไม่ใช่สีที่เกิดลักษณะเด่นกับตัวม้านั่ง

3. ที่ทิ้งขยะ จัดให้มีม้านั่งพักตามริมทางเดินในจุดที่เหมาะสม โดยใช้วัสดุท้องถิ่นออกแบบให้กลมกลืนกับบรรยากาศโดยรวม และต้องไม่ใช่สีที่เกิดลักษณะเด่นกับตัวม้านั่ง

4. ห้องสุขา ควรออกแบบให้เหมาะสมโดยไม่มีลักษณะเด่น มีสีที่กลมกลืนกับบรรยากาศ อยู่ในตำแหน่งที่เหมาะสมไม่ทำให้สภาพการมองเห็นโดยรวมถูกรบกวน

5. ท่อน้ำและสายไฟ ควรจัดให้อยู่ในท่อฝังดิน เพื่อไม่ขัดกับทัศนียภาพโดยรวม

6. แสงสว่าง การจัดตำแหน่งของเครื่องส่องสว่าง ต้องคำนึงถึงความเหมาะสมด้าน ทัศนียภาพและบรรยากาศโดยทั่วไปไม่นิยมปักเสาหรือติดโคมไฟ เนื่องจากความจำเป็นในการใช้แสง สว่างต้องการเฉพาะทางเดินหรือแสงสว่างที่ส่องไปยังตัวอาคารเท่านั้น ซึ่งอาจทำได้โดยการออกแบบ ที่เหมาะสม

7. แผ่นป้ายอธิบายเฉพาะที่ ควรเป็นลักษณะเรียบง่าย ไม่ควรยกตั้งขึ้นในแนวตั้ง เนื่องจากจะทำให้บดบังสภาพการมองเห็นโดยรวม ทั้งยังทำให้ความสำคัญของสถานที่ลดลงด้วย ควร จัดตั้งในแนวนอน มีความลาดเอียงอยู่สูงจากพื้นเพียงเล็กน้อย และมีขนาดที่ไม่ใหญ่นัก

8. ร้านค้าย่อย วัตถุประสงค์ของการจัดร้านค้าย่อย ทำขึ้นเพื่อขายของที่จำเป็นแก่นักท่องเที่ยวเท่านั้น เช่น फिल्मถ่ายภาพ เครื่องดื่ม แบตเตอรี่สำหรับกล้องถ่ายภาพ เป็นต้น ร้านค้า ย่อยจึงควรมีขนาดเล็ก อยู่ในตำแหน่งที่ไม่บดบังทัศนียภาพโดยรวม ทั้งไม่ใช่สีที่เป็นลักษณะเด่น โดยทั่วไปแล้ว มักไม่อนุญาตให้มีการโฆษณาสินค้าตามผนังหรือหลังคาร้านย่อย แต่จะบอกตำแหน่งโดยใช้ธงขนาดเล็กกรุปสามเหลี่ยมเป็นที่แสดงตำแหน่งเท่านั้น

9. ความปลอดภัยของแหล่งท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยว โดยทั่วไปความปลอดภัยของ แหล่งเกิดทั้งธรรมชาติและมนุษย์ ซึ่งไม่อาจทราบล่วงหน้าได้แน่นอน แนวทางโดยรวมจึงจัดให้มีการ ปลอดภัย คือ

ก) จัดสร้างระบบระบายน้ำ เพื่อสร้างความปลอดภัยให้กับโบราณสถานโดยรวม แต่ จะต้องไม่ให้มีลักษณะเด่นจนเห็นชัดเจน เช่น การใช้ระบบท่อฝังดิน เป็นต้น และต้องให้มีความ ปลอดภัยกับนักท่องเที่ยว

ข) จัดระบบส่องสว่าง เพื่อให้สามารถตรวจพื้นที่ได้ง่าย ตีจะต้องศึกษาความเหมาะสม อย่างรอบคอบและไม่ให้มีลักษณะเด่นขัดกับสภาพแวดล้อม

ค) จัดระบบการเตือนภัย ระบบการเตือนภัยมีทั้ง ปุ่มกดสัญญาณ กล้องถ่ายภาพวงจรปิด ที่ควรติดตั้งในสถานที่ที่เหมาะสม เพื่อป้องกันเหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้น และสามารถทำให้เข้าไปแก้ไข เหตุการณ์ได้ทันที

ง) จัดให้มีเจ้าหน้าที่ตรวจพื้นที่ ในกรณีนี้เป็นการพิจารณาจัดการตามความเหมาะสม และต้องไม่ให้มีลักษณะเป็นการรบกวนผู้เข้ามาใช้สถานที่

2.1.1.5 กรอบแนวคิดและการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทาง ประวัติศาสตร์

กรมการท่องเที่ยว (2554) การที่นักท่องเที่ยวจะเลือกเข้าไปเยี่ยมชมในแหล่งท่องเที่ยวใดนั้น แหล่งท่องเที่ยววันนั้นจะต้องมีความดึงดูดใจและความน่าสนใจอยู่ในระดับที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยวได้ ซึ่งศักยภาพในการดึงดูดใจสำหรับแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ ประกอบด้วย หลายปัจจัย ได้แก่ คุณค่าทางประวัติศาสตร์ ความเป็นเอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว ความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว ความสะดวกในการเข้าถึง ความปลอดภัย และความสามารถในการจัดกิจกรรม การท่องเที่ยว เป็นต้น นอกจากองค์ประกอบในการดึงดูดใจ แหล่งท่องเที่ยวควรมีศักยภาพในการ

รองรับด้านการท่องเที่ยวด้วย ไม่ว่าจะเป็นในด้านการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน และการสนับสนุนทางด้านนโยบาย ด้านงบประมาณ และด้านบุคลากร จากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรท้องถิ่น ซึ่งจะทำให้แหล่งท่องเที่ยวสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม การที่แหล่งท่องเที่ยวจะสามารถดำรงอยู่ได้นั้น การบริหารจัดการเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่มีความสำคัญ ทั้งในด้านการจัดการด้านการอนุรักษ์ การฟื้นฟูสภาพของแหล่งท่องเที่ยว การมีมาตรการป้องกันผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นกับตัวแหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งการจัดการด้านการท่องเที่ยว เช่น การบริการและการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวที่เหมาะสม นอกจากนี้ จากเป้าหมายของการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ที่เน้นการท่องเที่ยวเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับความรู้ ความเข้าใจต่อประวัติศาสตร์และโบราณคดี ภูมิปัญญา และวัฒนธรรมของท้องถิ่นนั้น รวมถึงการสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการรักษาวัฒนธรรมและคุณค่าของสภาพแวดล้อม โดยที่ชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวนั้น ทำให้การกำหนดเกณฑ์มาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในครั้งนี้จึงทำให้มีความสำคัญต่อการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก รวมทั้งการจัดการด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นด้วย

จากแนวคิดในการกำหนดมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ดังกล่าวข้างต้น ทางคณะผู้ศึกษาได้กำหนดองค์ประกอบพื้นฐานสำหรับประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ ไว้ 3 ด้าน ได้แก่

องค์ประกอบที่ 1 ศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว

หมายถึง การที่แหล่งท่องเที่ยวมีจุดดึงดูดความสนใจหรือมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ ซึ่งสามารถสร้างความประทับใจและความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยว เช่น ความโดดเด่นและความเป็นเอกลักษณ์ ความงดงามทางสถาปัตยกรรมและศิลปกรรม รวมถึงความมีชื่อเสียงและความเป็นที่ยอมรับทางประวัติศาสตร์และภูมิปัญญาอันชาญฉลาดของคนในอดีต อีกทั้งศักยภาพทางกายภาพและการจัดกิจกรรมด้านการท่องเที่ยว ได้แก่ การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ความปลอดภัย และความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยวก็เป็นอีกส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญในการดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเข้าไปเยือนแหล่งท่องเที่ยวอีกด้วยสำหรับองค์ประกอบด้านศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ มีหลักเกณฑ์ในการพิจารณา 2 ด้าน ได้แก่

1. คุณค่าทางประวัติศาสตร์ ประกอบด้วย 8 ดัชนีชี้วัด ได้แก่ 1) ความสำคัญทางประวัติศาสตร์ 2) หลักฐานทางโบราณคดี 3) ความเป็นเอกลักษณ์ของยุคสมัย 4) ความเป็นเอกลักษณ์ทางกายภาพของแหล่งประวัติศาสตร์ 5) ความสมบูรณ์และความสวยงามทางสถาปัตยกรรม 6) ความสมบูรณ์และความสวยงามทางศิลปกรรม 7) ความมีชื่อเสียงและความเป็นที่ยอมรับของแหล่งประวัติศาสตร์ 8) ความผูกพันต่อท้องถิ่น

2. ศักยภาพทางกายภาพและการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว ประกอบด้วย 4 ดัชนีชี้วัด ได้แก่ 1) การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว 2) ความปลอดภัยด้านการท่องเที่ยว 3) ความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยว 4) ความต่อเนื่องของการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว

องค์ประกอบที่ 2 ศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว

ศักยภาพในการรองรับด้านท่องเที่ยว หมายถึง องค์ประกอบต่างๆ ที่มีส่วนช่วยเสริมแหล่งประวัติศาสตร์นั้นๆ ให้มีความสำคัญ และมีความเหมาะสมในการจัดการท่องเที่ยว ตัวอย่างเช่น แหล่งประวัติศาสตร์อาจมีความดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยวสูง แต่มีข้อจำกัดสูงในการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก

สะดวกขึ้นพื้นฐาน ทำให้นักท่องเที่ยวไม่นิยมเข้าไปท่องเที่ยว ส่งผลให้ศักยภาพในการจัดการด้านการท่องเที่ยวลดลงไปด้วย สำหรับศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว มีหลักเกณฑ์ในการพิจารณา 2 ด้าน ได้แก่

1. ศักยภาพในการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขึ้นพื้นฐาน
2. ศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวจากปัจจัยภายนอก

องค์ประกอบที่ 3 การบริหารจัดการ

การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว หมายถึง ความสามารถในการควบคุม ดูแล การดำเนินงานการจัดการแหล่งท่องเที่ยว โดยมีองค์ประกอบที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

1) ด้านการจัดการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดความยั่งยืน ประกอบด้วย การจัดการด้านการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว และการจัดการด้านการท่องเที่ยว

2) การจัดการด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก โดยพิจารณาจากการดำเนินงานขององค์กรที่ดูแลรับผิดชอบพื้นที่ในการส่งเสริมจิตสำนึกและการเรียนรู้ในเรื่องคุณค่าของแหล่งประวัติศาสตร์แก่นักท่องเที่ยว เจ้าหน้าที่ดูแลพื้นที่ ผู้ประกอบการ และชุมชนท้องถิ่นที่อยู่โดยรอบแหล่งท่องเที่ยว

3) การจัดการด้านเศรษฐกิจและสังคม พิจารณาจากการมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมการท่องเที่ยว โดยการเปิดโอกาสให้ประชาชนหรือชุมชน ได้มีส่วนร่วมในการคิด การพิจารณาตัดสินใจ การดำเนินการและร่วมรับผิดชอบในการเรื่องต่างๆ ที่จะมีผลกระทบต่อประชาชนหรือชุมชนนั้นๆ รวมทั้งการกระจายรายได้หรือผลประโยชน์สู่ท้องถิ่น

เกณฑ์ประเมินด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ มี 2 ด้าน ได้แก่

1. การจัดการด้านการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว ประกอบด้วย 3 ดัชนีชี้วัด ได้แก่ 1) การจัดการด้านการรักษาสภาพและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว 2) การจัดการด้านการใช้ประโยชน์พื้นที่ 3) การจัดการด้านการติดตามและการประเมินการเปลี่ยนแปลงอันเนื่องมาจากการท่องเที่ยว

2. การจัดการด้านการท่องเที่ยว ประกอบด้วย 5 ดัชนีชี้วัด ได้แก่ 1) การจัดการด้านการบริการและสาธารณูปโภคแก่นักท่องเที่ยว 2) การจัดการด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว 3) การจัดการด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก 4) ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว 5) ชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยว

2.1.2 แนวคิดและความหมายเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้ให้ความหมายการท่องเที่ยวว่า (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2546) “การท่องเที่ยว” เป็นคำที่มีความหมายกว้างๆ มิได้หมายถึงเฉพาะการเดินทางพักผ่อนหย่อนใจ หรือเพื่อความสนุกสนานบันเทิงรื่นรมย์ดังที่ส่วนมากเข้าใจกัน การเดินทางเพื่อประชุมสัมมนา เพื่อศึกษาหาความรู้ การกีฬา การติดต่อธุรกิจ ตลอดจนการเยี่ยมเยือนญาติพี่น้องก็นับว่าเป็นการท่องเที่ยวทั้งสิ้น

ปรีชา แดงโรจน์ (2544:29-30) ได้อ้างถึง คำนิยามการท่องเที่ยวขององค์การสหประชาชาติที่ได้จัดประชุมว่าด้วยการเดินทางและการท่องเที่ยว ณ กรุงโรม เมื่อปี พ.ศ. 2506 ไว้ว่าหมายถึงกิจกรรมที่มีเงื่อนไขเกี่ยวข้องอยู่ 3 ประการ คือ 1) ต้องมีการเดินทาง 2) ต้องมีสถานที่ปลายทางที่

ประสงค์จะไปเยี่ยมเยือน และ 3)ต้องมีจุดมุ่งหมายของการเดินทาง และได้อธิบายเพิ่มเติมของจุดมุ่งหมายของการเดินทางท่องเที่ยวไว้ว่า การเดินทางท่องเที่ยวต้องมีใช่เพื่อการประกอบอาชีพ และการไปอยู่ประจำ และเป็นไปเพื่อวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างดังต่อไปนี้ ได้แก่ เพื่อพักผ่อนในวันหยุด เพื่อวัฒนธรรมหรือศาสนา เพื่อการศึกษา เพื่อการกีฬาและบันเทิง เพื่อชมประวัติศาสตร์ และความสนใจพิเศษ เพื่องานอดิเรก เพื่อเยี่ยมเยือนญาติมิตร เพื่อวัตถุประสงค์ทางธุรกิจ และเพื่อเข้าร่วมประชุมหรือสัมมนา

นอกจากนี้ ปราโมชน์ รอดจรัส (2547) และบุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548) ยังสรุปความหมายของการท่องเที่ยว ที่เหมือนกับท่านอื่นๆว่า การท่องเที่ยว หมายถึง การเดินทางมีเงื่อนไข 3 ประการ คือ มีการเดินทางที่ไม่ถูกบังคับ มีจุดหมายปลายทางที่จะไปอยู่เป็นการชั่วคราว แล้วต้องเดินทางกลับภูมิลำเนา และประการสุดท้ายคือ การเดินทางไม่มุ่งหมายไปเพื่อประกอบอาชีพ

จากนักวิชาการและองค์กรต่างๆ ที่ให้ความหมายของการท่องเที่ยวที่กล่าวมาข้างต้นนั้นสรุปได้ว่า การท่องเที่ยว คือ การเดินทางไปโดยสมัครใจไปยังจุดหมายปลายทางที่จะไปพักชั่วคราวโดยไม่ไปทำงานหรือประกอบอาชีพ

2.1.2.1 วัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยว

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548) กล่าวว่าวัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวนี้พอจะแบ่งได้เป็น 9 วัตถุประสงค์ คือ

- 1) การท่องเที่ยวเพื่อการพักผ่อนในวันหยุด
- 2) การท่องเที่ยวเพื่อวัฒนธรรมและศาสนา
- 3) การท่องเที่ยวเพื่อการศึกษา
- 4) การท่องเที่ยวเพื่อการกีฬาและบันเทิง
- 5) การท่องเที่ยวเพื่อประวัติศาสตร์และความสนใจพิเศษ
- 6) การท่องเที่ยวเพื่องานอดิเรก
- 7) การท่องเที่ยวเพื่อเยี่ยมญาติมิตร
- 8) การท่องเที่ยวเพื่อธุรกิจ
- 9) การท่องเที่ยวเพื่อประชุมสัมมนา

นอกจากนี้ปราโมชน์ รอดจรัส (2547) กล่าวว่าปัจจัยที่มีส่วนช่วยสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่มีความสำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยว คือปัจจัยเหล่านี้ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงวิถีการดำรงชีวิต รายได้ของครอบครัวเพิ่มขึ้น การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวลดลง อัตราแลกเปลี่ยนเงินตรา และสภาวะแวดล้อมทางการเมืองและรัฐบาล

2.1.2.2 รูปแบบการท่องเที่ยว

องค์การท่องเที่ยวโลก The World Tourism Organization is a specialized agency of the United Nations (2553) ได้มีการกำหนดรูปแบบการท่องเที่ยวได้ 3 รูปแบบหลักได้แก่

- 1) รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ (Natural Based Tourism)
- 2) รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรม (Cultural Based Tourism)
- 3) รูปแบบการท่องเที่ยวในความสนใจพิเศษ (Special Interest Tourism)

ซึ่งแต่ละรูปแบบสามารถสรุปได้ดังนี้ (ดร.วาริชต์ มัชยมบุรุษ, 2552)

1) รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ (Natural Based Tourism) ประกอบด้วย

ก) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) หมายถึง การท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นและวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศโดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่นเพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

ข) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเล (Marine Ecotourism) หมายถึงการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบในแหล่งธรรมชาติทางทะเลที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นและแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศทางทะเล โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่นเพื่อมุ่งให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

ค) การท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา (Geo-Tourism) หมายถึงการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติที่เป็นหินผา ลานหินทราย อุโมงค์โพรง ถ้ำน้ำลอด ถ้ำหินงอกหินย้อย เพื่อดูความงามของภูมิทัศน์ที่มีความแปลกของการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่โลกศึกษาธรรมชาติของหิน ดิน แร่ต่างๆ และฟอสซิล ได้ความรู้ ได้มีประสบการณ์ใหม่ บนพื้นฐานการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบต่อการรักษาสภาพแวดล้อม โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการท่องเที่ยว

ง) การท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agro Tourism) หมายถึงการเดินทางท่องเที่ยวไปยังพื้นที่เกษตรกรรมสวนเกษตร วนเกษตร สวนสมุนไพร ฟาร์มปศุสัตว์และเลี้ยงสัตว์ เพื่อชื่นชมความสวยงาม ความสำเร็จและเพลิดเพลินในสวนเกษตร ได้ความรู้มีประสบการณ์ใหม่บนพื้นฐานความรับผิดชอบต่อการรักษาสภาพแวดล้อมของสถานที่แห่งนี้

จ) การท่องเที่ยวเชิงดาราศาสตร์ (Astrological Tourism) หมายถึงการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อไปชมปรากฏการณ์ดาราศาสตร์ที่เกิดขึ้นบนแต่ละวาระ เช่น สุริยุปราคา ฝนดาวตก จันทรุปราคา และการดูดาวจันทรคติที่ปรากฏในท้องฟ้าแต่ละเดือน เพื่อการเรียนรู้ระบบสุริยะจักรวาล มีความรู้ ความประทับใจ ความทรงจำและประสบการณ์เพิ่มขึ้นบนพื้นฐานการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อรักษาสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการร่วมกันอย่างยั่งยืน

2) รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรม (Cultural Based Tourism) ประกอบด้วย

ก) การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (Historical Tourism) หมายถึงการเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดี และประวัติศาสตร์ เพื่อชื่นชมและเพลิดเพลินในสถานที่ท่องเที่ยวได้ความรู้มีความเข้าใจต่อประวัติศาสตร์และโบราณคดี ในท้องถิ่นพื้นฐานของความรับผิดชอบต่อรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่าของสภาพแวดล้อมโดยที่ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยว

ข) การท่องเที่ยวชมงานวัฒนธรรมและประเพณี (Cultural and Traditional Tourism) หมายถึงการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อชมงานประเพณีต่างๆ ที่ชาวบ้านในท้องถิ่นนั้นๆ จัดขึ้นได้รับความเพลิดเพลินตื่นตาตื่นใจในสุนทรียะศิลป์ เพื่อศึกษาความเชื่อ การยอมรับนับถือ การเคารพ พิธีกรรมต่างๆ และได้รับความรู้ มีความเข้าใจต่อสภาพสังคมและวัฒนธรรม มีประสบการณ์ใหม่ๆ

เพิ่มขึ้นบนพื้นฐานของความรับผิดชอบต่อสังคมและมีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อมและมรดกทางวัฒนธรรม โดยประชาคมในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการท่องเที่ยว ค)

การท่องเที่ยววิถีชีวิตในชนบท (Rural Tourism / Village Tourism) หมายถึงการเดินทางท่องเที่ยวในหมู่บ้านชนบทที่มีลักษณะวิถีชีวิต และผลงานสร้างสรรค์ที่มีเอกลักษณ์พิเศษมีความโดดเด่นเพื่อความเพลิดเพลินได้รับความรู้ คุณผลงานสร้างสรรค์ และภูมิปัญญาพื้นบ้าน มีความเข้าใจในวัฒนธรรมท้องถิ่น บนพื้นฐานของความรับผิดชอบต่อสังคมและมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรม และคุณค่าของสภาพแวดล้อม โดยประชาคมในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการท่องเที่ยว

3) รูปแบบการท่องเที่ยวในความสนใจพิเศษ (Special Interest Tourism) ประกอบด้วย

ก) การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health Tourism) หมายถึงการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติและแหล่งวัฒนธรรมและการพักผ่อนและเรียนรู้วิธีการรักษาสุขภาพกายใจได้รับความเพลิดเพลินและสุนทรีย์ภาพ มีความรู้ต่อการรักษาคุณค่า และคุณภาพชีวิตที่ดี มีจิตสำนึกต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่นโดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพนี้บางแห่งอาจจัดรูปแบบเป็นการท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพและความงาม (Health Beauty and Spa)

ข) การท่องเที่ยวเชิงทัศนศึกษาและศาสนา (Edu-Meditation) หมายถึงการเดินทางเพื่อทัศนศึกษาแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากปรัชญาทางศาสนา หาคำความรู้ สัจธรรมแห่งชีวิต มีการฝึกทำสมาธิ เพื่อมีประสบการณ์และความรู้ใหม่เพิ่มขึ้น มีคุณค่าและคุณภาพที่ดีเพิ่มขึ้นมีจิตสำนึกต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น โดนประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน นอกจากนี้ นักท่องเที่ยวบางกลุ่มมุ่งการเรียนรู้วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย เช่น การทำอาหาร การนวดแผนไทย รำไทย มวยไทย การช่างและงานศิลปหัตถกรรมไทย รวมถึงการบังคับช้างและเป็นควาญช้าง เป็นต้น

ค) การท่องเที่ยวเพื่อศึกษากลุ่มชาติพันธุ์หรือวัฒนธรรมกลุ่มน้อย (Ethnic Tourism) หมายถึงการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อเรียนรู้วิถีชีวิตความเป็นอยู่วัฒนธรรมของชาวบ้าน วัฒนธรรมของชนกลุ่มน้อยหรือชนเผ่าต่างๆ เช่น หมู่บ้านชาวไทยโซ่ง หมู่บ้านภูไทย หมู่บ้านชาวกูย หมู่บ้านชาวกระเหรี่ยง หมู่บ้านชาวจีนฮ่อ เป็นต้น เพื่อมีประสบการณ์และความรู้ใหม่เพิ่มขึ้นมีคุณค่าและมีคุณภาพชีวิตที่ดีเพิ่มขึ้น มีจิตสำนึกต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ง) การท่องเที่ยวเชิงกีฬา (Sport Tourism) หมายถึงการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อเล่นกีฬาตามความถนัดความสนใจในประเภทกีฬา เช่น กอล์ฟ ดำน้ำ ตกปลา สนุกเกอร์ กระดานโต้คลื่น สกีนํ้า เป็นต้น ได้รับความเพลิดเพลินความสนุกสนานตื่นเต้น ได้รับประสบการณ์และรับความรู้ใหม่เพิ่มขึ้น มีคุณค่าและคุณภาพชีวิตที่ดีเพิ่มขึ้น มีจิตสำนึกต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน จ)

การท่องเที่ยวแบบผจญภัย (Adventure Travel) หมายถึงการเดินทางท่องเที่ยวไปยัง

แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีลักษณะพิเศษ ที่นักท่องเที่ยวเข้าไปเที่ยวแล้วได้รับความสนุกสนาน ตื่นเต้น หวาดเสียว ผจญภัย มีความทรงจำความปลอดภัย และประสบการณ์ใหม่

ฉ) การท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์และฟาร์มสเตย์ (Home Stay & Farm Stay) หมายถึงนักท่องเที่ยวกลุ่มที่ต้องการใช้ชีวิตใกล้ชิดกับครอบครัวในท้องถิ่นที่ไปเยือน เพื่อการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมท้องถิ่น ได้รับประสบการณ์ในชีวิตเพิ่มขึ้น โดยมีจิตสำนึกต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น เป็นการจัดการท่องเที่ยวที่มีส่วนร่วมของชุมชนในท้องถิ่นที่ยั่งยืน

ข) การท่องเที่ยวพำนักระยะยาว (Long Stay) หมายถึงกลุ่มผู้ใช้ชีวิตในบ้านปลายหลังเกษียณจากการทำงานที่ต้องการมาใช้ชีวิตต่างแดนเป็นหลัก เพื่อเพิ่มปัจจัยที่ห้าของชีวิตคือการท่องเที่ยว โดยเดินทางท่องเที่ยวประเทศเฉลี่ย 3-4 ครั้งต่อปี คราวละนานๆ อย่างน้อย 1 เดือน

ช) การท่องเที่ยวแบบให้รางวัล (Incentive Travel) หมายถึงการจัดนำเที่ยวให้แก่ลูกค้าของบริษัทที่ประสบความสำเร็จ (มีความเป็นเลิศ) ในการขายสินค้านั้นๆ ตามเป้าหมายหรือเกินเป้าหมาย เช่น กลุ่มผู้แทนบริษัทจำหน่ายรถยนต์ผู้แทนบริษัทจำหน่ายเครื่องไฟฟ้า ผู้แทนจำหน่ายเครื่องสำอาง จากภูมิภาคหรือจังหวัดต่างๆ ที่สามารถขายสินค้าประเภทนั้นได้มากตามที่บริษัทผู้แทนจำหน่ายในประเทศตั้งเป้าหมายไว้เป็นการให้รางวัลและจัดนำเที่ยว โดยออกค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ค่าพักรวมและค่าอาหารระหว่างการเดินทางให้กับผู้ร่วมเดินทาง เป็นการจัดรายการพักรวมตั้งแต่ 2-7 วัน เป็นรายการจัดเที่ยวชมสถานที่ต่างๆ อาจเป็นรายการนำเที่ยวแบบผสมผสานหรือรายการนำเที่ยวในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง

ฌ) การท่องเที่ยวเพื่อการประชุม MICE หมายถึง M = Meeting / I = Incentive / C = Conference / E = Exhibition) เป็นการจัดนำเที่ยวให้แก่กลุ่มลูกค้าของผู้ที่จัดประชุม มีรายการจัดนำเที่ยวก่อนการประชุม (Pre-Tour) และการจัดรายการนำเที่ยวหลังการประชุม (Pre-Tour) โดยการจัดรายการนำเที่ยวในรูปแบบต่างๆ ทั่วประเทศ เพื่อบริการให้กับผู้เข้าร่วมประชุม (สามีหรือภรรยา) อาจเป็นรายการท่องเที่ยววันเดียวหรือรายการเที่ยวพักรวม 2-4 วัน โดยคิดราคาแบบเหมารวมค่าอาหารและบริการท่องเที่ยว

ญ) การท่องเที่ยวแบบผสมผสานเป็นอีกรูปแบบหนึ่งที่ผู้จัดการการท่องเที่ยวคัดสรรรูปแบบการท่องเที่ยวที่กล่าวมาแล้วข้างต้น นำมาจัดรายการนำเที่ยว เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับความรู้ระหว่างการท่องเที่ยวในระยะยาวนานตั้งแต่ 2-7 วัน หรือมากกว่านั้น เช่น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศและเกษตร (Eco-Agro Tourism) การท่องเที่ยวเชิงเกษตรและประวัติศาสตร์ (Agro-Historical Tourism) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศและผจญภัย (Eco-Adventure Travel) การท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาและประวัติศาสตร์ (Geo-Cultural Tourism) การท่องเที่ยวเชิงเกษตรและวัฒนธรรม (Agro-Cultural Tourism) เป็นต้น

นอกจากนี้ในปัจจุบัน การท่องเที่ยวได้พิจารณาจากความต้องการหรือพฤติกรรมนักท่องเที่ยวเพิ่มเติม ทำให้มีรูปแบบการท่องเที่ยวที่มีแนวคิดใหม่ขึ้นมา เช่น Green Tourism ที่คนมาท่องเที่ยวจะต้องการอนุรักษ์ธรรมชาติ หรือช่วยลดภาวะโลกร้อน เช่น การท่องเที่ยวในเกาะสมุย หรือ War Tourism ที่นักท่องเที่ยวต้องการสัมผัสกับอดีตในสมัยสงคราม เช่น การท่องเที่ยวสะพานข้ามแม่น้ำแคว จังหวัดกาญจนบุรี หรือ Volunteer Tourism ที่นักท่องเที่ยวเป็นอาสาสมัครช่วยทำกิจกรรม

บำเพ็ญประโยชน์ในสถานที่และเดินทางท่องเที่ยวต่อ เช่น การที่มีอาสาสมัครมาช่วยงานสันทนาการในประเทศไทย เป็นต้น

โดยสรุป การท่องเที่ยวในประเทศไทย มีความหลากหลายขึ้นอยู่กับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวเอง และขึ้นอยู่กับเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรม ผลของการท่องเที่ยวจะเกิดมิติในแง่บวกหรือลบขึ้นอยู่กับนักท่องเที่ยวว่ามีพฤติกรรมอย่างไรบ้าง

2.1.3 แนวคิดและความหมายเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์

องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (2554) การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ เป็นการท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และสังคม รวมถึงสถานที่ที่มีความผูกพันทางจิตใจของชนรุ่นหลัง เพื่อชื่นชมและเรียนรู้ต่อประวัติศาสตร์และโบราณสถานในแหล่งท่องเที่ยว นั้น บนพื้นฐานของความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่าของสภาพแวดล้อม โดยที่ชุมชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว

รูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ เช่น การจัดรายการเส้นทางท่องเที่ยวตามรอยประวัติศาสตร์ อุทยานประวัติศาสตร์ ชมซากอารยธรรมโบราณสถานต่างๆ อนุสาวรีย์/อนุสรณ์สถาน สิ่งปลูกสร้างที่มีคุณค่าและความสำคัญทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม เป็นต้น

ทั้งนี้การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์จำเป็นต้องมีการจัดการอย่างเป็นระบบอย่างมีคุณภาพ หากขาดการจัดการที่ดีจะมีผลกระทบต่อแหล่งท่องเที่ยวได้เช่นกัน ซึ่งองค์ประกอบสำคัญของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ได้แก่

- การดำเนินการโดยคำนึงถึงศักยภาพในการดึงดูดนักท่องเที่ยว
- การดำเนินการโดยคำนึงถึงศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยว
- การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว ที่ต้องมีการจัดการด้านการอนุรักษ์ ด้านการบริหารจัดการ
- การให้ความรู้และสร้างจิตสำนึก การเปิดโอกาสและสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน รวมทั้งการกระจายรายได้สู่ชุมชน

กรมการพัฒนาการท่องเที่ยว (2554) แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ (Historical Attraction) หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวที่มีความสำคัญและคุณค่าทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี และศาสนา รวมถึงสถานที่หรืออาคารสิ่งก่อสร้างที่มีอายุเก่าแก่หรือเคยมีเหตุการณ์สำคัญเกิดขึ้นในประวัติศาสตร์ เช่น โบราณสถาน อุทยานประวัติศาสตร์ ชุมชนโบราณ กำแพงเมือง คูเมือง พิพิธภัณฑสถาน และสิ่งก่อสร้างที่มีคุณค่าทางศิลปะและสถาปัตยกรรม

ฉันทิช วรรณถนอม (2552) แหล่งท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์โบราณสถานและโบราณวัตถุเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้นตามประโยชน์ของมนุษย์เองทั้งที่เป็นมรดกโลกในอดีต และได้สร้างเสริมในสมัยปัจจุบัน ซึ่งมีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี และศาสนา เป็นสิ่งที่แสดงถึงอารยธรรมและความเจริญก้าวหน้าของท้องถิ่นนั้นว่าในสมัยโบราณมีความเจริญด้านใดบ้าง และเหลือเป็นมรดกตกทอดมาอย่างชนรุ่นหลังอย่างไรบ้าง จึงมีผลดึงดูดให้นักท่องเที่ยวไปเยือนพื้นที่นั้น

สามารถแบ่งแหล่งท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์ โบราณสถาน และโบราณวัตถุออกเป็น 2 ประเภทย่อยที่สำคัญได้ดังต่อไปนี้

2.1.3.1 ประเภทโบราณสถาน เป็นสถานที่ที่มีอายุนับร้อยปี หรือโดยลักษณะแห่งการก่อสร้าง หรือโดยหลักฐานเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของสถานที่นั้นเป็นประโยชน์ในทางประวัติศาสตร์หรือโบราณคดี สำหรับโบราณสถานของไทยนั้นกรมศิลปากรได้แบ่งไว้เป็น 7 ประเภทคือ

1) โบราณสถานสัญลักษณ์แห่งชาติ หมายถึงโบราณสถานที่มีความสำคัญสูงสุดหากชาติชาติซึ่งโบราณสถานนั้นไป จะเป็นการสูญเสียอย่างใหญ่หลวง เช่น พระบรมมหาราชวัง พระธาตุดอยสุเทพ พระธาตุนพม เป็นต้น

2) อนุสาวรีย์แห่งชาติ หมายถึง อนุสรณ์สถานที่ได้สร้างเพื่อบุคคลหรือเรื่องราวสำคัญยิ่งในประวัติศาสตร์ หรือเป็นที่เคารพอย่างสูงในชาติ ซึ่งประชาชนจะต้องร่วมรำลึกถึงด้วยเช่นกัน เช่น องค์พระแก้วมรกต พระพุทธสิหิงค์ ศาลหลักเมือง เจดีย์ยุทธหัตถี พระบรมรูปทรงม้า เป็นต้น

3) อาคารสถาปัตยกรรมแห่งชาติ หมายถึง อาคารสิ่งก่อสร้างทางสถาปัตยกรรมและวิศวกรรมอันทางไว้ซึ่งคุณค่าอย่างสูงทางศิลปะ ซึ่งแสดงถึงการประดิษฐ์คิดค้นใหม่ ๆ ในยุคอดีตที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตในปัจจุบันหรือเกี่ยวพันกับบุคคลสำคัญหรือเหตุการณ์สำคัญของชาติ เช่น พระที่นั่งอนันตสมาคม สะพานพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก สวนในพระราชวังโบราณอยุธยา สนามหลวง เป็นต้น

4) ย่านประวัติศาสตร์ หมายถึง พื้นที่ที่มีความหนาแน่นทางสถาปัตยกรรมเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ การวางผังเมือง และสภาพแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น โดยมีอาคารสิ่งก่อสร้าง ถนนหนทางและองค์ประกอบอื่น ๆ ในพื้นที่รวมอยู่ด้วย ทำให้พื้นที่นั้นจัดอยู่ในหนึ่งในลักษณะต่อไปนี้ คือ ย่านประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรมย่าน ประวัติศาสตร์การพาณิชย์ ย่านประวัติศาสตร์อุตสาหกรรม ย่านประวัติศาสตร์ท้องถิ่น และย่านโบราณคดี เช่น ย่านประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรมเกาะรัตนโกสินทร์ ย่านประวัติศาสตร์การพาณิชย์ที่ภูเก็ต ย่านโบราณคดีแห่งภาพเขียนสีที่อ่าวพังงา เป็นต้น

5) อุทยานประวัติศาสตร์แห่งชาติ หมายถึง พื้นที่ที่มีเนื้อหาทางประวัติศาสตร์องค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมและวิศวกรรม รวมกับสภาพแวดล้อมทั้งที่เกิดตามธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้น อันทำให้สาระทางประวัติศาสตร์ยังคงดำรงไว้ได้ เช่น อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย อุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร เป็นต้น

6) นครประวัติศาสตร์แห่งชาติ หมายถึง เมืองหรือนครที่มีแบบอย่างทางวัฒนธรรม อำนาจของผังเมือง สาระสำคัญทางประวัติศาสตร์ และองค์ประกอบของเมืองสถาปัตยกรรม วิศวกรรม และ/หรือชีวิตความเป็นอยู่ เช่น เมืองสุโขทัย เมืองอยุธยา เมืองเชียงใหม่ เมืองเชียงแสน เป็นต้น

7) ซากโบราณสถานและแหล่งโบราณคดีประวัติศาสตร์แห่งชาติ หมายถึง แหล่งโบราณคดีประวัติศาสตร์และซากโบราณสถาน ซึ่งเป็นหลักฐานแสดงถึงประวัติศาสตร์อันสำคัญยิ่งของชาติในอดีต

จะเห็นได้ว่าประเทศไทยมีแหล่งท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์โบราณสถานมากมายไม่สามารถศึกษาได้หมด ในที่นี้จะศึกษาแหล่งท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์โบราณสถานที่สำคัญของไทย เฉพาะแหล่งท่องเที่ยวประเภทอุทยานประวัติศาสตร์ พระราชวัง วัด เจตีย์และปรางค์ เป็นต้น

2.1.3.2 ประเภทโบราณวัตถุ เป็นสิ่งประดิษฐ์หรือสิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติหรือที่เป็นส่วนหนึ่งส่วนใดของโบราณสถาน ซึ่งโดยอายุหรือโดยลักษณะแห่งการประดิษฐ์หรือโดยหลักฐานเกี่ยวกับประวัติของวัตถุนั้นเป็นประโยชน์ในทางประวัติศาสตร์หรือโบราณคดี ในแต่ละจังหวัดหรือแต่ละประเภทอาจเก็บสะสมไว้ในพิพิธภัณฑสถานหรือสถานที่เก็บแบบอื่น ๆ เพื่อให้ประชาชนเข้าชม อันเป็นเครื่องชี้ให้เห็นถึงประวัติศาสตร์อันยาวนานของประเทศ และเป็นความภาคภูมิใจของประชาชนในท้องถิ่นที่ได้พบโบราณวัตถุล้ำค่าเหล่านั้น เช่น ภาพเขียนโบราณ วัตถุโบราณ สมบัติโบราณ พระพุทธรูปโบราณ รูปปั้นโบราณ เป็นต้น

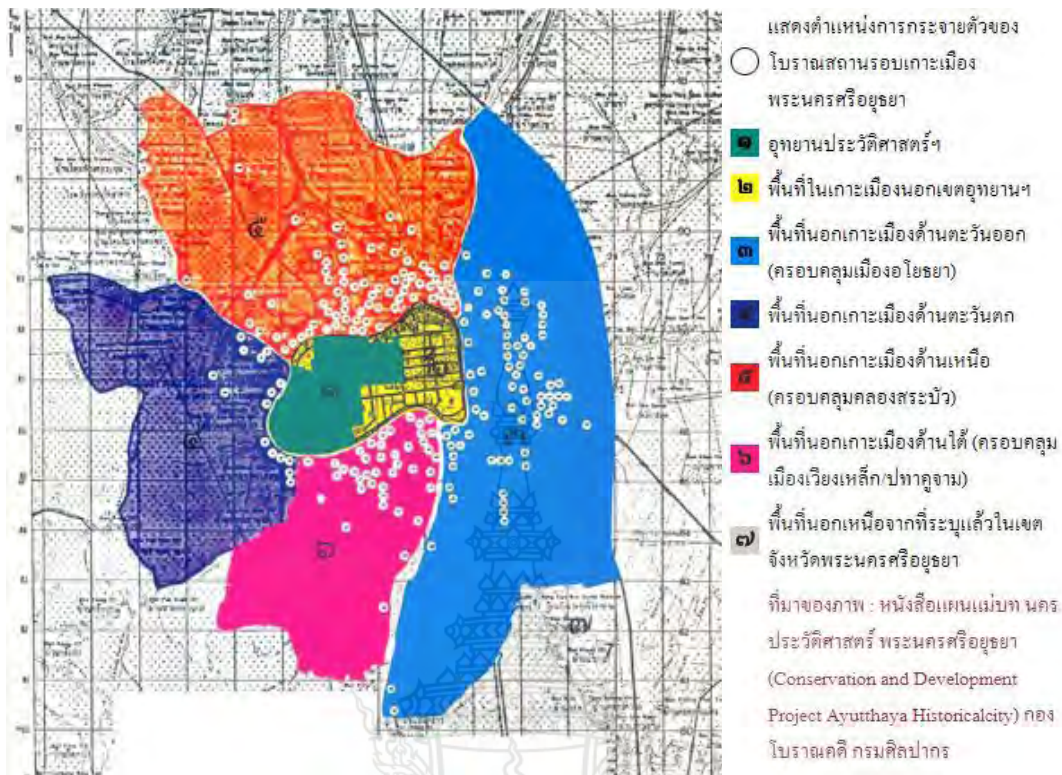
2.1.4 ข้อมูลทั่วไปอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา

2.1.4.1 อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา

อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา ตั้งอยู่ที่ เกาะเมือง อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งตั้งอยู่ในเขตที่ราบลุ่มภาคกลางตอนล่างของประเทศไทย อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครไปทางทิศเหนือ 76 กิโลเมตร ตัวเกาะเมืองซึ่งเป็นศูนย์กลางของกรุงศรีอยุธยาในอดีต ถูกล้อมรอบด้วยแม่น้ำสำคัญ 3 สายคือ แม่น้ำลพบุรีด้านทิศเหนือ แม่น้ำป่าสักด้านทิศตะวันออก และแม่น้ำเจ้าพระยาด้านทิศตะวันตกและทิศใต้ ทำให้มีความอุดมสมบูรณ์เหมาะสมต่อการเกษตรกรรมอันเป็นพื้นฐานของการตั้งถิ่นฐาน เป็นชุมทางคมนาคม ที่เอื้อต่อการค้าทั้งภายในและภายนอก ทำให้กรุงศรีอยุธยาเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจและการค้าที่มีความสำคัญของภูมิภาคเอเชียและของโลก ในระหว่างพุทธ-ศตวรรษที่ 20 - 23

กรมศิลปากร ได้ประกาศกำหนดเขตที่ดินโบราณสถานพระนครศรีอยุธยา ในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 93 ตอนที่ 102 ลงวันที่ 17 สิงหาคม พุทธศักราช 2519 พื้นที่ 1,810 ไร่ และในปี พุทธศักราช 2540 กรมศิลปากรได้ประกาศกำหนดเขตที่ดินโบราณสถานพระนครศรีอยุธยาเพิ่มเติม ซึ่งครอบคลุมเกาะเมืองอยุธยาและพื้นที่รอบนอกเกาะเมืองทุกด้านที่ปรากฏหลักฐานด้านประวัติศาสตร์โบราณคดี รวมพื้นที่โบราณสถานประมาณ 3,000 ไร่

โบราณสถาน ซึ่งได้จากการรวบรวมข้อมูลจากแผนแม่บทอุทยานประวัติพระนครศรีอยุธยา และจากเจ้าหน้าที่ของอุทยานฯ และอื่นๆ อีก เช่น ผังบริเวณภายในเขตอุทยานฯ ผังรายโบราณสถาน และรายชื่อแหล่งโบราณสถาน และได้จากการสำรวจมีแหล่งโบราณสถานทั้งหมด 359 แหล่ง สามารถแบ่งได้ 7 กลุ่ม ดังนี้คือ โบราณสถานพื้นที่นอกเกาะเมืองด้านเหนือ โบราณสถานพื้นที่นอกเกาะเมืองด้านตะวันตกโบราณสถานพื้นที่นอกเกาะเมืองด้านตะวันออก โบราณสถานพื้นที่นอกเกาะเมืองด้านใต้ โบราณสถานพื้นที่นอกเหนือจากที่ระบุไว้ในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โบราณสถานพื้นที่ในเกาะเมืองนอกเขตอุทยานประวัติศาสตร์ และโบราณสถานพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์

ภาพที่ 2-2 แผนที่แสดงพื้นที่ของนครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา

2.1.4.2 คุณค่าแห่งความเป็นมรดกโลก

นครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาในปัจจุบัน ยังคงปรากฏร่องรอยแห่งความเจริญรุ่งเรืองของศิลปวัฒนธรรมอันยิ่งใหญ่ งดงาม และทรงคุณค่า สะท้อนให้รำลึกถึงภาพความโอ่อ่าสง่างามของปราสาทราชวังวัดวาอาราม ป้อมปราการ บ้านเรือนที่อยู่อาศัย ตลอดจนวิถีชีวิตของชาวกรุงศรีอยุธยาในอดีต นครประวัติศาสตร์แห่งนี้เป็นหลักฐานแสดงถึงความชาญฉลาดของชุมชนหนึ่ง นับตั้งแต่การเลือกที่ตั้งชุมชนในบริเวณที่มีแม่น้ำสามสายมาบรรจบกัน เพื่อให้เป็นแหล่งอาหารและแหล่งเกษตรกรรมอันอุดมสมบูรณ์ พร้อมไปกับเป็นปราการธรรมชาติในการป้องกันข้าศึกศัตรูจากภายนอก นอกจากนั้นผลงานด้านสถาปัตยกรรม จิตรกรรม ประติมากรรม ประณีตศิลป์ และวรรณกรรม ยังเป็น ประจักษ์ พยาน แสดง ถึง ความ เจริญ รุ่งเรือง สูง สุด ของอารยธรรมแห่งชุมชนหนึ่งในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในช่วงเวลาระหว่างพุทธศตวรรษที่ 19-24 อีกด้วย หลักฐานแห่งอารยธรรมของชาวกรุงศรีอยุธยาส่งผลให้นครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา ได้รับการเชิดชูคุณค่าไว้ในบัญชีรายชื่อแหล่งมรดกโลก จากการประชุมคณะกรรมการมรดกโลกสมัยสามัญ ณ กรุงคาร์เธจ ประเทศตูนิเซีย เมื่อวันที่ 13 ธันวาคม 2534 โดยมีคุณสมบัติการเป็นมรดกโลกตรงเกณฑ์มาตรฐานข้อที่ 3 ดังนี้

เป็นสิ่งที่ยืนยันถึงหลักฐานของวัฒนธรรมหรืออารยธรรมที่ปรากฏให้เห็นอยู่ในปัจจุบันหรือว่าที่สาบสูญไปแล้ว

2.1.4.3 การบริหารจัดการ

ปีพุทธศักราช 2478 กรมศิลปากรในฐานะหน่วยงานที่รับผิดชอบการดูแลรักษา โบราณสถาน โบราณวัตถุของชาติ ได้ดำเนินการประกาศขึ้นทะเบียนโบราณสถานเมืองอยุธยา และนับจากนั้นเป็นต้นมา การสงวนรักษาและคุ้มครองนครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาอันยิ่งใหญ่ และทรงคุณค่าก็ได้เริ่มขึ้นและดำเนินการอย่างต่อเนื่องตลอดมา

นครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาและโบราณสถานโดยรอบ ได้รับการคุ้มครองตาม พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พุทธศักราช 2504 โดยกรมศิลปากรได้รับอนุมัติจากคณะรัฐมนตรีเมื่อปีพุทธศักราช 2520 ให้ดำเนินการอนุรักษ์และบริหารจัดการนครประวัติศาสตร์แห่งนี้ ภายใต้แผนงานอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา โดยมีวัตถุประสงค์หลักเฉพาะในส่วนของการบูรณะโบราณสถานในขอบเขตพื้นที่ที่กำหนดเท่านั้น แต่หลังจากที่นครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นแหล่งมรดกโลกเมื่อปี พุทธศักราช 2534 แล้ว กรมศิลปากรได้ปรับปรุงแผนงานอุทยานประวัติศาสตร์ดังกล่าวให้มีขอบเขต การดำเนินงานที่กว้างขวางและครอบคลุมมากยิ่งขึ้น ในรูปของแผนแม่บทนครประวัติศาสตร์ พระนครศรีอยุธยา ซึ่งได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีเมื่อปีพุทธศักราช 2536 ภายใต้แผน แม่บทฯ ฉบับนี้ กรมศิลปากรได้กำหนดแนวทางการดำเนินงานเป็นแผนงานหลัก 5 แผน ได้แก่

1. แผนงานโบราณคดี ประวัติศาสตร์ และโบราณสถาน
2. แผนงานพัฒนาและปรับปรุงสาธารณูปโภคและสาธารณูปการหลัก
3. แผนงานบูรณะปรับปรุงสภาพแวดล้อมและภูมิทัศน์
4. แผนงานพัฒนาและปรับปรุงชุมชน
5. แผนงานรื้อย้ายและปรับปรุงการใช้ประโยชน์ที่ดิน

ทั้งนี้โดยมีวัตถุประสงค์ให้นครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา ดำรงคุณค่าและเอกลักษณ์อัน โดดเด่น เป็นมรดกทางวัฒนธรรมอันยิ่งใหญ่ของโลกได้ตลอดไป

2.1.4.4 มรดกโลกอยุธยาในปัจจุบัน

ปัจจุบันนครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยากำลังมีการขยายตัวทางกายภาพ อย่างมาก โดยมีการขยายเมือง เพื่อสร้างอาคารที่อยู่อาศัยต่าง ๆ การสร้างอาคารที่บดบังทัศนียภาพที่ สวยงาม เป็นการทำลายคุณค่าของโบราณสถาน ตลอดจนการพัฒนาของถนนหนทางภายในเขตเมือง เพื่อรองรับการคมนาคมที่นักท่องเที่ยวต่างมาเยี่ยมชมอุทยานประวัติศาสตร์ ทำให้เขตพัฒนาเป็นไป อย่างไร้ทิศทางของการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม เช่น การสร้างเสาไฟรูปร่างหงส์ ที่กระจายอยู่โดย ทั่วของใจกลางเมืองพระนครศรีอยุธยา ปัญหาของขยะมูลฝอย การสร้างบ้านพัก ที่อยู่อาศัย บ้านจัดสรร อยู่โดยรอบโบราณสถาน และการถมคูคลองต่าง ๆ เป็นต้น

ดังนั้นหากอุทยานประวัติศาสตร์นครศรีอยุธยาไม่ได้รับการเอาใจใส่ดูแลจากหน่วยงาน ต่าง ๆ โดยเฉพาะท้องถิ่นที่ต้องมีความเข้าใจในการพัฒนาเมืองที่เป็นเมืองเก่า ที่มีความสำคัญ ทางประวัติศาสตร์ของชาติ จะต้องดำเนินการอย่างระมัดระวัง เพื่อไม่ให้เกิดความเสียหาย และ ทำลายคุณค่าของความเป็นเมืองเก่าที่ได้รับการยอมรับเป็นเมืองมรดกโลก ก็อาจจะทำให้เมืองเก่าแห่งนี้ สูญเสียด้อยค่าความสำคัญในอนาคตได้(ศูนย์ข้อมูลมรดกโลก, 2554)

2.2 เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เพียงกานต์ นามวงศ์ (บทคัดย่อ: 2551) วิจัยเรื่อง “การศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ชุมชนไหล่หิน อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง” การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสถานภาพปัจจุบันของการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในชุมชนไหล่หิน อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง 2) ศึกษาแนวทางการพัฒนาบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนไหล่หิน อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง โดยผู้ให้ข้อมูลในการทำวิจัยครั้งนี้ได้แก่ เจ้าหน้าที่ระดับหัวหน้าจนถึงผู้บริหารองค์กรการบริหารส่วนตำบลไหล่หิน อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง จำนวน 18 คน ผู้นำชุมชนไหล่หินจำนวน 30 คนและสมาชิกชมรมการท่องเที่ยวชุมชนไหล่หิน อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง รวม 30 คน รวมประชากรในการทำวิจัยทั้งสิ้น 78 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถามเพื่อนำไปสัมภาษณ์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนมกราคม 2551 ถึงเดือนมีนาคม 2552 และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์

ผลการวิจัยพบว่าผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย 3 กลุ่มตัวอย่าง คือ เจ้าหน้าที่ระดับหัวหน้าจนถึงผู้บริหารองค์กรการบริหารส่วนตำบลไหล่หิน อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง ผู้นำชุมชนไหล่หินและสมาชิกชมรมการท่องเที่ยวชุมชนไหล่หิน อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง โดยกลุ่มเจ้าหน้าที่ระดับหัวหน้าจนถึงผู้บริหารองค์กรการบริหารส่วนตำบลไหล่หิน มากกว่าครึ่งเป็นเพศหญิง ส่วนใหญ่มีอายุ 37-46 ปี มีสถานภาพสมรส จบการศึกษาระดับปริญญาตรี มีรายได้อยู่ในช่วง 7,001-8,000 บาทต่อเดือนและส่วนที่ให้อข้อมูลกลุ่มที่สอง ผู้นำชุมชน เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง มากกว่าครึ่งมีอายุอยู่ในช่วง 47-56 ปี เกือบทั้งหมดมีสถานภาพสมรส เกือบครึ่งจบการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลายหรือปวช. มากกว่าครึ่งประกอบอาชีพส่วนตัว และส่วนใหญ่มีรายได้ไม่เกิน 6,000 บาทต่อเดือน และกลุ่มสุดท้ายในส่วนกลุ่มสมาชิกชมรมการท่องเที่ยวชุมชนไหล่หิน พบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุอยู่ในช่วง 51.5 ปี และมีสถานภาพสมรส โดยหนึ่งในสามจบการศึกษาประถมศึกษา มากกว่าครึ่งประกอบอาชีพส่วนตัว และส่วนใหญ่มีรายได้ไม่เกิน 6,000 บาทต่อเดือน

ผลการวิจัยเกี่ยวกับสถานภาพปัจจุบันของการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมพบว่าชุมชนไหล่หินมีสถานภาพที่สามารถจะพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้ เมื่อพิจารณาจากองค์ประกอบ 3 ด้าน ซึ่งได้แก่ ด้านสิ่งดูใจ ด้านการเข้าถึงหมู่บ้าน และด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ซึ่งชุมชนไหล่หินมีสถานภาพที่จะพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเพื่อสร้างรายได้ให้แก่ชุมชนและเพื่อเพิ่มศักยภาพในการท่องเที่ยวให้เป็นที่รู้จักรวมถึงส่งเสริมให้คนในชุมชนรู้จักรักและหวงแหนทรัพยากรในท้องถิ่นที่มีอยู่ยั่งยืนต่อไป

ส่วนผลการวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ตามองค์ประกอบมีส่วนร่วม ได้แก่ องค์ประกอบด้านการจัดการพื้นที่ องค์ประกอบด้านการจัดการองค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ และองค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วม พบว่าแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการการท่องเที่ยวที่คนในชุมชนไหล่หิน อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวที่คนในชุมชนจะร่วมมือร่วมใจผลักดันการท่องเที่ยวของชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ยั่งยืนต่อไป เพื่อสร้างอาชีพและสร้างรายได้แก่ชุมชนในท้องถิ่น รวมถึงการมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษา ดูแลชุมชนให้เป็นไปตามระบบการจัดการที่ดีอีกด้วย

ฉัตรชนก บุญไชย(บทคัดย่อ:2554) วิจัยเรื่อง การศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพทางเศรษฐกิจ จากการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบนกรณีศึกษา จังหวัดนครนายก และ จังหวัดปราจีนบุรีซึ่งการศึกษาในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ที่ศึกษาในครั้งนี้ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครนายก และอำเภอศรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี 2) เพื่อรวบรวมข้อมูลพื้นฐานที่มีอิทธิพลต่อการเดินทางของนักท่องเที่ยวเพื่อมาท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของจังหวัดนครนายกและปราจีนบุรี 3) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ 4) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของอำเภอเมือง จังหวัดนครนายก และอำเภอศรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี ขอบเขตในการศึกษาคือศึกษาพื้นที่ทางประวัติศาสตร์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครนายก และอำเภอศรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี จำนวนตัวอย่างทั้งหมด 1,000 ชุด โดยมีหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ประชาชนและนักท่องเที่ยวชาวไทยประเด็นในเรื่องการจัดการส่งเสริมการท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับความพร้อมและศักยภาพ ผลการวิจัยพบว่า ในความคิดเห็นของหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนในท้องถิ่นด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ประเมินให้ค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ สถานที่ท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ในจังหวัดสามารถเดินทางไปท่องเที่ยวได้โดยสะดวก ค่าเฉลี่ย 4.12 ระดับมาก ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกประเมินให้ค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ มีร้านอาหารสะอาด รสชาติอร่อย ราคาเหมาะสมให้บริการเพียงพอแก่นักท่องเที่ยว ค่าเฉลี่ย 4.25ระดับมาก ด้านโครงสร้างพื้นฐานของแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ประเมินให้ค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ มีไฟฟ้าครอบคลุมในแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัด ค่าเฉลี่ย 4.39 ระดับมาก ด้านบุคลากรผู้ให้ข้อมูลและช่วยเหลือให้นักท่องเที่ยวประเมินให้ค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ จังหวัดส่งเสริมให้เครือข่ายทางวัฒนธรรมได้รับการพัฒนาศักยภาพด้านการปฏิบัติงานทางประวัติศาสตร์โดยการฝึกอบรมศึกษาดูงาน ค่าเฉลี่ย 4.07 ระดับมากด้านงบประมาณประเมินให้ค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ความเพียงพอของการจัดสรรงบประมาณของจังหวัดเพื่อการจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในจังหวัด ค่าเฉลี่ย 3.89 ระดับมาก

สาวิตรี ชัยณรงค์(บทคัดย่อ:2555) วิจัยเรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยวเขตเมืองเก่าลพบุรี วัตถุประสงค์ของงานวิจัยนี้เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวในเขตเมืองเก่าลพบุรี ผู้วิจัยได้ศึกษาวิวัฒนาการ และการใช้ประโยชน์ที่ดินของการท่องเที่ยวในเขตเมืองเก่าตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ทั้งทางด้านสังคม วิถีชีวิต เส้นทางและกิจกรรมทางด้านการท่องเที่ยว จากเอกสารและการสำรวจภาคสนาม ผู้วิจัยพบว่าเมืองเก่าลพบุรีมีศักยภาพทั้งทางกายภาพ สิ่งอำนวยความสะดวก โครงสร้างพื้นฐานและการบริการการท่องเที่ยวตอบสนองความต้องการของการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ได้ แต่สิ่งที่ยังเป็นปัญหาอยู่คือการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์แบบมีจิตสำนึกของทั้งผู้เข้ามาท่องเที่ยวและคนที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่น การประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของลพบุรียังไม่มากพอ และปัญหาของการรุกรานการใช้ประโยชน์ที่ดินในกิจกรรมต่าง ๆ ของผู้อยู่อาศัยในเขตเมืองเก่า ทำให้โบราณสถานบางแห่งถูกทำลายและบางแห่งโดนปล่อยทิ้งร้าง เมืองเก่าลพบุรีจึงสามารถพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้อยู่ร่วมกับการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ได้อย่างไม่รุกรานตัวโบราณสถาน โดยสามารถเอื้อประโยชน์และส่งผลกระทบต่อคนในพื้นที่ทั้งทางด้านของเศรษฐกิจในพื้นที่และการปลูกจิตสำนึกที่ดี สร้างสิ่งกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวและผู้ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่รู้จักและเกิดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

รวมทั้งควบคุมการขยายตัวของเมืองในเขตพื้นที่ที่มีแหล่งโบราณสถาน ให้รองรับกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเขตเมืองเก่าลพบุรี

รุ่งนภา จันทวีสมบุรณ์ (บทคัดย่อ:2554) วิจัยเรื่อง การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืน: กรณีศึกษาเมืองประวัติศาสตร์เชียงใหม่แสนจังหวัดเชียงใหม่การศึกษาโดยอิสระครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนและเสนอแนะแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเมืองประวัติศาสตร์เชียงใหม่แสนจังหวัดเชียงใหม่แบบยั่งยืนผลการศึกษารูปได้ดังนี้ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นชายมากกว่าหญิง 70 คนหรือร้อยละ 21.74 อายุระหว่าง 21-40 ปี ระดับการศึกษาระดับประถมศึกษามีรายได้ระหว่าง 1,001-5,000 บาทต่อเดือนโดยมีส่วนร่วมระดับปานกลางแต่มีความต้องการมีส่วนร่วมมากในการจัดการการท่องเที่ยวโดยเฉพาะให้ความสำคัญในเรื่องการค้นหาค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนประกอบด้วยการพัฒนาทางด้านกายภาพของแหล่งท่องเที่ยวให้เหมาะสมสะอาดสะดวกปลอดภัยต่อการเดินทางของนักท่องเที่ยวการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในเรื่องการกำหนดนโยบายให้ชัดเจนการกำหนดผังเมืองการควบคุมการก่อสร้างมุ่งเน้นการเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณค่าควรแก่การศึกษาหาความรู้ นอกเหนือจากการพักผ่อนหย่อนใจโดยอาศัยความร่วมมือของชุมชนการอนุรักษ์ประวัติศาสตร์โบราณคดี โบราณสถานและโบราณวัตถุ ด้วยการดูแลทำนุบำรุงบูรณะซ่อมแซมโบราณสถานให้ยืนยงตราบนาน

กรัณท์รัตน์ ธนศุทธิวัชร (บทคัดย่อ:2552)วิจัยเรื่อง แนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดแพร่ : กรณีศึกษาแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมในเขตอำเภอเมืองจังหวัดแพร่ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทัศนคติและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมในเขตอำเภอเมืองจังหวัดแพร่ ทั้งนี้เพื่อสร้างแนวทางการท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมในเขตอำเภอเมืองจังหวัดแพร่ ให้มีศักยภาพทางการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้นโดยทำการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวไทยจำนวน 400 คนโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลและทำการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดแพร่ผู้นำท้องถิ่นและผู้ ประกอบการสินค้าชุมชนจำนวน20คน โดยใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างจากผลการศึกษาพบว่านักท่องเที่ยวเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชายอายุระหว่าง 30 - 39 ปี ส่วนใหญ่ มีระดับการศึกษาในระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่าปริญญาตรี อาชีพข้าราชการรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001 - 15,000 บาทและมีทัศนคติและความพึงพอใจต่อแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมในเขตอำเภอเมือง จังหวัดแพร่ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

ณัฐรดา หล้าคำ(บทคัดย่อ: 2557) วิจัยเรื่อง การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์อุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาทอำเภอบ้านฝางจังหวัดอุดรธานี การจัดทำการศึกษาอิสระครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาคุณค่าความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของอุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาทอำเภอบ้านฝางจังหวัดอุดรธานี 2) เพื่อประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของอุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาทอำเภอบ้านฝางจังหวัดอุดรธานี ตามเกณฑ์การประเมินของสำนักพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวกรมการท่องเที่ยวและกีฬา 3) เพื่อเสนอแนวทางการปรับปรุงและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของอุทยานประวัติศาสตร์ ภูพระบาทอำเภอบ้านฝางจังหวัดอุดรธานี ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวสนใจและเดินทางมาท่องเที่ยว

เที่ยวโดยนำแบบประเมินคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์โดยกรมการท่องเที่ยวซึ่งมีการพิจารณาศักยภาพทางการท่องเที่ยว 3 ด้านคือศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยวศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยวและศักยภาพด้านการบริหารจัดการรวมกับการสัมภาษณ์เจาะลึกจากหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาซึ่งได้แก่ หน่วยงานภาครัฐ 6 แห่งสถานประกอบการด้านการท่องเที่ยว 5 แห่งชุมชนบริเวณรอบอุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท 5 ชุมชนและนักท่องเที่ยวหรือนักทัศนศึกษาที่เดินทางมาท่องเที่ยวจำนวน 400 คนผลการศึกษาพบว่าอุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาทอำเภอบ้านผือจังหวัดอุดรธานี เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ที่มีมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวในภาพรวมอยู่ในระดับดี โดยมีศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยวศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยวและศักยภาพด้านการบริหารจัดการอยู่ในระดับดีเหมือนกันอย่างไรก็ตามเพื่อให้อุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาทมีการยกระดับมาตรฐานคุณภาพการท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ให้สูงขึ้นมีชื่อเสียงและได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้นจึงควรเพิ่มการพัฒนาเส้นทางและความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวควรใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อนำเสนอข้อมูลและการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวใหม่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นและควรจัดกิจกรรมท่องเที่ยวใหม่มีความหลากหลายและต่อเนื่องมากขึ้นรวมถึงการพัฒนาด้านการบริหารจัดการและการพัฒนาบุคลากรใหม่มีความรู้ด้านการท่องเที่ยวและมีปริมาณเพียงพอและควรมีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทั้งจากหน่วยงานภาครัฐสถานประกอบการด้านการท่องเที่ยวและชุมชนเพื่อก่อให้เกิดความร่วมมือในการพัฒนาและอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนสืบไป

2.3 สรุปเอกสารและงานวิจัยเข้าสู่ประเด็นปัญหาการวิจัย

จากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของนักท่องเที่ยวชาวไทย และชาวต่างชาติ กรณีศึกษาอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผู้วิจัยได้รวบรวมไว้ดังกล่าวย่างต้น ทำให้ทราบถึงแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของนักท่องเที่ยวชาวไทย และชาวต่างชาติ คือ ในด้านแนวทางการพัฒนา ประกอบด้วย ด้านศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว ด้านศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว และด้านการบริหารจัดการ

ดังนั้นในการทำวิจัยครั้งนี้ ผู้ทำโครงการวิจัย มีความต้องการที่จะศึกษาแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ เนื่องจากในปัจจุบันการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์นั้นกำลังได้รับความนิยมเพิ่มขึ้น อีกทั้งยังเป็นส่วนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่กำลังได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก เพื่อที่จะได้นำผลจากการวิจัยไปเผยแพร่ให้กับหน่วยงานของทั้งภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง เพื่อศึกษาถึงความต้องการ และแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ให้มีความยั่งยืนสืบต่อไปในอนาคต

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยมุ่งที่จะศึกษาถึงแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ กรณีศึกษาอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา โดยกำหนดวิธีวิจัย ตามลำดับดังนี้

- 3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- 3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ จำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาระหว่างเดือนมีนาคมถึงเดือนกรกฎาคม พ.ศ.2559

2. กลุ่มตัวอย่างที่จะใช้ในการวิจัยนี้ ใช้ตารางสำเร็จโดยใช้สูตร Taro Yamane (ธานีินทร์, 2551: 53) มาคำนวณหาจำนวนตัวอย่างของประชากร (n) ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน ดังนี้

$$\begin{aligned}
 n &= \frac{N}{1 + N(e)^2} \\
 &= \frac{6,534,638}{1 + 6,534,638(0.05)^2} \\
 &= 399.976 \text{ หรือ } 400 \text{ คน}
 \end{aligned}$$

เมื่อ n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
 N = ขนาดของประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ 6,534,638
 e = ความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่าง ซึ่งกำหนดให้เท่ากับร้อยละ 5 (.05)

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการกำหนดลักษณะเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

1. ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามด้านสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ เชื้อชาติ/ภูมิลำเนา ใช้เป็นแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) มีจำนวนทั้งหมด 5 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ โดยแบ่งเป็น 3 หัวข้อหลักดังนี้ ด้านศักยภาพในด้านสิ่งดึงดูดใจ

ด้านการท่องเที่ยวด้านศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว ด้านการบริหารจัดการ ใช้แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มีจำนวนทั้งหมด 30 ข้อ ซึ่งมีเกณฑ์ในการกำหนดค่าน้ำหนักของการประเมินเป็น 5 ระดับได้ดังนี้ (ธานินทร์, 2551: 79)

ความคิดเห็นระดับเห็นด้วยมากที่สุด	มีน้ำหนักของคะแนนเท่ากับ	5
ความคิดเห็นระดับเห็นด้วยมาก	มีน้ำหนักของคะแนนเท่ากับ	4
ความคิดเห็นระดับเห็นด้วยปานกลาง	มีน้ำหนักของคะแนนเท่ากับ	3
ความคิดเห็นระดับเห็นด้วยน้อย	มีน้ำหนักของคะแนนเท่ากับ	2
ความคิดเห็นระดับเห็นด้วยน้อยที่สุด	มีน้ำหนักของคะแนนเท่ากับ	1

เกณฑ์การแปลความหมายเพื่อจัดระดับคะแนนเฉลี่ยแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ ดังช่วงคะแนนดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50 – 5.00 คะแนน แปลความหมายว่า มีความสำคัญมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.49 คะแนน แปลความหมายว่า มีความสำคัญมาก

ค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.49 คะแนน แปลความหมายว่า มีความสำคัญปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49 คะแนน แปลความหมายว่า มีความสำคัญน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49 คะแนน แปลความหมายว่า มีความสำคัญน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ ใช้แบบสอบถามเป็นแบบปลายเปิด (Open Ended) มีจำนวนทั้งหมด 1 ข้อ

2.การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้สร้างเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

2.1 ศึกษาทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง หลักการและวิธีการสร้างแบบสอบถามเพื่อการวิจัย และกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยให้มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์

2.2 ศึกษาข้อมูล เอกสาร และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างข้อคำถามของแบบสอบถาม

2.3 ดำเนินการสร้างแบบสอบถามฉบับภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

2.4 นำแบบสอบถามฉบับภาษาไทยที่ได้สร้างขึ้นพิจารณาตรวจสอบรายละเอียดความสมบูรณ์และถูกต้อง ตลอดจนความครอบคลุมของคำถามทุกข้อและนำกลับมาปรับปรุงแก้ไขอีกครั้ง

2.5 นำแบบสอบถามฉบับภาษาอังกฤษไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมีความรู้และประสบการณ์ทางด้านที่ทำการศึกษาคำถามแบบสอบถาม จำนวน 2 ท่าน เพื่อพิจารณาและตรวจสอบเนื้อหาและความถูกต้องในสำนวนภาษา และนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

2.6 นำแบบสอบถามที่ได้ผ่านการแก้ไขสมบูรณ์แล้วไปทดสอบ (Try-Out) กับกลุ่มเป้าหมาย คือ นักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติที่มาเที่ยววันหยุดพักผ่อนที่พระนครศรีอยุธยาจำนวน 30 คน

2.7 นำแบบสอบถามที่ได้ทำการทดสอบ (Pre-Test) มาหาข้อผิดพลาดของข้อคำถามและตัดตัวเลือกที่ไม่จำเป็นออกจากรายการตรวจสอบความเรียบร้อยแบบสอบถามให้ดียิ่งขึ้น

2.8 หลังจากทำการตรวจสอบแก้ไขแล้ว ผู้วิจัยได้จัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้จริงในการสอบถามนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติที่มาท่องเที่ยวยังอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาต่อไป

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

- ผู้วิจัยและคณะได้นำแบบสอบถามที่เสร็จสมบูรณ์ไปสอบถามกับนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติดังกล่าวอย่างจำนวน 400 คน ตามแผนเวลาดำเนินการวิจัยที่อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
- นำแบบสอบถามที่ได้มาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถาม และนำไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ต่อไป

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้วิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ซึ่งมีการประมวลผลเป็นขั้นตอน คือ หลังจากการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว จึงนำข้อมูลที่ได้มาเปลี่ยนเป็นรหัสตัวเลข (Code) แล้วบันทึกที่ลงในเครื่องคอมพิวเตอร์ และส่งงานโปรแกรมตามลำดับ ดังนี้

- แบบสอบถามตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะสรุปออกมาเป็นค่าร้อยละ (Percentage)
- แบบสอบถามตอนที่ 2 ข้อมูลแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ใช้วิธีการหาค่าเฉลี่ย (Mean : \bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.)
- แบบสอบถามตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ ที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบปลายเปิด (Open-Ended) ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แล้วเรียบเรียงออกมาเป็นค่าความถี่ (Frequency)

บทที่ 4

ผลของการวิจัย

การวิเคราะห์และการนำเสนอผลของการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะนำเสนอในรูปแบบตารางและภาพประกอบคำบรรยาย หรือตารางประกอบคำบรรยาย โดยได้แบ่งการนำเสนอออกเป็นดังนี้

4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

4.2 ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของนักท่องเที่ยวไทย และชาวต่างชาติ กรณีศึกษา อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

4.3 ผลการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) สำหรับข้อความที่เป็นปลายเปิดข้อมูลเกี่ยวกับข้อเสนอแนะอื่นๆ เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ กรณีศึกษา อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

จากการรวบรวมข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้นำข้อมูลดังกล่าวมาทำการวิเคราะห์เป็นผลของการวิจัยและจะนำเสนอการวิเคราะห์ข้อมูล เป็นลำดับดังนี้

4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

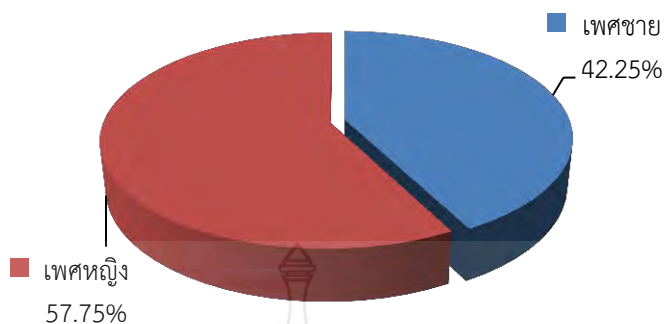
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ กรณีศึกษา อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 400 คน โดยจำแนกตาม เพศ อายุ อาชีพ การศึกษา และเชื้อชาติ

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามในแต่ละข้อ โดยผลการวิเคราะห์ด้านสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามตามตารางดังนี้

4.1.1 สถานภาพด้านเพศ

ตารางที่ 4-1 แสดงจำนวนและค่าร้อยละของสถานภาพด้านเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
เพศชาย	169	42.25
เพศหญิง	231	57.75
รวม	400	100.0

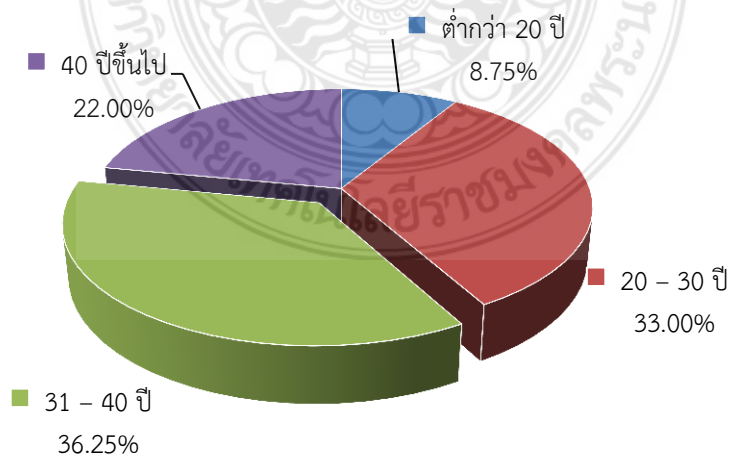
ภาพที่ 4-1 แสดงค่าร้อยละของสถานภาพด้านเพศ

จากตารางที่ 4-1 และภาพที่ 4-1 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 57.80 รองลงมาคือเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 42.30 ตามลำดับ

4.1.2 สถานภาพด้านอายุ

ตารางที่ 4.2 แสดงจำนวนและค่าร้อยละของสถานภาพด้านอายุ

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 20 ปี	35	8.75
20 – 30 ปี	132	33.00
31 – 40 ปี	145	36.25
40 ปีขึ้นไป	88	22.00
รวม	400	100.00

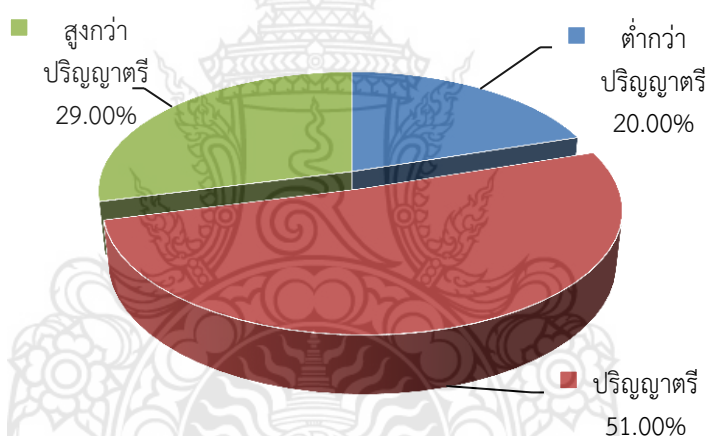
ภาพที่ 4-2 แสดงค่าร้อยละของสถานภาพด้านอายุ

จากตารางที่ 4-2 และภาพที่ 4-2 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ได้แก่อายุ 31 – 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 36.30 รองลงมาได้แก่ อายุ 20 – 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 33.00 อายุ 40 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 22.00 และอายุ ต่ำกว่า 20 ปี คิดเป็นร้อยละ 8.80 ตามลำดับ

4.1.3 สถานภาพด้านระดับการศึกษา

ตารางที่ 4-3 แสดงจำนวนและค่าร้อยละของสถานภาพด้านระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่าปริญญาตรี	80	20.00
ปริญญาตรี	204	51.00
สูงกว่าปริญญาตรี	116	29.00
รวม	400	100.00

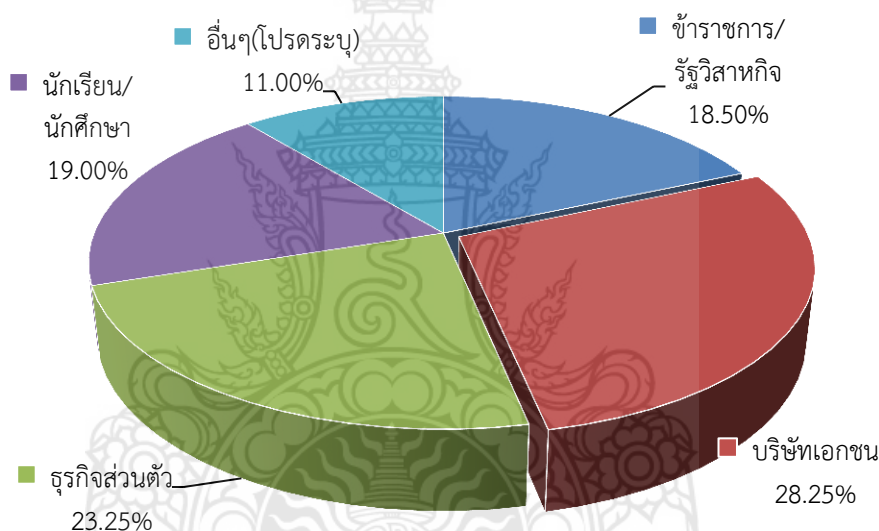
ภาพที่ 4-3 แสดงค่าร้อยละของสถานภาพด้านระดับการศึกษา

จากตารางที่ 4-3 และภาพที่ 4-3 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 51.00 รองลงมาคือ สูงกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 29.00 และต่ำกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 20.00 ตามลำดับ

4.1.4 สถานภาพด้านอาชีพ

ตารางที่ 4-4 แสดงจำนวนและค่าร้อยละของสถานภาพด้านอาชีพ

อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ	74	18.50
บริษัทเอกชน	113	28.25
ธุรกิจส่วนตัว	93	23.25
นักเรียน/นักศึกษา	76	19.00
อื่น(ไปรตระบุ)	44	11.00
รวม	400	100.00

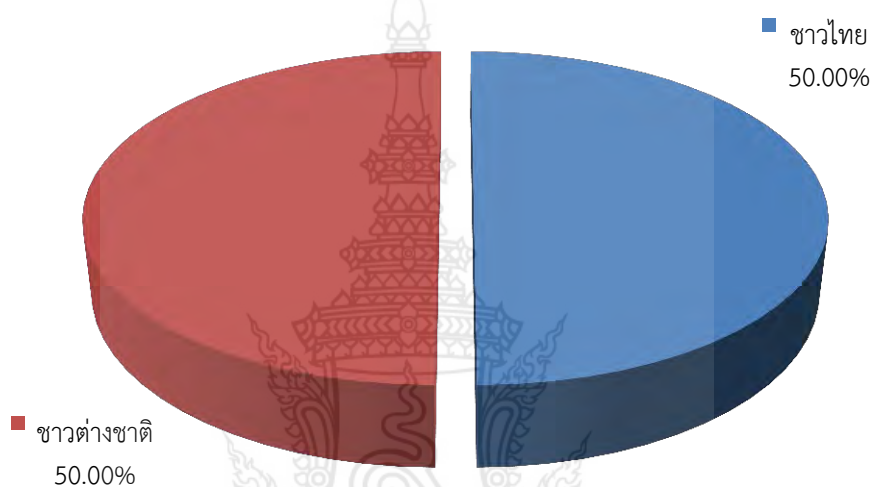
ภาพที่ 4-4 แสดงค่าร้อยละของสถานภาพด้านอาชีพ

จากตารางที่ 4-4 และภาพที่ 4-4 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ได้แก่ บริษัทเอกชน คิดเป็นร้อยละ 28.30 รองลงมาได้แก่ ธุรกิจส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 23.30 นักเรียน/นักศึกษา คิดเป็นร้อยละ 19.00 ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ คิดเป็นร้อยละ 18.50 อื่น ๆ (ไปรตระบุ) คิดเป็นร้อยละ 11.00 ตามลำดับ

4.1.5 สถานภาพด้านเชื้อชาติ

ตารางที่ 4-5 แสดงจำนวนและค่าร้อยละของสถานภาพด้านเชื้อชาติ

เชื้อชาติ	จำนวน	ร้อยละ
ชาวไทย	200	50.00
ชาวต่างชาติ	200	50.00
รวม	400	100.00

ภาพที่ 4-5 แสดงค่าร้อยละของสถานภาพด้านเชื้อชาติ

จากตารางที่ 4-5 และภาพที่ 4-5 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ได้แก่ ชาวไทย คิดเป็นร้อยละ 50.00 เท่ากับกับ ชาวต่างชาติ คิดเป็นร้อยละ 50.00
ต่อไปนี้เป็นตารางเรียงลำดับค่าความถี่จากตารางที่ 4-5 และภาพที่ 4-5 ของข้อความถามจากสถานภาพด้านเชื้อชาติ เรียงจากค่าความถี่มากไปหาความถี่น้อยได้ดังนี้

นักท่องเที่ยวยชาวไทย จำแนกเป็นภูมิภาคได้ดังนี้

ลำดับที่	ภูมิภาค	ความถี่
1	ภาคกลาง	133
2	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	22
3	ภาคใต้	9
4	ภาคตะวันออก	9
5	ภาคตะวันตก	5
6	ภาคเหนือ	4
7	ไม่ระบุ	18

นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ จำแนกเป็นทวีปได้ ดังนี้

ลำดับที่	ทวีป	ความถี่
1	ยุโรป	134
2	อเมริกา	39
3	เอเชีย	16
4	ออสเตรเลีย	8
5	แอฟริกา	2
6	ไม่ระบุ	1

4.2 ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของนักท่องเที่ยวไทย และชาวต่างชาติ จำแนกตามสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูลจะวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของนักท่องเที่ยวไทยและชาวต่างชาติ ด้านภาพรวมทั้งหมด และวิเคราะห์เป็นรายด้านทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านสิ่งดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว ด้านศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว ด้านการบริหารจัดการ รวมทั้งวิเคราะห์เป็นรายข้อ จำนวน 24 ข้อ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ดังนี้

ด้านสิ่งดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว

1. ความโดดเด่นและมีความมีเอกลักษณ์ทางประวัติศาสตร์
2. ความงดงามทางสถาปัตยกรรมและศิลปกรรม
3. ความมีชื่อเสียง ภาพลักษณ์ที่ดี และเป็นที่ยอมรับ
4. ความสะดวกสบายในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว
5. ความปลอดภัยด้านการท่องเที่ยว
6. สินค้าที่ระลึกมีความน่าสนใจและมีคุณภาพ
7. ความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น การล่องเรือชมทัศนียภาพ ชี่ช้างชมโบราณสถาน นั่งรถตุ๊กๆ ชมโบราณสถาน
8. มีการจัดกิจกรรมทางการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง เช่น งานลอยกระทงตามประเพณีและแข่งเรือยาว งานแสดงแสงสีเสียงอยุธยาจรดกโลก

ด้านศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว

9. สถานที่จอดรถเพียงพอ
10. พื้นที่ในการรองรับนักท่องเที่ยวเพียงพอ
11. การเข้าถึงของระบบขนส่งสาธารณะ
12. การใช้สื่อในการจัดการพื้นที่มีเพียงพอ เช่น ป้ายบอกทาง แผนที่
13. ระบบสาธารณูปโภคเพียงพอ
14. มีศูนย์บริการและเจ้าหน้าที่ให้ข้อมูลของสถานที่ท่องเที่ยวเพียงพอ
15. กำหนดช่วงเวลาในการเข้าชมพื้นที่เหมาะสมตามวันหรือฤดูกาล
16. กิจกรรมการท่องเที่ยวมีความหลากหลายมากเพียงพอ

ด้านการบริหารจัดการ

- 17.การจัดการด้านการบริการสาธารณสุขปึก
- 18.การจัดการด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก
- 19.ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว
- 20.ชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยว
- 21.มีการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว
- 22.มีการใช้ประโยชน์ของพื้นที่และบริเวณโดยรอบอย่างเป็นระบบ
- 23.มีหน่วยงานภาครัฐและเอกชนติดตามความเปลี่ยนแปลงและผลกระทบอันเนื่องมาจากการท่องเที่ยว
- 24.ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจหรือกำหนดทิศทางการท่องเที่ยว

โดยมีเกณฑ์ในการวิเคราะห์และแปลผลข้อมูลดังนี้

- ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49 คะแนน แปลความหมายว่า มีความสำคัญน้อยที่สุด
 ค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49 คะแนน แปลความหมายว่า มีความสำคัญน้อย
 ค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.49 คะแนน แปลความหมายว่า มีความสำคัญปานกลาง
 ค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.49 คะแนน แปลความหมายว่า มีความสำคัญมาก
 ค่าเฉลี่ย 4.50 – 5.00 คะแนน แปลความหมายว่า มีความสำคัญมากที่สุด

4.2.1 แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของนักท่องเที่ยวชาวไทย และชาวต่างชาติโดยภาพรวม

ตารางที่ 4-6 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของนักท่องเที่ยวชาวไทย และชาวต่างชาติโดยภาพรวม

แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์	\bar{X}	S.D.
แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์โดยภาพรวม	3.78	.42
ด้านสิ่งดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว	3.88	.49
ความโดดเด่นและควมมีเอกลักษณ์ทางประวัติศาสตร์	4.41	.61
ความงดงามทางสถาปัตยกรรมและศิลปกรรม	4.40	.62
ควมมีชื่อเสียง ภาพลักษณ์ที่ดี และเป็นที่ยอมรับ	4.12	.76
ความสะดวกสบายในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว	3.91	.74
ความปลอดภัยด้านการท่องเที่ยว	3.90	.80
สินค้าที่ระลึกมีความน่าสนใจและมีคุณภาพ	2.94	1.15
ความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น การล่องเรือชมทัศนียภาพ ช้างชมโบราณสถาน นั่งรถตุ๊กๆ ชมโบราณสถาน	3.64	.89
มีการจัดกิจกรรมทางการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง เช่น งานลอยกระทงตามประเพณีและแข่งเรือยาว งานแสดงแสงสีเสียงอยุธยาอมรดกโลก	3.74	.91

ตารางที่ 4-6 (ต่อ)

แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์	\bar{X}	S.D.
ด้านศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว	3.76	.52
สถานที่จอดรถเพียงพอ	3.68	1.04
พื้นที่ในการรองรับนักท่องเที่ยวเพียงพอ	3.91	.78
การเข้าถึงของระบบขนส่งสาธารณะ	3.78	.81
การใช้สื่อในการจัดการพื้นที่มีเพียงพอ เช่น ป้ายบอกทาง แผนที่	3.82	.85
ระบบสาธารณูปโภคเพียงพอ	3.79	.77
มีศูนย์บริการและเจ้าหน้าที่ให้ข้อมูลของสถานที่ท่องเที่ยวเพียงพอ	3.63	.88
กำหนดช่วงเวลาในการเข้าชมพื้นที่เหมาะสมตามวันหรือฤดูกาล	3.84	.72
กิจกรรมการท่องเที่ยวมีความหลากหลายมากเพียงพอ	3.65	.87
ด้านการบริหารจัดการ	3.70	.55
การจัดการด้านการบริการสาธารณูปโภค	3.74	.73
การจัดการด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก	3.70	.75
ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว	3.69	.82
ชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยว	3.80	.76
มีการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว	3.85	.88
มีการใช้ประโยชน์ของพื้นที่และบริเวณโดยรอบอย่างเป็นระบบ	3.67	.79
มีหน่วยงานภาครัฐและเอกชนติดตามความเปลี่ยนแปลงและผลกระทบอันเนื่องมาจากการท่องเที่ยว	3.59	.76
ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจหรือกำหนดทิศทางการท่องเที่ยว	3.61	.73

จากตารางที่ 4-6 พบว่าแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติโดยภาพรวม อยู่ในระดับมีความสำคัญมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.78 สำหรับผลการพิจารณาเป็นรายด้าน ได้แก่ ด้านสิ่งดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว อยู่ในระดับสำคัญมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.88 ด้านศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว อยู่ในระดับสำคัญมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.76 และด้านการบริหารจัดการ อยู่ในระดับสำคัญมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.70 สำหรับผลการพิจารณาเป็นรายข้อ มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 2.94-4.41 ซึ่งสามารถเรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปน้อยตามเกณฑ์ในการวิเคราะห์และแปลผลข้อมูลได้ดังนี้

แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของนักท่องเที่ยวเป็นรายข้อที่อยู่ในระดับสำคัญมากที่สุด ผลของการวิจัยไม่พบรายการใดที่อยู่ในเกณฑ์คะแนนเฉลี่ยในระดับนี้

แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของนักท่องเที่ยวเป็นรายข้อที่อยู่ในระดับสำคัญมาก ได้แก่ ความโดดเด่นและมีความมีเอกลักษณ์ทางประวัติศาสตร์ ($\bar{X} = 4.41$) ความงามทางสถาปัตยกรรมและศิลปกรรม ($\bar{X} = 4.40$) ความมีชื่อเสียง ภาพลักษณ์ที่ดี และเป็นที่ยอมรับ ($\bar{X} = 4.12$) พื้นที่ในการรองรับนักท่องเที่ยวเพียงพอ ($\bar{X} = 3.91$) ความสะดวกสบายในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{X} = 3.91$) ความปลอดภัยด้านการท่องเที่ยว ($\bar{X} = 3.90$)

มีการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว ($\bar{X} = 3.85$) กำหนดช่วงเวลาในการเข้าชมพื้นที่เหมาะสมตามวันหรือฤดูกาล ($\bar{X} = 3.84$) การใช้สื่อในการจัดการพื้นที่มีเพียงพอ ($\bar{X} = 3.82$) ชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยว ($\bar{X} = 3.80$) ระบบสาธารณูปโภคเพียงพอระบบสาธารณูปโภคเพียงพอ ($\bar{X} = 3.79$) การเข้าถึงของระบบขนส่งสาธารณะ ($\bar{X} = 3.78$) มีการจัดกิจกรรมทางการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = 3.74$) การจัดการด้านการบริการสาธารณูปโภค ($\bar{X} = 3.74$) การจัดการด้านการศึกษาและ การสร้างจิตสำนึก ($\bar{X} = 3.70$) ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว ($\bar{X} = 3.69$) สถานที่จอดรถเพียงพอ ($\bar{X} = 3.68$) มีการใช้ประโยชน์ของพื้นที่และบริเวณโดยรอบ อย่างเป็นระบบ ($\bar{X} = 3.67$) กิจกรรมการท่องเที่ยวมีความหลากหลายมากเพียงพอ ($\bar{X} = 3.65$) ความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยว ($\bar{X} = 3.64$) มีศูนย์บริการและเจ้าหน้าที่ให้ข้อมูล ของสถานที่ท่องเที่ยวเพียงพอ ($\bar{X} = 3.63$) ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจหรือ กำหนดทิศทางการท่องเที่ยว ($\bar{X} = 3.61$) มีหน่วยงานภาครัฐและเอกชนติดตามความเปลี่ยนแปลง และผลกระทบอันเนื่องมาจากการท่องเที่ยว ($\bar{X} = 3.59$) ตามลำดับ

แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของนักท่องเที่ยวเป็นรายชื่อที่อยู่ในระดับ สำคัญปานกลาง ได้แก่ สินค้าที่ระลึกมีความน่าสนใจและมีคุณภาพ ($\bar{X} = 2.94$)

แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของนักท่องเที่ยวเป็นรายชื่อที่อยู่ในระดับ สำคัญน้อย และน้อยที่สุด ผลของการวิจัยไม่พบรายการใดที่อยู่ในเกณฑ์คะแนนเฉลี่ยในระดับนี้

4.3 ผลการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) สำหรับข้อความที่เป็นปลายเปิด ข้อมูลเกี่ยวกับข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ ที่มีต่ออุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ผลการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) สำหรับข้อความที่เป็นปลายเปิด ข้อมูลเกี่ยวกับข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ ที่มีต่ออุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีจำนวน 2 ข้อ ดังนี้

4.3.1 ข้อคิดเห็นของนักท่องเที่ยวจากการท่องเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ต่อไปนี้เป็นตารางเรียงลำดับค่าความถี่ของข้อคิดเห็นของนักท่องเที่ยวจากการท่องเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เรียงจากค่าความถี่มากไปหาค่าความถี่น้อยได้ดังนี้

ลำดับ	ข้อคิดเห็น	ความถี่
1	ควรมีการบรรยายข้อมูลด้านประวัติศาสตร์	40
2	ควรแก้ไขความสะอาดบริเวณแหล่งท่องเที่ยว	37
3	แหล่งท่องเที่ยวดีอยู่แล้ว	30
4	ควรรักษาศิลปะ วัฒนธรรมทางประวัติศาสตร์	27
5	ควรประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว	25
6	ควรมีการป้องกันของแหล่งท่องเที่ยวมิให้เสื่อมโทรม	20
7	ต้องการผู้ดูแลความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว	19
8	ควรมีมัคคุเทศก์ให้ความรู้ทางประวัติศาสตร์	15

4.3.2 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ และสิ่งที่ควรปรับปรุงในการท่องเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ต่อไปนี้เป็นตารางเรียงลำดับค่าความถี่ของข้อเสนอแนะอื่น ๆ และสิ่งที่ควรปรับปรุงของนักท่องเที่ยวจากการท่องเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เรียงจากค่าความถี่มากไปหาค่าความถี่น้อยได้ดังนี้

ลำดับ	ข้อเสนอแนะอื่น ๆ	ความถี่
1	ควรส่งเสริมสินค้าในชุมชนให้มีการจัดจำหน่ายมากขึ้น	30
2	ควรจัดทางสำหรับจักรยาน	28
3	ควรพัฒนาสินค้าที่ระลึกให้มีความน่าสนใจน่าซื้อ	25
4	ควรมีป้ายบอกทาง	23

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของนักท่องเที่ยวชาวไทย และชาวต่างชาติ กรณีศึกษาอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยตั้งวัตถุประสงค์ของการวิจัยไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของนักท่องเที่ยวชาวไทย และชาวต่างชาติ กรณีศึกษา อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
5. เพื่อศึกษาแนวทางแก้ไขปัญหาลักษณะเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ กรณีศึกษา อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักท่องเที่ยวชาวไทย และชาวต่างชาติ ที่เดินทางมาท่องเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และกลุ่มตัวอย่างที่จะใช้ในการศึกษานี้ คือ นักท่องเที่ยวชาวไทย และชาวต่างชาติ จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามที่สร้างขึ้น ซึ่งแบ่งออกเป็นดังนี้ คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามด้านสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ เชื้อชาติ ใช้เป็นแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) มีจำนวนทั้งหมด 5 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของนักท่องเที่ยวชาวไทย และชาวต่างชาติ กรณีศึกษา นครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยแบ่งเป็น 3 หัวข้อหลักดังนี้ ด้านศักยภาพในด้านสิ่งดึงดูดใจ ด้าน การท่องเที่ยว ด้านศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว ด้านการบริหารจัดการ ใช้แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มีจำนวนทั้งหมด 24 ข้อ ซึ่งมีเกณฑ์ในการกำหนดค่าน้ำหนักของการประเมินเป็น 5 ระดับได้ดังนี้ (ธานินทร์, 2548: 79)

ความคิดเห็นระดับเห็นด้วยมากที่สุด	มีน้ำหนักของคะแนนเท่ากับ	5
ความคิดเห็นระดับเห็นด้วยมาก	มีน้ำหนักของคะแนนเท่ากับ	4
ความคิดเห็นระดับเห็นด้วยปานกลาง	มีน้ำหนักของคะแนนเท่ากับ	3
ความคิดเห็นระดับเห็นด้วยน้อย	มีน้ำหนักของคะแนนเท่ากับ	2
ความคิดเห็นระดับเห็นด้วยน้อยที่สุด	มีน้ำหนักของคะแนนเท่ากับ	1

เกณฑ์การแปลความหมายเพื่อจัดระดับคะแนนเฉลี่ยแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของนักท่องเที่ยวชาวไทย และชาวต่างชาติ ดังช่วงคะแนนดังนี้

- ค่าเฉลี่ย 4.50 – 5.00 คะแนน แปลความหมายว่า มีความสำคัญมากที่สุด
- ค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.49 คะแนน แปลความหมายว่า มีความสำคัญมาก
- ค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.49 คะแนน แปลความหมายว่า มีความสำคัญปานกลาง
- ค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49 คะแนน แปลความหมายว่า มีความสำคัญน้อย
- ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49 คะแนน แปลความหมายว่า มีความสำคัญน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ ใช้แบบสอบถามเป็นแบบปลายเปิด (Open Ended) มีจำนวนทั้งหมด 1 ข้อ

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์เพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือ ปรากฏว่าแบบสอบถามที่มีสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.946 สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลใช้วิธีการตอบแบบสอบถามกับนักท่องเที่ยวชาวไทย และชาวต่างชาติในอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จนครบจำนวนที่กำหนดไว้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยการคำนวณหาค่าร้อยละ สำหรับข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการคำนวณหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.) นอกจากนี้ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ ต่อแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ เป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด ผู้วิเคราะห์ได้ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา(Content Analysis) และการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติทั้งหมดใช้การวิเคราะห์โดยเครื่องคอมพิวเตอร์

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.1.1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่พบว่าเป็นเพศหญิง จำนวน 231 คน คิดเป็นร้อยละ 53.75 อายุ 31 – 40 ปี จำนวน 145 คน คิดเป็นร้อยละ 36.25 ระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 204 คน คิดเป็นร้อยละ 51.00 ประกอบอาชีพบริษัทเอกชน จำนวน 113 คน คิดเป็นร้อยละ 28.25 เชื้อชาติไทยและชาวต่างชาติ จำนวน 400 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00

5.1.2 การศึกษาแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของนักท่องเที่ยวชาวไทย และชาวต่างชาติ ทัศนศึกษา อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ด้านสิ่งดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว ด้านศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว และด้านการบริหารจัดการ ในภาพรวม อยู่ในระดับมีความสำคัญมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.78 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.42 โดยมีแนวทางการพัฒนาด้านสิ่งดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว เป็นอันดับแรก รองลงมา คือ ด้านศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว และ ด้านการบริหารจัดการ ตามลำดับ

แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของนักท่องเที่ยวชาวไทย และชาวต่างชาติ ทัศนศึกษา อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในด้านด้านสิ่งดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยวท่องเที่ยว อยู่ในระดับมีความสำคัญมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.88 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.49 โดยมีแนวทางการพัฒนาเรื่องความโดดเด่นและความมีเอกลักษณ์ทางประวัติศาสตร์ ความงามทางสถาปัตยกรรมและศิลปกรรม ความมีชื่อเสียง ภาพลักษณ์ที่ดี และเป็นที่ยอมรับ ความสะดวกสบายในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ความปลอดภัยด้านการท่องเที่ยว มีการจัดกิจกรรมทางการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง เช่น งานลอยกระทงตามประเพณีและแข่งเรือยาว งานแสดงแสงสีเสียงอยุธยาจรดโลก ความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น การล่องเรือชมทัศนียภาพ ช้างชมโบราณสถาน นั่งรถตุ๊กๆ ชมโบราณสถาน และอันดับสุดท้ายคือสินค้าที่ระลึกมีความน่าสนใจและมีคุณภาพ

แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของนักท่องเที่ยวชาวไทย และชาวต่างชาติ ทัศนศึกษา อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในด้านด้านศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว อยู่ในระดับมีความสำคัญมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ

3.76 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.52 โดยมีแนวทางการพัฒนาเรื่องพื้นที่ในการรองรับนักท่องเที่ยวเพียงพอ เป็นอันดับแรก รองลงมาคือ กำหนดช่วงเวลาในการเข้าชมพื้นที่เหมาะสมตามวันหรือฤดูกาล การใช้สื่อในการจัดการพื้นที่มีเพียงพอ เช่น ป้ายบอกทาง แผนที่ ระบบสาธารณูปโภคเพียงพอ การเข้าถึงของระบบขนส่งสาธารณะ สถานที่จอดรถเพียงพอ กิจกรรมการท่องเที่ยวมีความหลากหลายมากเพียงพอ และอันดับสุดท้ายคือ มีศูนย์บริการและเจ้าหน้าที่ให้ข้อมูลของสถานที่ท่องเที่ยวเพียงพอ

แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ ทัศนศึกษา อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในด้านด้านการบริหารจัดการ อยู่ในระดับมีความสำคัญมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.70 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.55 โดยมีแนวทางการพัฒนาเรื่องมีการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว ชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยว การจัดการด้านการบริการสาธารณูปโภค การจัดการด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว มีการใช้ประโยชน์ของพื้นที่และบริเวณโดยรอบอย่างเป็นระบบ ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจหรือกำหนดทิศทางการท่องเที่ยว และอันดับสุดท้ายคือมีหน่วยงานภาครัฐและเอกชนติดตามความเปลี่ยนแปลงและผลกระทบอันเนื่องมาจากการท่องเที่ยว

5.1.3 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ ที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ ทัศนศึกษา อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้จากแบบสอบถามปลายเปิด สรุปได้ดังนี้

5.1.3.1 ข้อคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ ได้แก่ ควรมีการให้ข้อมูลด้านประวัติศาสตร์ที่เพิ่มขึ้น มีการรักษาความสะอาดบริเวณแหล่งท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวดีอยู่แล้ว ควรช่วยกันรักษาศิลปะวัฒนธรรมทางประวัติศาสตร์ เพิ่มการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว มีการป้องกันของแหล่งท่องเที่ยวจากความเสื่อมโทรม มีการดูแลรักษาความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว และควรมีมัคคุเทศก์ให้ความรู้ทางประวัติศาสตร์

5.1.3.2 ข้อเสนอแนะอื่นๆ และสิ่งที่ควรปรับปรุงของนักท่องเที่ยวต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ ได้แก่ การมีส่วนร่วมและส่งเสริมสินค้าในชุมชนให้มีการจัดจำหน่ายที่มากขึ้น ควรจัดทางสำหรับจักรยาน ควรพัฒนาสินค้าที่ระลึกให้มีความน่าสนใจ และมีป้ายบอกทางต่างๆ ในจำนวนที่มากกว่าเดิม

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย ทำให้ทราบข้อเท็จจริง ซึ่งควรนำมาอภิปรายดังต่อไปนี้

ผลการวิเคราะห์การศึกษาแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ ทัศนศึกษา อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของนักท่องเที่ยวชาวไทย และชาวต่างชาติ ทัศนศึกษา อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในด้านด้านสิ่งดึงดูดใจด้านการ

ท่องเที่ยวท่องเที่ยว อยู่ในระดับมีความสำคัญมาก ในด้านด้านศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว อยู่ในระดับมีความสำคัญมากสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ภัทรดา หลีกคำ งานวิจัยเรื่อง การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์อุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี ผลการศึกษาพบว่าอุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ที่มีมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวในภาพรวมอยู่ในระดับดี โดยมีศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยวศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยวและศักยภาพด้านการบริหารจัดการอยู่ในระดับดีเหมือนกัน

นอกจากนี้ข้อคิดเห็นจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ มีข้อคิดเห็นสำหรับแนวทางการพัฒนาที่สอดคล้องกัน คือ ควรเพิ่มการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยว เพิ่มเติมการนำเสนอข้อมูลและการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวใหม่ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ควรพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ด้านการท่องเที่ยวและมีปริมาณเพียงพอ และควรมีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทั้งจากหน่วยงานภาครัฐสถานประกอบการด้านการท่องเที่ยวและชุมชนเพื่อก่อให้เกิดความร่วมมือในการพัฒนาและอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนสืบไป

5.3 ข้อเสนอแนะ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดเกี่ยวกับการศึกษาความต้องการและแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของนักท่องเที่ยวชาวไทย และชาวต่างชาติ กรณีศึกษาอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งผู้วิจัยขอเสนอแนวทางในการดำเนินงานอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ข้อเสนอแนะทั่วไป และข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

5.3.1 ข้อเสนอแนะทั่วไป

ก) นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ต้องการที่จะเดินทางมาท่องเที่ยวในสถานที่ต่างๆ ที่ตนเองเคยมาเที่ยวและเป็นที่รู้จักเป็นอย่างดี อย่างเช่น พระราชวังโบราณ/วิหารมงคลบพิตร/วัดพระศรีสรรเพชญ์ หากแต่ว่าจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีสถานที่ท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์มากมายดังนั้นควรมีการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์สถานที่ท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวให้รู้จักสถานที่อื่นมากขึ้น

ข) ในด้านความต้องการในการปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวสิ่งที่สำคัญมากที่สุด คือ ข้อมูลด้านประวัติศาสตร์ เนื่องจากนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เดินทางมาและต้องการความรู้ในแหล่งข้อมูลนั้น ดังนั้นควรมีการให้ข้อมูลและความรู้ต่างๆ ให้เป็นไปในทางเดียวกัน

ค) เหตุผลที่ทำให้เดินทางมาท่องเที่ยวยังนครประวัติศาสตร์ คือ ประวัติศาสตร์ของสถานที่ตั้งนั้นจึงควรรักษาและธำรงให้คงอยู่ถึง ประวัติศาสตร์และความเป็นมา ให้คงอยู่ตลอดไป เพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวของโลกสืบต่อไป

ง) ในด้านสื่อและการประชาสัมพันธ์ที่เป็นสื่อกลางให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวนั้น ภาครัฐควรมีการส่งเสริมสื่อและประชาสัมพันธ์ในรูปแบบอื่นๆ ให้มากขึ้นกว่าเดิม เช่น โฆษณาทางโทรทัศน์และอินเทอร์เน็ตในต่างประเทศ เพื่อดึงดูดและเชิญชวนให้นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติให้เดินทางมาท่องเที่ยวมากขึ้น

5.3.1.1 แนวทางการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวของอุทยานประวัติศาสตร์ พระนครศรีอยุธยา

ด้านสิ่งดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว

ก) ความโดดเด่นและควมมีเอกลักษณ์ทางประวัติศาสตร์ ความงดงามทางสถาปัตยกรรมและศิลปกรรม รวมถึงควมมีชื่อเสียง ภาพลักษณ์ที่ดี และเป็นที่ยอมรับของอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาซึ่งเป็นสิ่งที่ทำให้อุทยานเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ที่ได้ขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกทางวัฒนธรรมจึงควรรักษาให้คงอยู่กับประเทศไทยตลอดไป

ข) ความสะดวกสบายในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว นั้น ทางจังหวัดพระนครศรีอยุธยาควรมีจัดให้มีทางเลือกที่หลากหลายของสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี เช่น รถประจำทาง และไม่ประจำทางเพื่อให้บริการแก่นักท่องเที่ยว

ค) ความปลอดภัยด้านการท่องเที่ยว ทางจังหวัดและหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องควรมีส่วนร่วมช่วยดูแลและให้ความมั่นใจเมื่อนักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยว เช่น มีเจ้าหน้าที่ดูแลความปลอดภัยและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว จัดทำทางสำหรับจักรยานโดยเฉพาะ เพื่อป้องกันอุบัติเหตุ เป็นต้น เพื่อสร้างความเชื่อมั่นแก่นักท่องเที่ยวจะได้มีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวเพิ่มมากขึ้นไปอีกในอนาคต

ง) สินค้าที่ระลึกควรมีการพัฒนาให้มีคุณภาพและมีความโดดเด่นแสดงให้เห็นถึงเอกลักษณ์ของเมืองประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา เพื่อดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวให้มาซื้อสินค้า เป็นการเพิ่มรายได้ให้กับอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยว นั่นคือ อุตสาหกรรมสินค้าที่ระลึก

จ) ควรมีการเพิ่มกิจกรรมทางการท่องเที่ยวให้มากขึ้นโดยที่หน่วยงานภาครัฐและเอกชนให้ความร่วมมือ และช่วยกันจัดกิจกรรมเพื่อเป็นการเพิ่มความหลากหลายของกิจกรรมให้กับนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยว เช่น กิจกรรมนั่งช้าง นั่งรถสามล้อชมโบราณสถาน

ด้านศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว

ก) ควรจัดให้มีสถานที่จอดรถเพิ่มมากขึ้นในแต่ละสถานที่ และจัดให้มีการจอดรถอย่างเป็นระเบียบมากขึ้นกว่าเดิม

ข) จัดให้มีพื้นที่สำหรับการทำกิจกรรมต่างๆ เพิ่มมากขึ้นและสามารถนำนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวจำนวนมากโดยที่ไม่ส่งผลกระทบต่อแหล่งท่องเที่ยว

ค) ควรเพิ่มและจัดระเบียบรถสาธารณะในพื้นที่โดยรอบเพื่อให้เพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว และยังส่งผลดีต่อการเดินทางท่องเที่ยวที่สะดวกมากขึ้น

ง) จัดให้มีป้ายบอกทาง และแผนที่ในการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้นเพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถหาได้ง่าย และเข้าใจในป้ายต่างๆ นั้นได้เป็นอย่างดี

จ) ควรเพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานให้มีมากขึ้น เช่น การจัดสร้างห้องน้ำที่สะอาดเพียงพอต่อจำนวนนักท่องเที่ยว มีบริการน้ำดื่มสะอาดบริเวณจุดพักนักท่องเที่ยว เป็นต้น

ฉ) จัดให้มีศูนย์ให้ข้อมูลและเจ้าหน้าที่เพิ่มมากขึ้นเพื่อรองรับด้านการท่องเที่ยว อีกทั้งควรมีการเปิด – ปิด อุทยานประวัติศาสตร์อย่างเป็นระบบและเป็นเวลา สร้างความหลากหลายของกิจกรรมให้เพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดการกลับมาใช้อีกครั้ง

ด้านการบริหารจัดการ

ก) ควรมีการจัดสร้างห้องน้ำสาธารณะให้เพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว อีกทั้งในยามกลางคืนควรมีการใช้ความสว่างให้มากเพียงพอในสถานที่ท่องเที่ยวที่เปิดในเวลากลางคืนเพื่อที่จะป้องกันไม่ให้เกิดอันตรายแก่นักท่องเที่ยว

ข) ควรมีการให้ความรู้และสร้างจิตสำนึกให้แก่นักท่องเที่ยวก่อนการเข้าชมสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ เพื่อให้นักท่องเที่ยวมีความเข้าใจในสถานที่ท่องเที่ยวนั้นๆ เช่น การจัดให้มีศูนย์ข้อมูลเพื่อให้ข้อมูลความรู้แก่นักท่องเที่ยว ให้รู้สึกหวงแหนแหล่งท่องเที่ยว

ค) ควรจัดให้ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว โดยชาวบ้านเข้ามาส่วนร่วม เช่น การขี่ช้างพานักท่องเที่ยวชมโบราณสถาน เพื่อเป็นการสร้างรายได้แก่ชุมชนอีกทางหนึ่งด้วย ทำให้ชุมชนมีรายได้และนำรายได้นั้นมาใช้เพื่อพัฒนาชุมชนให้ก้าวหน้าขึ้นไปในอีกระดับหนึ่ง เพื่อความเป็นสากลต่อไปอย่างยั่งยืน

ง) สร้างการจูงใจเพื่อให้นักท่องเที่ยวเกิดการท่องเที่ยวแบบมีการอนุรักษ์ โดยการให้ความรู้เรื่องการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์แก่นักท่องเที่ยว ทำให้นักท่องเที่ยวใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างคุ้มค่า และเกิดประโยชน์มากที่สุด

จ) ควรมีการจัดแบ่งการใช้พื้นที่อย่างเป็นระบบโดยการแบ่งส่วนพื้นที่ต่างๆ ออกอย่างชัดเจน เช่น พื้นที่ร้านอาหาร พื้นที่สวนของแหล่งประวัติศาสตร์ จะทำให้มีการใช้พื้นที่อย่างเป็นระบบมากขึ้น ทำให้สามารถควบคุมและดูแลพื้นที่ได้เป็นอย่างดี

ฉ) หน่วยงานภาครัฐและเอกชนควรเข้ามามีบทบาทในเรื่องของผลกระทบที่เกิดจากการท่องเที่ยวโดยจัดให้มี การจัดตั้งองค์กรและหน่วยงานต่างๆ เข้ามาดูแลในเรื่องของความเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ จากการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวนั้นๆ

5.3.1.2 ประชาชน และชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในบริเวณอุทยานประวัติศาสตร์ และสถานที่ใกล้เคียง ควรกระทำดังนี้

ก) ควรให้บริการนักท่องเที่ยวอย่างเป็นกันเอง และมีความซื่อสัตย์ในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว เพื่อให้นักท่องเที่ยวเกิดความพึงพอใจและกลับมาใช้บริการอีกครั้ง

ข) ควรมีการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ เพื่อเป็นแบบอย่างให้กับนักท่องเที่ยวในการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวเพื่อความยั่งยืนต่อไปในอนาคต

5.3.1.3 หน่วยงานภาครัฐและเอกชน

ก) ควรมีมาตรการในเรื่องการจัดการเรื่องความสะอาด ถึงขยะต่างๆ ให้มีปริมาณมากที่สุดเพียงพอต่อความต้องการ เพื่อที่จะทำให้เกิดความสะอาดในการทิ้งขยะ และลดปริมาณขยะในแหล่งท่องเที่ยวนั้นๆ

ข) ควรมีมาตรการในการควบคุมเรื่องราคาค่าบริการ และราคาสินค้าต่างๆ เช่น ราคาอาหาร ราคาสินค้าต่างๆ ให้มีความเป็นกลางและเกิดความยุติธรรมต่อผู้ประกอบการ

ค) ควรมีมาตรการในเรื่องการจัดการเรื่องการจราจรในช่วงวันศุกร์ – วันอาทิตย์ เนื่องจากจะมีความคับคั่งมาก และควรจัดหาที่จอดรถ ให้เพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวในช่วงนี้ด้วย

ง) ควรมีการประชาสัมพันธ์ สื่อสารในเรื่องข้อมูลต่างๆ แก่นักท่องเที่ยวและชาวบ้านเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน ในเรื่องการให้ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยว โดยอาจจะมีการให้ข้อมูลผ่านสื่อต่างๆ เช่น แผ่นพับ โบรชัวร์ต่างๆ

จ) ควรมีการจัดระเบียบร้านค้าต่างๆ ในบริเวณนั้นอย่างเป็นระบบให้มีการขายอยู่ในพื้นที่ที่จัดไว้ให้ อย่างเป็นระบบและระเบียบ

5.3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

5.3.2.1 เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ได้ทำการศึกษาแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของนักท่องเที่ยวชาวไทย และชาวต่างชาติ ดังนั้นจึงควรทำการศึกษาต่อในเรื่องความต้องการและแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของคนในชุมชนในบริเวณอุทยานประวัติศาสตร์ เพื่อให้การพัฒนาเป็นไปในแนวทางเดียวกัน

5.3.2.2 เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาตั้งนั้นเพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์แหล่งอื่นๆ ให้ตรงกับสถานที่เหล่านั้นจึงควรทำการศึกษาในเรื่องปัจจัยและผลกระทบจากการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ในแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ โดยใช้กรณีศึกษาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์แหล่งอื่นๆ

5.3.2.3 เนื่องจากอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยานั้นเป็นมรดกโลกทางวัฒนธรรมเราจึงควรทำการศึกษาในเรื่องของมาตรฐานและศักยภาพในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ เพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานขององค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO)

บรรณานุกรม

- กรมการท่องเที่ยว. คู่มือการประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์. 2554: หน้า 2-4.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย. 7 Greens ท่องเที่ยวสดใส ใส่ใจสิ่งแวดล้อม. โครงการเผยแพร่ความรู้การท่องเที่ยวที่ตระหนักถึงสิ่งแวดล้อม ภายใต้โครงการปฏิญญารักษาสิ่งแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน, 2554.
- กรัณท์รัตน์ ธนเศรษฐีวัชร. **แนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดแพร่: กรณีศึกษาแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมในเขตอำเภอเมืองจังหวัดแพร่.** การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองศศ.ม.สาขาวิชาการจัดการโรงแรมและการท่องเที่ยว, มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2552.
- ฉันทิช วรรณณอม. **อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. พิมพ์ครั้งที่ 1.** กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัดสามลดา, 2552.
- ฉัตรชนก บุญไชย. **การศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพทางเศรษฐกิจจากการท่องเที่ยว เชียงประวัติศาสตร์กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบนกรณีศึกษา จังหวัดนครนายก และจังหวัดปราจีนบุรี.** งานวิจัยคณะโรงเรียนการเรือน มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, 2554.
- ณัฐธาดา หลีกคำ. **การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์อุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท อำเภอบ้านฝางจังหวัดอุดรธานี.** รายงานการศึกษาระดับปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการท่องเที่ยวคณะวิทยาการจัดการมหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2557.
- ธานีพันธ์ ศิลปะจารุ. **การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS. พิมพ์ครั้งที่ 9.** กรุงเทพฯ: บิสซิเนสอาร์แอนด์ดี, 2551.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. **การพัฒนาและการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว.** พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : บริษัทเพรส แอนด์ ดีไซน์ จำกัด, 2549.
- เพ็ญกานต์ นามวงศ์. **การศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนไหล่หินอำเภอกะเคา จังหวัดลำปาง.** วิทยานิพนธ์ สาขาวิชาการจัดการนันทนาการและการท่องเที่ยว คณะพัฒนาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยแม่โจ้, 2551.
- รุ่งนภา จันทวีสมบุญ. **การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืน: กรณีศึกษาเมืองประวัติศาสตร์เชียงใหม่จังหวัดเชียงราย.** วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง, 2554.
- ศูนย์ข้อมูลมรดกโลก (Thai World Heritage Information Center). <http://www.thaiwhic.go.th> (ระบบออนไลน์), (2 กุมภาพันธ์ 2558).
- สาวิตรี ชัยณรงค์. **การพัฒนาการท่องเที่ยวเขตเมืองเก่าลพบุรี.** คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สาขาการวางผังเมืองและสภาพแวดล้อมมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2555.
- สินชัย กระบวนแสง. **เอกสารการสอนชุดวิชา หน่วยที่ 9-15 ทรัพยากรการท่องเที่ยวของไทย.** พิมพ์ครั้งที่ 8. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2552.
- อังกูร อาทรไพบ. **ตอบคำสัมภาษณ์ข้ามทวีป เกี่ยวกับการท่องเที่ยวอยุธยา.** <http://angkul007.wordpress.com/2011/11/21/ตอบคำสัมภาษณ์ข้ามทวีป>, (ระบบออนไลน์), (2 กุมภาพันธ์ 2558).

ภาคผนวก

1. แบบสอบถามฉบับภาษาไทย
2. แบบสอบถามฉบับภาษาอังกฤษ

ตอนที่ 2 แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของนักท่องเที่ยวชาวไทย และชาวต่างชาติ กรณีศึกษา อุทยานประวัติศาสตร์พระนครคีรีอยุธยา จังหวัดพระนครคีรีอยุธยา

คำชี้แจง ขอให้ท่านพิจารณาข้อความเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ของนักท่องเที่ยวชาวไทย และชาวต่างชาติต่อไปนี้ และทำเครื่องหมาย ○ ลงในช่อง ที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านสิ่งดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว					
14. ความโดดเด่นและควมมีเอกลักษณ์ทางประวัติศาสตร์	5	4	3	2	1
15. ความงดงามทางสถาปัตยกรรมและศิลปกรรม	5	4	3	2	1
16. ความมีชื่อเสียง ภาพลักษณ์ที่ดี และเป็นที่ยอมรับ	5	4	3	2	1
17. ความสะดวกสบายในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว	5	4	3	2	1
18. ความปลอดภัยด้านการท่องเที่ยว	5	4	3	2	1
19. สินค้าที่ระลึกมีความน่าสนใจและมีคุณภาพ	5	4	3	2	1
แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์					
ระดับความคิดเห็น					
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
20. ความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น การล่องเรือชมทัศนียภาพ ช้างชมโบราณสถาน นั่งรถตุ๊กๆ ชมโบราณสถาน	5	4	3	2	1
21. มีการจัดกิจกรรมทางการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง เช่น งานลอยกระทงตามประเพณีและแข่งเรือยาว งานแสดงแสงสีเสียงอยุธยาอมรคโลก	5	4	3	2	1
ด้านศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว					
22. สถานที่จอดรถเพียงพอ	5	4	3	2	1
23. พื้นที่ในการรองรับนักท่องเที่ยวเพียงพอ	5	4	3	2	1
24. การเข้าถึงของระบบขนส่งสาธารณะ	5	4	3	2	1
25. การใช้สื่อในการจัดการพื้นที่มีเพียงพอ เช่น ป้ายบอกทาง แผนที่	5	4	3	2	1
26. ระบบสาธารณูปโภคเพียงพอ	5	4	3	2	1
27. มีศูนย์บริการและเจ้าหน้าที่ให้ข้อมูลของสถานที่ท่องเที่ยวเพียงพอ	5	4	3	2	1
28. กำหนดช่วงเวลาในการเข้าชมพื้นที่เหมาะสมตามวันหรือฤดูกาล	5	4	3	2	1
29. กิจกรรมการท่องเที่ยวมีความหลากหลายมากเพียงพอ	5	4	3	2	1
ด้านการบริหารจัดการ					

30. การจัดการด้านการบริการสาธารณสุข	5	4	3	2	1
31. การจัดการด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก	5	4	3	2	1
32. ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว	5	4	3	2	1
33. ชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยว	5	4	3	2	1
34. มีการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว	5	4	3	2	1
35. มีการใช้ประโยชน์ของพื้นที่และบริเวณโดยรอบอย่างเป็นระบบ	5	4	3	2	1
36. มีหน่วยงานภาครัฐและเอกชนติดตามความเปลี่ยนแปลงและผลกระทบอันเนื่องมาจากการท่องเที่ยว	5	4	3	2	1
37. ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจหรือกำหนดทิศทางการท่องเที่ยว	5	4	3	2	1

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

****ขอขอบพระคุณทุกท่านที่กรุณาใช้เวลาตอบแบบสอบถาม****

Questionnaire no **Questionnaire**

Rajamangala University of Technology Phra Nakhon

Research title: Guidelines for the development of historical site of Thai and foreign tourists by using Ayutthaya Historical Park, Ayutthaya Province as a case study

Part 1 General information of the respondents

Instructions Please mark ✓ in the box in front of your choice. **Choose only one.** Please answer every item.

1. Gender

1. Male 2. Female

2. Age

1. Lower than 20 2. 21 – 30 3. 31 – 40
4. Over 40

3. Education

1. Lower than Bachelor's Degree 2. Bachelor's Degree
3. Higher than Bachelor's Degree

4. Occupation

1. Government officer 2. Private companies 3. Business owner

4. Student 5. Other (Please specify).....

5. Race

1. Thai (Please specify province).....
2. Foreign (Please specify country).....

Part 2 The Development Guidelines of Historical Tourist Attractions

Instruction Please read each development guidelines below carefully and circle around the number that corresponds to what you think.

Development Guidelines of Historical Tourist Attractions	Opinion Levels				
	A great deal	A lot	Moderate	A little	Not at all
Attractive Factors (To what extent does each of the followings attract tourist?)					
14. The remarkable and unique history	5	4	3	2	1
15. Architectural and artistic beauty	5	4	3	2	1
16. Greatness, a good image and recognition	5	4	3	2	1
17. Convenient access to tourist destinations	5	4	3	2	1
18. Travel safety	5	4	3	2	1
19. Interesting and high-quality souvenirs	5	4	3	2	1
20. A variety of tourist activities	5	4	3	2	1
21. All year-round tourist activities available	5	4	3	2	1
Development Guidelines of Historical Tourist Attractions	Opinion Levels				
	A great deal	A lot	Moderate	A little	Not at all
The capabilities to support tourism (To what extent does each of the followings support tourism?)					
22. Enough parking spaces	5	4	3	2	1
23. Enough accommodations	5	4	3	2	1
24. Access to public transportation	5	4	3	2	1
25. Clear travel signs and enough travel guidebooks and maps	5	4	3	2	1

26. Sufficient infrastructure	5	4	3	2	1
27. Enough visitor information centers and staff	5	4	3	2	1
28. Proper visiting hours according to dates and seasons	5	4	3	2	1
29. Diverse tourist activities	5	4	3	2	1
Management and Administration (To what extent does each of the followings affect tourism?)					
30. Management of infrastructure services	5	4	3	2	1
31. Management of knowledge sharing and awareness	5	4	3	2	1
32. Local community participation in tourist activities	5	4	3	2	1
33. Income to community from tourism	5	4	3	2	1
34. Conservation of the tourist attractions	5	4	3	2	1
35. Systematic use of the areas and surrounding areas	5	4	3	2	1
36. Changes and impacts of tourism followed up by both public and private sectors	5	4	3	2	1
37. Local community involvement in tourism decision making processes	5	4	3	2	1

Part 3 Please kindly write down your suggestions to improve tourist attractions in the Ayutthaya Historical Park.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

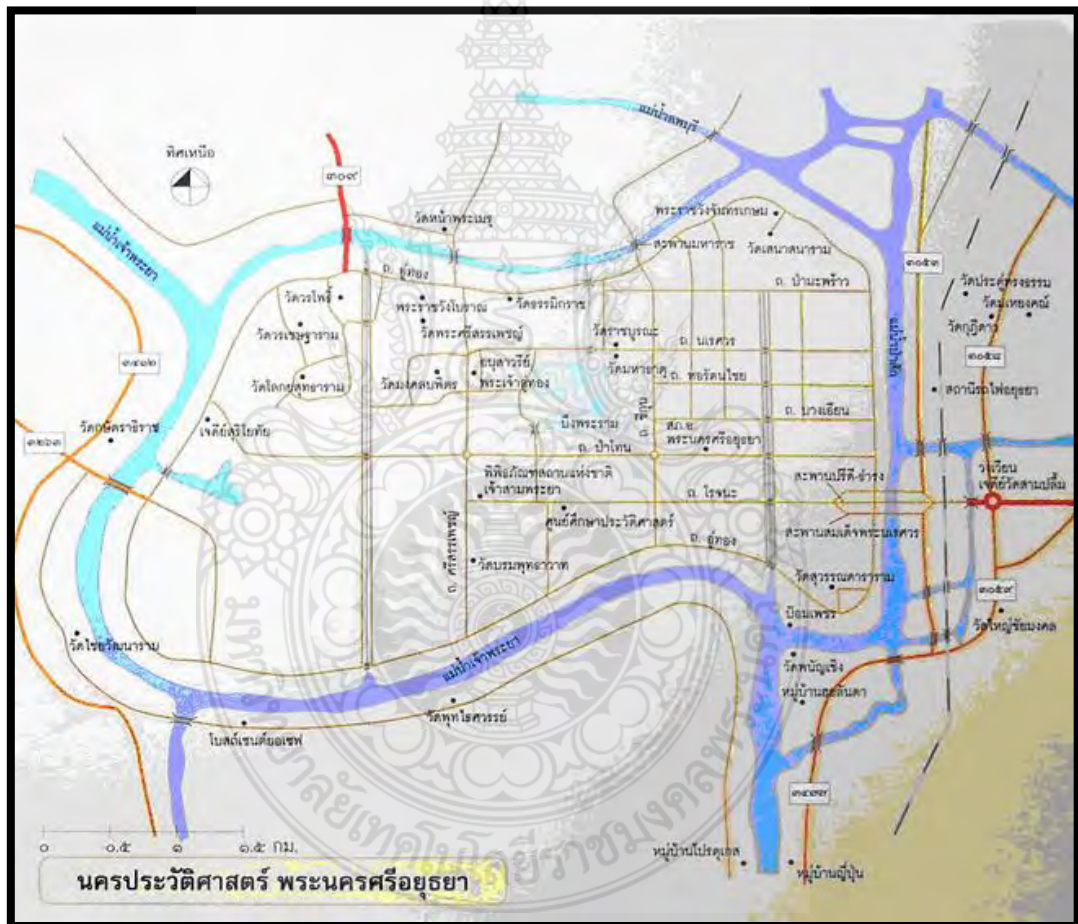
**** Thank you very much for your kind cooperation****

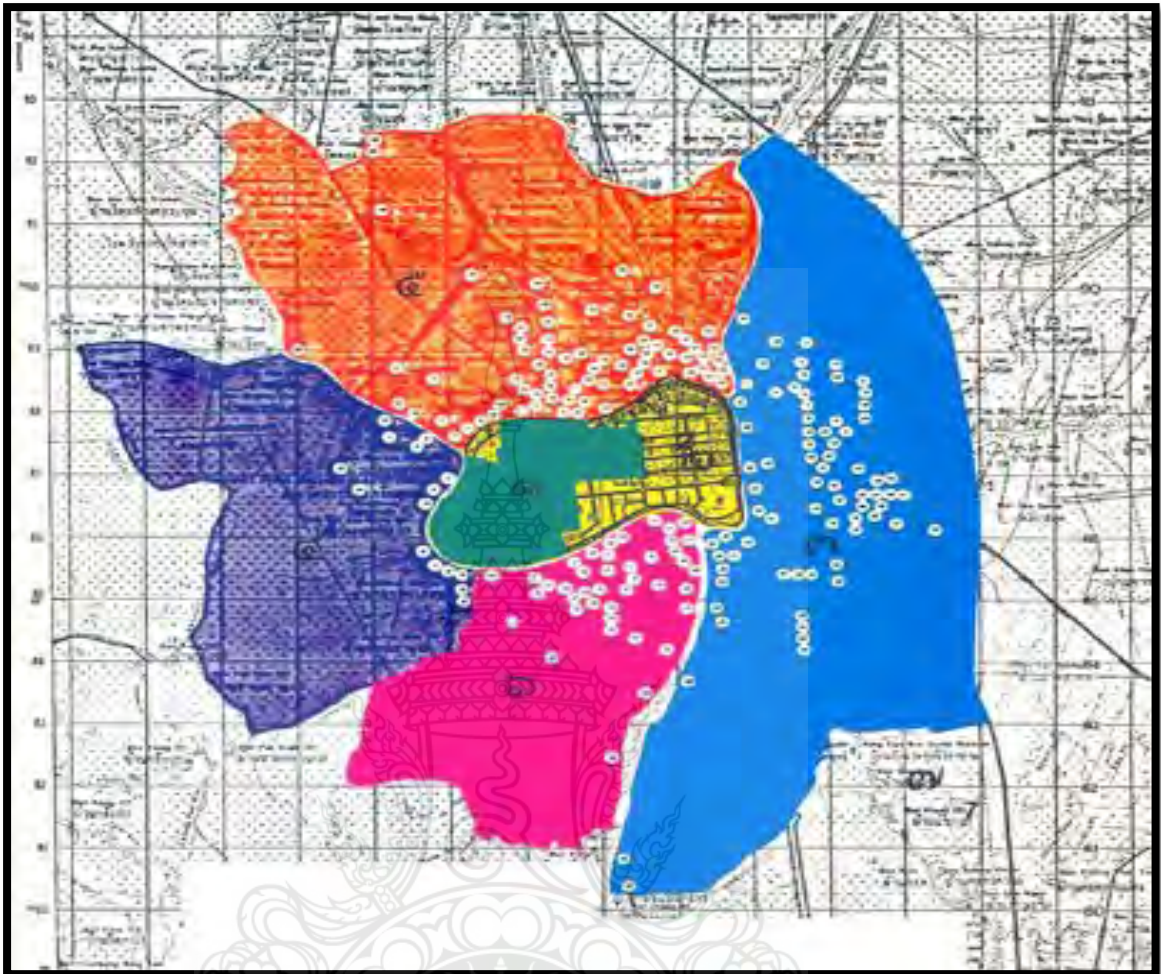
ภาคผนวก ข
แผนผังนครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา
โบราณสถานที่สำคัญในนครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา

โบราณสถานที่สำคัญ

รายชื่อโบราณสถานซึ่งได้จากการรวบรวมข้อมูลจากแผนแม่บทอุทยานประวัติพระนครศรีอยุธยา และจากเจ้าหน้าที่ของอุทยานฯ และอื่นๆ อีก เช่น ผังบริเวณภายในเขตอุทยานฯ ผังรายโบราณสถาน และรายชื่อแหล่งโบราณสถาน และได้จากการสำรวจมีแหล่งโบราณสถานทั้งหมด 359 แหล่ง สามารถแบ่งได้ 7 กลุ่ม ดังนี้คือ โบราณสถานพื้นที่นอกเกาะเมืองด้านเหนือ โบราณสถานพื้นที่นอกเกาะเมืองด้านตะวันตก โบราณสถานพื้นที่นอกเกาะเมืองด้านตะวันออก โบราณสถานพื้นที่นอกเกาะเมืองด้านใต้ โบราณสถานพื้นที่นอกเหนือจากที่ระบุไว้ในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โบราณสถานพื้นที่ในเกาะเมืองนอกเขตอุทยานประวัติศาสตร์ และโบราณสถานพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์

- แสดงตำแหน่งการกระจายตัวของโบราณสถานรอบเกาะเมืองพระนครศรีอยุธยา
- ๑ อุทยานประวัติศาสตร์ฯ
- ๒ พื้นที่ในเกาะเมืองนอกเขตอุทยานฯ
- ๓ พื้นที่นอกเกาะเมืองด้านตะวันออก (ครอบคลุมเมืองอโยธยา)
- ๔ พื้นที่นอกเกาะเมืองด้านตะวันตก
- ๕ พื้นที่นอกเกาะเมืองด้านเหนือ (ครอบคลุมคลองสระบัว)
- ๖ พื้นที่นอกเกาะเมืองด้านใต้ (ครอบคลุมเมืองเวียงเหล็ก/ปทาคูจาม)
- ๗ พื้นที่นอกเหนือจากที่ระบุแล้วในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ที่มาของภาพ : หนังสือแผนแม่บท นครประวัติศาสตร์ พระนครศรีอยุธยา (Conservation and Development Project Ayutthaya Historicalcity) กองโบราณคดี กรมศิลปากร

เขต 1 พื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์

พระราชวังโบราณ

เป็นที่ประทับของพระมหากษัตริย์ในสมัยกรุงศรีอยุธยา แต่เดิมตั้งอยู่ในบริเวณที่เป็นวัดพระศรีสรรเพชญ์ ต่อมาในสมัยพระบรมไตรโลกนาถ พุทธศักราช 1991 โปรดฯให้ย้ายพระราชวังขึ้นไปสร้างใหม่ทางเหนือริมแม่น้ำลพบุรี และอุทิศพระราชวังเดิมให้เป็นวัดพระศรีสรรเพชญ์สำหรับประกอบพระราชพิธีต่างๆ ของพระมหากษัตริย์ มีลักษณะแผนผังแบ่งออกเป็น 3 ส่วนคือ เขตพระราชฐานชั้นนอก เขตพระราชฐานชั้นกลาง และเขตพระราชฐานชั้นใน ประกอบด้วยพระที่นั่งต่างๆ ได้แก่ พระที่นั่งสุริยาสน์อมรินทร์ พระที่นั่งสรรเพชญ์ปราสาท พระที่นั่งวิหารสมเด็จ พระที่นั่งจักรวรรดิ-ไพชยนต์ พระที่นั่งบรรยงรัตนาศน์ พระที่นั่งตรีมุข และพระที่นั่งทรงปืน เป็นต้น

วัดพระศรีสรรเพชญ์

เดิมเป็นพระราชวังซึ่งพระเจ้าอู่ทองทรงสร้าง ต่อมาสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถได้ทรงอุทิศให้เป็นวัดสำหรับประกอบพระราชพิธีต่าง ๆ เมื่อปี พุทธศักราช 1991 ภายในวัดประกอบด้วยเจดีย์บรรจุพระบรมอัฐิของสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถและสมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ 3 และพระวิหารพระศรีสรรเพชญ์ ที่สร้างขึ้นในรัชสมัยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 2 เมื่อปีพุทธศักราช 2035 และพุทธศักราช 2042 ตามลำดับ โดยภายในพระวิหารหลวงจะประดิษฐาน “พระศรีสรรเพชญ์” ซึ่งพระองค์โปรดให้หล่อขึ้นในปี พุทธศักราช 2043 ส่วนพระเจดีย์อีกองค์หนึ่งนั้นได้รับการสร้างขึ้นในสมัยพระบรมราชาธิราชที่ 4 เพื่อบรรจุพระบรมอัฐิของสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 2 พระราชบิดา

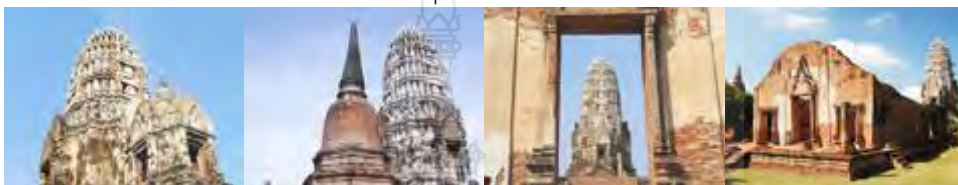
วัดมหาธาตุ

เป็นวัดที่สมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ 1 โปรดฯให้สถาปนาขึ้นเมื่อปี พุทธศักราช 1917 แต่มาแล้วเสร็จในสมัยสมเด็จพระรามาธิบดี มีปราสาทประธานเป็นที่ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุ ต่อมาในสมัยสมเด็จพระเจ้าทรงธรรมปราสาทประธานได้พังทลายลงมา และได้รับการปฏิสังขรณ์ในสมัยสมเด็จพระเจ้าปราสาททอง กระทั่งในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ปราสาทประธานได้พังทลายลงมาอีกครั้งดังปรากฏสภาพในปัจจุบัน

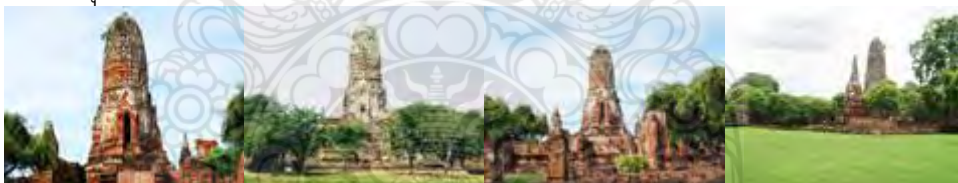
วัดราชบูรณะ

เป็นวัดที่สมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ 2 (เจ้าสามพระยา) โปรดฯ ให้สถาปนาขึ้นในปี พุทธศักราช 1967 บริเวณที่ถวายพระเพลิงพระศพเจ้าอ้ายพระยาและเจ้ายี่พระยา พระเชษฐาของพระองค์ซึ่งสิ้นพระชนม์เนื่องจากการรบแย่งชิงราชสมบัติ ภายในวัดประกอบด้วยปราสาทประธานซึ่งล้อมรอบด้วยระเบียงคด มีพระวิหารตั้งอยู่ทางด้านทิศตะวันออก ส่วนพระอุโบสถตั้งอยู่ทางทิศตะวันตก ภายในกรุปราสาทมีภาพจิตรกรรมฝาผนังสมัยอยุธยาตอนต้น และเป็นที่บรรจุเครื่องราชูปโภค ซึ่งทำด้วยทองคำ พระพิมพ์ และของมีค่าอื่น ๆ เป็นจำนวนมาก

วัดพระราม

ตั้งอยู่ใกล้กับหนองโสนหรือบึงพระราม เป็นวัดที่สมเด็จพระรามาธิบดีโปรดฯ ให้สถาปนาขึ้น บริเวณที่ถวายพระเพลิงพระบรมศพสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 (พระเจ้าอู่ทอง) ในปีพุทธศักราช 1912 ต่อมาได้รับการปฏิสังขรณ์ในสมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถและสมัยพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ ภายในวัดประกอบด้วยปราสาทประธานขนาดใหญ่ มีปราสาทขนาดเล็ก 2 องค์ขนานอยู่ทางทิศเหนือ – ใต้ และมีเจดีย์ประจำมุมทั้งสิ้นด้วย

วิหารพระมงคลบพิตร

พระมงคลบพิตรเป็นพระพุทธรูปขนาดใหญ่ ปางมารวิชัย หล่อด้วยทองสัมฤทธิ์และลงรักปิดทอง สันนิษฐานว่าสร้างในสมัยอยุธยาตอนต้น เพราะมีลักษณะศิลปะอุทกผสมกับศิลปะสุโขทัย แต่เดิมประดิษฐานอยู่กลางแจ้งด้านทิศตะวันออกนอกพระราชวังหลวง ถึงสมัยสมเด็จพระเจ้าทรงธรรม พุทธศักราช 2153 โปรดฯ ให้ชะลอมาไว้ทางด้านตะวันตกและสร้างมณฑปครอบองค์พระ จนถึง พุทธศักราช 2285 สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศจึงโปรดให้ปฏิสังขรณ์โดยเปลี่ยนหลังคาซึ่งเป็นมณฑปมาเป็นวิหาร

เขต 2 พื้นที่เกาะเมืองนอกเขตอุทยานประวัติศาสตร์

พระราชวังจันทรถม

หรือวังหน้าสมัยอยุธยา อยุธยาแม่น้ำป่าสักบริเวณลำคูชื่อน้ำ สมเด็จพระมหาธรรมราชาธิราชโปรดฯให้สร้างขึ้นราว พุทธศักราช 2120 เพื่อให้เป็นที่ประทับของสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ในขณะที่พระองค์ยังเป็นพระยุพราชครองเมืองพิษณุโลก และได้ใช้เป็นที่ประทับของกรมพระราชวังบวรสถานมงคลองค์ต่อมาตลอดสมัยกรุงศรีอยุธยา จนกระทั่งเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ 2 ปี พุทธศักราช 2310 จึงถูกไฟไหม้หมด ต่อมาพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดฯ ให้ซ่อมแซมฟื้นฟูโดยการสร้างพระราชวังใหม่ซ้อนทับบนรากฐานเดิม ประกอบด้วยสิ่งก่อสร้างสำคัญ ได้แก่ พลับพลาจตุรมุข พระที่นั่งพิมานรัตยา และพระที่นั่งพิสัยศัลยลักษณ์ ปัจจุบันกรมศิลปากรได้ทำการอนุรักษ์และปรับปรุงเป็นพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ จันทรถม

วัดสุวรรณดาราราม

เป็นวัดสำคัญประจำราชวงศ์จักรี สมเด็จพระปฐมบรมมหาชนกแห่งพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ซึ่งแต่เดิมชื่อ ทองดี เป็นผู้สร้างและให้ชื่อว่า “วัดทอง” ต่อมาเมื่อพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ขึ้นครองราชย์เป็นรัชกาลที่ 1 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์แล้ว จึงโปรดฯให้เปลี่ยนชื่อใหม่ว่า “วัดสุวรรณดาราราม” ภายในวัดมีพระอุโบสถและพระวิหารตั้งอยู่คู่กัน ภายในพระอุโบสถมีภาพจิตรกรรมฝาผนังสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น

เขต 3 พื้นที่นอกเกาะเมืองด้านทิศตะวันออก

วัดพนัญเชิง

พงศาวดารเหนือระบุว่า เป็นวัดที่พระเจ้าสายน้ำผึ้งเป็นผู้สร้าง และพระราชทานนามว่า “วัดพระเจ้าพระนางเชิง” มีพระเจ้าพนัญเชิง ซึ่งสร้างขึ้นใน ปี พุทธศักราช 1867 ก่อนสถาปนากรุงศรีอยุธยา 26 ปี เป็นพระพุทธรูปปูนปั้นปางมารวิชัย สูง 19 เมตร เป็นพระประธานภายในพระวิหาร ต่อมาในปี พุทธศักราช 2397 พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดฯ ให้ปฏิสังขรณ์ใหม่ทั้งองค์ แล้วพระราชทานนามใหม่ว่า “พระพุทธไตรรัตนนายก” ชาวบ้านนิยมเรียกว่า “หลวงพ่อโต”

วัดใหญ่ชัยมงคล

เป็นวัดที่สมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 (พระเจ้าอู่ทอง) โปรดฯให้สร้างขึ้นที่บริเวณที่ปลงพระศพ เจ้าแก้วเจ้าไทย ซึ่งสิ้นชีพตักษัยด้วยอหิวาตกโรค เมื่อปี พุทธศักราช 1900 เพื่อให้เป็นสำนักสงฆ์คณะ ป่าแก้ว ซึ่งปฏิบัติทางวิปัสสนาธุระ และยังเป็นที่พักพิงของสมเด็จพระสังฆราชฝ่ายขวาหรือฝ่าย อรัญวาสี ต่อมาในสมัยสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ได้กระทำยุทธหัตถีชนะพระมหาอุปราชา จึงโปรด ให้สร้าง พระเจดีย์ไว้เป็นที่ระลึก ขนานนามว่า “พระเจดีย์ชัยมงคล” เป็นเจดีย์ประธานทรงกลม ขนาดใหญ่ตั้งอยู่บนฐานประทักษิณมีระเบียงคดล้อมรอบ

วัดมเหยงคณ์

ในพระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยาว่า เป็นวัดที่สมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ 2 โปรดฯให้ สร้างขึ้นเมื่อปีพุทธศักราช 1981 และได้รับการบูรณะปฏิสังขรณ์ครั้งใหญ่ในสมัยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ท้ายสระในปีพุทธศักราช 2252 – 2256 ภายในวัดประกอบด้วยเจดีย์ประธานทรงระฆังบนฐาน ประทักษิณซึ่งประดับด้วยประติมากรรมรูปช้างรอบฐาน ส่วนชื่อวัดมเหยงคณ์ สันนิษฐานว่าตั้งชื่อตาม มเหยงคณ์ในลังกาทวีป

หมู่บ้านญี่ปุ่น

ชาวญี่ปุ่นได้เข้ามาตั้งหลักแหล่งอยู่ในกรุงศรีอยุธยา เพื่อเข้ามาทำการติดต่อค้าขายและเป็น ทหารรับจ้าง พระมหากษัตริย์ไทยได้พระราชทานที่ดินและจ้างชาวญี่ปุ่นเพื่อทำสงครามและต่อต้าน การกบฏ ชุมชนญี่ปุ่นซึ่งต่อมากลายเป็นชุมชนเล็ดยุค สมัย จึงเป็นส่วนหนึ่งของสังคมเมืองอยุธยา ปัจจุบันสมาคมไทย – ญี่ปุ่น ได้สร้างอาคารจัดแสดงขึ้นบนบริเวณที่เคยเป็นหมู่บ้านญี่ปุ่นเดิม เพื่อให้ เป็นแหล่งท่องเที่ยวและเป็นอนุสรณ์สถานระหว่างไทยและญี่ปุ่น

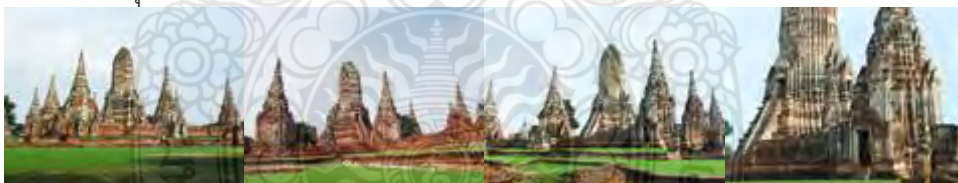
หมู่บ้านฮอลันดา

ตั้งอยู่ในเขตตำบลคลองสวนพลูปัจจุบันเป็นที่ตั้งของอู่ต่อเรือขนาดใหญ่ ภายในปรากฏซากของโบราณสถาน ได้แก่แผ่นป้ายบอกบริเวณที่เคยเป็นหมู่บ้าน บ่อน้ำก่อด้วยอิฐ และซากอิฐซึ่งเคยเป็นที่ตั้งของอาคารคลังสินค้าฮอลันดาหรือที่เรียกกันในสมัยอยุธยาว่า วิลันดา เป็นชาวต่างประเทศที่เข้ามาติดต่อและมีความสัมพันธ์กับกรุงศรีอยุธยาในด้านการค้าต่อจากชาวโปรตุเกสและสเปน โดยมีบริษัทอีสอินเดียตะวันออกของฮอลันดา ซึ่งตั้งขึ้นในปี พุทธศักราช 2144 เป็นตัวแทนและจัดการติดต่อทางการค้าอยู่ในกรุงศรีอยุธยา

เขต 4 พื้นที่นอกเกาะเมืองด้านทิศตะวันตก

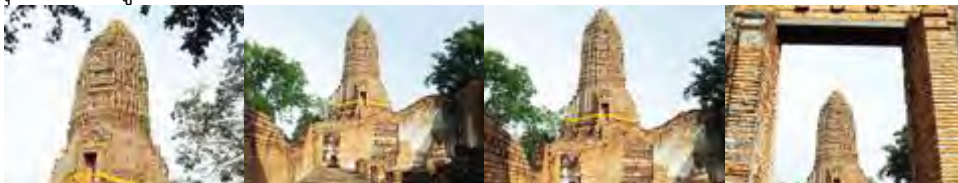
วัดไชยวัฒนาราม

เป็นวัดที่สมเด็จพระเจ้าปราสาททองโปรดฯให้สร้างขึ้นในบริเวณนิวาสสถานของพระราชชนนี ในปีพุทธศักราช 2173 เพื่ออุทิศถวายพระราชชนนีและเป็นอนุสรณ์แสดงชัยชนะที่มีต่อเขมร จึงได้สร้างโดยจำลองแบบปราสาทนครวัด ซึ่งประกอบด้วยปราสาทขนาดใหญ่เป็นประธาน มีปราสาทมุมตั้งอยู่บนฐานไพทีเดียวกัน ล้อมรอบด้วยระเบียงคดซึ่งมีเมรุตั้งประจำอยู่ทุกทิศ แสดงให้เห็นถึงคติเรื่องการจำลองจักรวาลในพุทธศาสนา

วัดวรเชษฐาราม

สันนิษฐานว่าเป็นวัดที่สมเด็จพระเอกาทศรถสร้างขึ้น เพื่อบรรจุอัฐิของสมเด็จพระนเรศวรมหาราช จากคำให้การชาวกรุงเก่าระบุว่าวัดวรเชษฐ์นี้ เคยเป็นที่ตั้งค่ายรอบกรุงของพม่าทางด้านตะวันตกเรียกว่า “ค่ายวัดวรเชษฐ์ ค่ายบ้านป้อม” ภายในวัดประกอบด้วยปราสาทเป็นประธานของวัด มีพระอุโบสถตั้งอยู่ทางด้านหลังปราสาท ส่วนวิหารตั้งเยื้องออกไปทางทิศใต้

เขต 5 พื้นที่นอกเกาะเมืองด้านทิศเหนือ

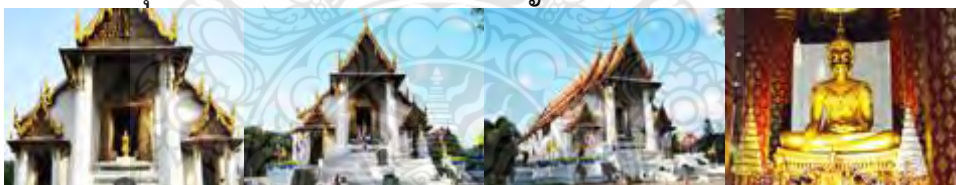
วัดภูเขาทอง

ปรากฏในพระราชพงศาวดารว่า สมเด็จพระรามาธิบดี โปรตฯ ให้สร้างวัดนี้ขึ้นเมื่อ พุทธศักราช 1930 ครั้นถึง พุทธศักราช 2112 พระเจ้าหงสาวดีบุเรงนองยกทัพเข้ามาตีกรุงศรีอยุธยาได้ จึงสร้างเจดีย์องค์ใหญ่ขึ้นเพื่อเป็นอนุสรณ์สถานถึงชัยชนะ ต่อมาถึงสมัยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศโปรดฯ ให้บูรณะปฏิสังขรณ์องค์พระเจดีย์และพระอารามทั้งหมดในปีพุทธศักราช 2288 โดยเฉพาะเจดีย์ประธานพระองค์โปรดให้เปลี่ยนเป็นทรงเจดีย์เหลี่ยมย่อมุมไม้สิบสอง ดังนั้นฝีมืออย่างพม่าเดิมจึงเหลือเพียงฐานประทักษิณเท่านั้น

วัดหน้าพระเมรุ

ตามตำนานกล่าวว่าพระองค์อินทร์ในรัชกาลสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 2 ทรงสร้างขึ้นเมื่อ พุทธศักราช 2047 พระราชทานนามว่า “วัดพระเมรุราชิการาม” ต่อมาเรียกวันภายหลังว่า “วัดหน้าพระเมรุ” สันนิษฐานว่าสร้างตรงที่ถวายพระเพลิงพระบรมศพพระราชอาภรณ์พระองค์หนึ่งภายในวัดประกอบด้วยพระอุโบสถเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปทรงเครื่องใหญ่ปางมารวิชัย มีพระนามว่า “พระพุทธรูปนิมิตรวิจิตรโมลีศรีสรรเพชญ์บรมไตรโลกนาถ”

เพนียดคล้องช้าง

เป็นสถานที่ที่ใช้ในการคล้องช้างป่า แต่เดิมเคยมีเพนียดตั้งอยู่ที่วัดของด้านเหนือของพระราชวังจันทร์เกษม ถึงแผ่นดินสมเด็จพระมหาธรรมราชา พุทธศักราช 2123 โปรดให้ขยายกำแพงพระนครด้านตะวันออกไปถึงริมแม่น้ำ จึงทรงย้ายเพนียดไปที่ตำบลทะเลหญ้า หรือตำบลสวนพริกในปัจจุบัน หลังจากเสียกรุงศรีอยุธยาปีพุทธศักราช 2310 แล้ว เพนียดคงถูกทิ้งร้างไป จนกระทั่งในสมัยต้นรัตนโกสินทร์ พระมหากษัตริย์จึงโปรดฯ ให้บูรณะเรื่อยมา เช่น ในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ รัชกาลปัจจุบัน

เขต 6 พื้นที่นอกเกาะเมืองด้านทิศใต้

วัดพุทธโศภาราย

ตั้งอยู่ริมแม่น้ำตรงข้ามกับพระนครด้านใต้ ในบริเวณเวียงเหล็กที่พระเจ้าอู่ทอง โปรดฯให้สร้างขึ้นในปีพุทธศักราช 1896 เพื่อเป็นที่ระลึกถึงบริเวณที่พระองค์เคยเสด็จมาประทับอยู่ก่อนสร้างกรุงศรีอยุธยา โบราณสถานสำคัญได้แก่ ปรางค์ประธาน วิหารคด และตำหนักสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ ที่ผนังภายในตำหนักมีภาพเขียนสีในสมัยอยุธยาเรื่องทศชาติ และเรื่องสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ไปนมัสการพระพุทธบาทที่ลังกาทวีป

หมู่บ้านโปรตุเกส

ชาวโปรตุเกสได้เข้ามาติดต่อกับกรุงศรีอยุธยาครั้งแรกในสมัยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 2 มีอยู่ด้วยกัน 3 นิกาย คือ นิกายเยซูอิต นิกายฟรานซิสกัน และนิกายโดมินิกัน ได้สร้างหมู่บ้านอยู่บริเวณริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาทางด้านใต้ของเกาะเมือง ปัจจุบันบนพื้นที่บริเวณนั้นปรากฏโบราณสถานจำนวน 3 แห่ง คือ ซานเปาโล ซานโดมิงโก และซานเปโตร โดยโบราณสถาน ซานเปโตรนั้น เข้าใจว่าเป็นโบสถ์ที่สมเด็จพระเจ้าทรงธรรมโปรดฯให้สร้างขึ้นเพื่อเป็นศาสนสถานของชาวโปรตุเกส นับว่าเป็นโบสถ์คริสต์แห่งแรกที่สร้างขึ้นในแผ่นดินไทย

เขต 7 พื้นที่นอกเหนือจากที่ระบุไว้แล้ว ในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

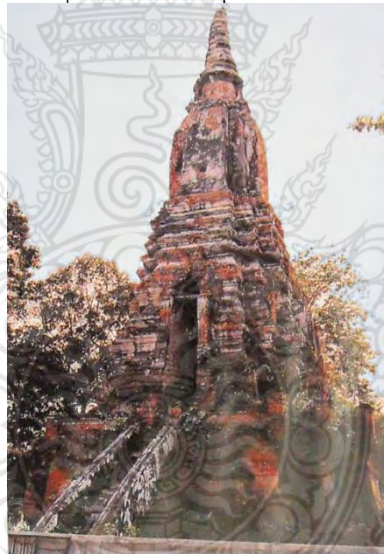
ปราสาทนครหลวง

อำเภอนครหลวง ตั้งอยู่ติดกับแม่น้ำป่าสัก พระราชพงศาวดารระบุว่า สมเด็จพระเจ้าปราสาททองโปรดฯให้ช่างไปถ่ายแบบปราสาทนครหลวงในประเทศกัมพูชามา สร้างไว้เป็นสังเขปเพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติ เป็นสถานที่ตั้งอยู่ระหว่างทางที่เสด็จไปนมัสการพระพุทธบาทสระบุรี ปราสาทนครหลวงจึงเป็นสถานที่ประทับพักผ่อนพระราชอิริยาบถและเป็นที่พักผ่อนในระยะเวลาทางที่เสด็จไปประพาสเมืองลพบุรีด้วย

วัดใหม่ประชุมพล

อำเภอนครหลวง ภายในวัดประกอบด้วย เจดีย์ประธานทรงย่อมุมไม้สิบสองบนฐานสูงที่นิยมสร้างในสมัยสมเด็จพระเจ้าปราสาททอง ภายในกรูของเจดีย์ที่ฝาผนังเขียนลวดลายพุ่มข้าวบิณฑ์ และรูปดวงดารา ตามคำบอกเล่ากล่าวว่า วัดแห่งนี้เป็นที่พักแรมของพวกข้าราชการที่ตามเสด็จพระเจ้าทรงธรรมไปนมัสการรอยพระพุทธรูปที่ สระบุรี

ประวัติผู้วิจัย

หัวหน้าโครงการวิจัย

- ชื่อ – นามสกุล(ภาษาไทย) นายญาณธร เขียรถาวร
(ภาษาอังกฤษ) Mr.Yanatorn Teanthaworn
- ตำแหน่งปัจจุบัน
ตำแหน่งทางวิชาการ อาจารย์ (พนักงานมหาวิทยาลัย)
- หน่วยงานที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้สะดวก พร้อมหมายเลขโทรศัพท์ โทรสาร และ e-mail
สาขาวิชาการท่องเที่ยว คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาวิทาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร
86 ถนนพิษณุโลก แขวงจตุรลดา เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300
โทรศัพท์ 02-2829002 e-mail: yanatornnatty@hotmail.com

4. ประวัติการศึกษา

ระดับปริญญา	คุณวุฒิ/สาขาวิชา	สถาบันอุดมศึกษา	ปีที่สำเร็จ
ปริญญาตรี	บธ.บ.การจัดการโรงแรมและท่องเที่ยว	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	2548
ปริญญาโท	ศศ.ม.การบริหารงานวัฒนธรรม	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	2552
ปริญญาตรี	ศศ.บ.ไทยคดีศึกษา	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช	2554

5. ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ

5.1 ผลงานวิจัย

ชื่อผลงานวิจัย	สถานภาพ	แหล่งทุน/ปี
การศึกษาพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของนักท่องเที่ยวต่างชาติในกรุงเทพมหานคร	หัวหน้าโครงการวิจัย	มจพ.ปี 2553
การศึกษาความต้องการและแนวทางการพัฒนาการตลาดแหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวิทยาการของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติกรณีศึกษา พิพิธภัณฑสถานวิทยาศาสตร์และธรรมชาติวิทยา ในกรุงเทพมหานคร	หัวหน้าโครงการวิจัย	มจพ.ปี 2555
การประเมินศักยภาพทางการท่องเที่ยว ตำบลดงบัง อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี	หัวหน้าโครงการวิจัย	มูลนิธิรักษ์ไทย ปี 2556

5.2 การตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานวิจัย

การประชุมวิชาการระดับชาติมหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือครั้งที่ 1 เรื่องการศึกษาพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของนักท่องเที่ยวต่างชาติในกรุงเทพมหานคร